

NORWEGIAN
SCHOOL OF THEOLOGY

Kirkens omsorg for mennesker der har krænket børn seksuelt

Birgitte Malmkjær Nielsen

Vejleder

Førsteamanuensis Tormod Kleiven

Masteropgaven er gennemført som del af uddannelsen ved Det Teologiske Menighetsfakultet

Det Teologiske Menighetsfakultet, 2014, høst

AVH501, masterafhandling (30 ECTS)

Master i Diakoni

25852 ord

Forord

Med denne opgave afslutter jeg masteruddannelsen som diakon ved Det Teologiske Menighetsfakultet i Oslo.

Jeg besluttede mig for at skrive om kirkens omsorg for mennesker der har krænket børn seksuelt, da jeg gennem litteratur, undervisning og erfaring med forebyggelse af seksuel misbrug, manglede fokus på den der havde krænket barnet.

Jeg ønskede derfor at skrive en opgave om dette og undersøge om krænkeren havde brug for hjælp og støtte for at ændre adfærd og om kirken kunne yde omsorg i forhold til dette.

Jeg vil først takke min vejleder Tormod Kleiven, at du opfordrede mig til at søge ind på studiet, for god undervisning og støtte gennem hele studieforløbet og specifikt gennem konstruktiv og god vejledning under dette projekt.

Tak til alle informanterne jeg har interviewet, for at vise mig tillid ved at dele jeres erfaringer med mig. Jeres viden og syn på omsorg for mennesker der har krænket børn seksuelt, har været hel unik og det har været med stor ydmyghed at jeg har videreformulere det I har betroet mig.

Jeg vil også takke alle jer, som har gjort det muligt at jeg kunne studere diakoni på MF.

Tak til Eva og Knud Jørgensen, Grethe Raddum og Lene Birgitte Bjølverud-Rødningsby, som alle har åbnet deres hjem for mig, i de perioder studiet krævede at jeg var fysisk tilstede i Oslo. Tak for venskab, støtte og opmuntring. Uden jer ville det ikke have været muligt for mig at gennemføre studiet

Tak til alle i bofællesskabet i Høje Taastrup som har båret over med en til tider meget frustreret studerende som bofælle.

Sidst men ikke mindst, tak til min kæreste Robert, som har været en uvurderlig støtte for mig, mens jeg har arbejdet med masteropgaven.

Høje Taastrup, december, 2014

Birgitte Malmkjær Nielsen

Summary

During my studies, I have attended classes on pastoral care and counseling where we have heard about the need to reach out with care for the victim in a sexual abuse case. In the class, however, we hardly heard anything about the need to reach out with pastoral care to the offender.

This awoke an interest in me, to focus my thesis on the needs of the offender. I wanted to find out if or how the church could reach out and help the offender deal with issues concerning sexual abuse and overcoming their desire to abuse children.

This thesis focus on the diaconal perspective in relations to reaching out with pastoral care and counseling to a sexual offender. I want to find some of the challenges and considerations this arise looking at what the church can offer to care for sexual offenders.

To highlight this, I have chosen the following research question:

Which considerations and challenges arise concerning the church reaching out with pastoral care for people who have sexual abuse children?

My aim has been to research on how sexual offenders has been met by the church and how the church can reach out with pastoral care and counseling meeting the social and spiritual needs the sexual offender.

I have done this by interviewing sexual offenders who have served a prison sentence and pastoral workers who have contact with and care for sexual offenders.

The thesis shows the sexual abusers need for support from the church dealing with sin, guilt and difficulties forgiving themselves. These needs can be met by the church through counseling, having a trusted confidant to be accountable to, the need for Pastoral Counseling and setting up health boundaries for entering and being a part of a faith community.

If the church is not ready to face this issue, it is best not to try to reach out with care, it will have an damaging effect on the offender, the church and put children at risk.

If the church decides to reach out with care to the offender, they can help the offender being accountable, facing the consequences of their actions and support them in their daily struggle to end the offending pattern and continue receiving proper treatment.

In this thesis, you will find information about Sexual abuse on Children, Treatment of sexual abuse and Pastoral Care in a Scandinavian context.

Indholdsfortegnelse

<u>1 Indledning</u>	<u>7</u>
1.1 Valg af perspektiv	7
1.2 Afgrænsning	8
1.3 Kritik af perspektiv	8
1.6 Problemformulering	10
1.7 Anden forskning	11
1.8 Opgavens struktur	12
<u>2 Metode</u>	<u>14</u>
2.1 Kvalitativ empirisk undersøgelse	14
2.2 Udvikling af empirisk teori	14
2.3 Ethiske overvejelser	15
2.4 Ontologi	15
2.5 Fænomenologi	15
2.6 Semistruktureret interview	15
2.7 Interviewers egne rolle	16
2.8 Valg af informanter	16
2.9 Repræsentativitet og kvalitetssikring	17
<u>3 Begrebsforståelse</u>	<u>18</u>
3.1 Seksuelle krænkerer	18
3.2 Seksuel misbrug	18
3.3 Behandling	20
3.4 Omsorg	20
3.5 Kirken omsorg	21
3.6 Menneskesyn	21

<u>4 Teori</u>	<u>22</u>
<u>4.1 Teori indenfor det terapeutiske fagfelt</u>	<u>22</u>
4.1.1 Seksuelle krænkelser	22
4.1.2 Seksuel krænkelser i en kristen kontekst	23
4.1.3 Kirkens forståelse af seksuel misbrug	24
4.1.4 Behandling	26
<u>4.2 Teori indenfor det teologiske og diakonale fagfelt</u>	<u>28</u>
4.2.1 Menneskesyn	28
4.2.2 Omsorg	29
4.2.3 Diakoni	29
4.2.3.1 Sjælesorg	30
4.2.5 Omsorg for seksuelle krænkerere	31
4.2.5.1 Tilgivelse	33
4.2.5.2 Selvtilgivelse	34
4.2.5.3 Skam og skyld	35
<u>4.3 Litteratur om krænkeres erfaring med kirkens omsorg</u>	<u>37</u>
<u>5 Analyse af det empiriske materiale</u>	<u>41</u>
5.1. Konteksten	41
<u>5.2 Analysen</u>	<u>41</u>
5.2.1 Krænkerens virkelighedsforståelse og selverkendelse	42
5.2.2 Behandlingens betydning	43
5.2.3 Overvejelser omkring kirkens omsorg	45
5.2.3.1 Menneskesyn	45
5.2.3.2 Tillid og tilgivelse	46
5.2.3.3 Sjælesorg	48
5.2.3.4 Tavshedspligten	49
5.2.4 Erfaringer med omsorg	49

5.2.4.1 Åbenhedens betydning	50
5.2.5 Rammer og retningslinjer for omsorg	54
<u>6 Diskussion</u>	<u>57</u>
6.1 Seksuelle krænkelse	58
6.2 Virkelighedsforståelse og selverkendelse	58
6.3 Behandlingen	60
6.4 Kirkens omsorg	61
6.4.1 Menneskesyn	62
6.4.2 Tilgivelse og skam	63
6.4.3 Åbenhed og tillid	64
6.5 Tavshedspligt	65
6.6 Retningslinjer	66
<u>7 Konklusion</u>	<u>68</u>
7.1 Hvilke erfaringer har mennesker der krænker med kirkens omsorg	68
7.2 Hvilken omsorg kan kirken tilbyde	68
7.3 Overvejelser og udfordringer	69
<u>8 Bibliografi</u>	<u>70</u>
<u>9 Bilag</u>	
9.1 Bilag 1 Projekt beskrivelse	73
9.2 Bilag 2 Forespørgsel om deltagelse i et forskningsprojekt	75
9.3 Bilag 3 Interviewguide til mennesker der har krænkede børn seksuelt	77
9.4 Bilag 4 Interviewguide til mennesker der har en relation til en krænker	79
9.5 Bilag 5 Tiltag i kirken	81

1 Indledning

Valg af tema for masteropgaven springer ud af et personligt kendskab til problematikken omkring seksuel misbrug af børn. Som ung volontør på Filippinerne i 1993 undrede det mig, at se ældre hvide mænd sammen med unge filippinske drenge på altanen ved deres ferieejlighed. Det skabte underen og en begyndende opvågning til virkeligheden omkring misbrug af børn.

Senere som studerende på pædagogseminariet, fordybte jeg mig i problematikken omkring incest og seksuel misbrug og var i et halvårs praktikforløb på Filippinerne, hvor jeg arbejdede med forebyggelse af seksuel misbrug af børn på CPTCSA¹.

Sideløbende med pædagogstudiet, deltog jeg i et kristent arbejde for incest og seksuel misbrugte kaldet KRIS² og blev siden bisidder ved rådgivningsforløb i deres regi.

Desuden havde jeg kendskab til en menighed, hvor et medlem af menigheden blev dømt for at have misbrugt børn seksuelt. Da dette skete, kom jeg i en anden menighed og problematikken, om at yde omsorg for et menneske der har krænket børn seksuelt, blev pludselig aktuel, da en mand henvendte sig, for at høre hvorvidt denne kunne blive en del af fællesskabet efter afsoning for seksuel misbrug. Menighedens ledelse valgte ikke at inkludere ham i fællesskabet. Jeg tror dette var den rette beslutning da, da menigheden ikke var klar til at møde den pågældende med åbenhed, respekt, ligeværdighed og uden fordømmelse. Nu en del år senere har jeg flere reflekterede overvejelser i mødet med denne problematik og glæder mig til at fordybe mig mere i dette i løbet af denne opgave.

1.1 Valg af perspektiv

Da jeg gik i gang med opgaven vidste jeg godt at det var et vanskeligt emne. Mange undrede sig over at jeg tog krænkerens vinkel på opgaven og ikke det barn, der var blevet krænket. Det er vigtigt med vinklen på den krænkede part, at arbejde med forebyggelse og genopbyggelse af det barn der er blevet udsat for en krænkelse. Men jeg valgte fokus på krænkeren, da jeg gennem litteratur, undervisning og erfaring med arbejde med forebyggelse af seksuel misbrug (under studiet til pædagog) igen og igen erfarede at fokus primært er på den krænkede part. Dette arbejde er vigtigt, men jeg manglede et fokus på den der havde krænket, for måske havde denne part brug for hjælp og støtte til at kunne ændre adfærd og slutte med sin krænkende adfærd.

Jeg har derfor valgt at have fokus på det menneske, der har krænket børn seksuelt. Dette kan jeg vælge at gøre for samfundet og fællesskabet skyld, for at beskytte børnene eller for krænkerens egen skyld. Jeg har valgt at gøre dette for krænkerens skyld, da det vil fremgå senere i afhandlingen, at det menneske der krænker børn seksuelt har brug for hjælp og støtte for at kunne bryde denne adfærd. Jeg ønsker med opgavens at tydeliggøre mennesket bag forbrydelsen, et medmenneske der trænger omsorg, set ud fra et diakonalt perspektiv på kirkens omsorg for dette menneske. Med dette valg af fokus, har jeg fravalgt at have primær fokus på den krænkede part i denne opgave.

¹ CPTCSA Center for the Prevention and Treatment of Child Sexual Abuse

² KRIS Kristen Rådgivning for Incest og Seksuelt misbrugte

1.2 Afgrænsning

Der sker seksuelle krænker mellem voksne, mellem omsorgspersoner og omsorgsmodtagere, samt krænkelser, hvor voksne krænker børn både indenfor og uden for familien og krænkelser hvor børn krænker andre børn seksuelt.

At seksuel misbrug også findes i kirken, er flere bøger om emnet og undersøgelser i forskellige kulturer et tydeligt svar på. Der er skrevet meget om kirkens relation og hjælp til de, der har været udsat for seksuelle krænkelser, som det er vigtig *også* at have for øje, i denne problematik.

Jeg vil ikke gå ind i problematikken omkring at mange overgribere selv har været misbrugt som barn, da dette vil ændre fokus på opgaven. Jeg kan blot konstatere, ud fra det jeg har læst og hørt bla. hos Hermstad, og to af informanternes erfaringer, at det ofte er tilfældet. Da denne opgave handler om kirkens omsorg for seksuelle krænker, ønsker jeg *ikke* at gå ind i krænkerens opvæksten da dette er uden for mit kompetence område.

Jeg er vidende om, at kvinder også kan misbruge børn seksuelt. Fra PsykiatriFondens udgivelse fra 2009, fremgår det at op til 20% af seksuelle misbrug udføres af kvinder.³ Da de krænker jeg har interviewet til denne opgaven er mænd og mit fokus på opgaven er kirkens omsorg for mennesker, der har krænket børn seksuelt, er uafhængig af om de er mænd eller kvinder, vil jeg ikke gå yderligere ind i problematikken omkring mandlige eller kvindelige krænker.

Andre vinkler på problematikken, omkring mennesker der har krænket børn seksuelt, kunne være at se på mennesker, der tidligere har misbrugt børn seksuelt og nu ønsker ansættelse i en menighed. Denne vinkel ser jeg ikke på, da min tilgang i denne opgave er, at møde mennesket der ønsker at komme i en kirke og derved ikke specifikt en ansat.

1.3 Kritik af perspektiv

En kritik af mit fokus på krænkeren kunne være, om det menneske der krænker har ret til at ytre sig og blive hørt. I en artiklen fra Kristelig Dagblad udtaler flere sig om en seksuel krænker overhovedet har ret til en stemme i den offentlige debat. Flere ytrer at de gerne vil have at krænkeren udtaler sig, da det viser at krænkeren er fuldstændig uden for rækkevide og viser deres forvredne virkelighedsforståelse.⁴

Min tilgang til at lade mennesker, der har krænket børn seksuelt og dem der arbejder tæt med denne gruppe kriminelle, får taletid igennem denne opgave, er for at få et indblik i krænkerens virkelighedsforståelse og erfaring med kirkens omsorg. Deres viden omkring og erfaringer med kirkens omsorg er vigtig, for udøvelse af kirkens omsorg for mennesker, der har krænket børn seksuelt. Af artiklen fremgår det også;

Krænkerne har ikke bare ret til en stemme, vi har som samfund også pligt til at lytte til dem - ikke så meget for at forstå dem, der krænker, men for at forstå deres ofre.⁵

³ Kristensen, 2009, s.261

⁴ Bech-Jessen (2014)

⁵ Bech-Jessen (2014) s.5

Her vil jeg tilføje, at jeg ønsker at lytte for at prøve at forstå krænkeren, ikke for samfundets skyld men for det menneskes skyld, der har krænket et andet mennesket seksuelt.

1.4 Målet med opgaven

Det er mit håb, at min egen tilegnelse af viden om denne problematik, dels gennem empiri og gennem litteratur på området, vil give mig større forståelse for det menneske der krænker børn seksuelt. Denne viden ønsker jeg gennem opgaven at videreformidle, således at dette kan være med til at rejse overvejelser hos den enkelte læser hvorvidt omsorg, for mennesket der krænket børn seksuelt, er noget de ønsker at yde.

Opgaven er ikke en brugermanual til hvordan denne omsorg kan udmønte sig, men der vil være dryp af erfaring som andre har gjort sig, i mødet med mennesker der har krænket børn seksuelt. Det ville være optimalt, om denne viden og de overvejelser læseren gør sig, ville resultere i diskussioner med ledelsen i den kirke læseren kommer i, om hvorvidt det er muligt i jeres fællesskab, at række ud og møde mennesker der har krænket børn seksuelt med omsorg.

Disse overvejelser er det vigtigt at drøftet før man begynder at drage omsorg for et andet menneske, sådan at dette menneske bliver mødt med ligeværdighed og respekt og ikke med en nedgørende omsorg, ud fra at jeg, som hjælper, kan se at du har brug for min hjælp.

1.4 Problemformulering

Opgavens tema berører, om kirken kan yde omsorg for mennesker som har seksuelt krænket børn og hvilke overvejelser der kan ligge bag denne omsorg. Til at belyse dette tema har jeg valgt følgende problemformulering:

Hvilke overvejelser og udfordringer rejser tematik omkring, at kirken drager omsorg for mennesker der har krænket børn seksuelt?

Med udgangspunkt i interview med mennesker, der har krænket børn seksuelt og interview med mennesker der, inden for en kirkelige kontekst, har kontakt med mennesker, der har krænket børn seksuelt, ønsker jeg at undersøge deres erfaringer med kirkens omsorg og sammenligne dette i forhold til relevant litteratur.

Til besvarelse af problemformulering, ønsker jeg at komme ind på flg. underspørgsmål

-Hvilken omsorg kan kirken tilbyde?

-Hvilke erfaringer har mennesker der har krænket børn seksuelt med kirkens omsorg?

-Hvilke overvejelser skal kirken gøre sig, før de invitere mennesker der har krænket børn seksuelt ind i det kristne fællesskab?

1.5 Anden forskning

Jeg har fundet meget materiale omkring børn der er blevet krænket seksuelt, men kun lidt materiale relevant for mit fokus på krænkeren. Tormod Kleiven har bla. forsket på, hvordan kirken kan agere og håndtere seksuelle krænkelser i en menighed og det har resulteret i udarbejdelse af retningslinjer for hvordan dette kan gribes an. Selv om min tilgang til retningslinjer, er rammerne for at kunne møde krænkeren med omsorg, har de kriterier han sætter op for at udfærdige retningslinjer relevans for min opgave.⁶

Jeg har kun fundet lidt materiale der har fokus på det menneske, der har krænket et barn seksuelt. Det materiale jeg har fundet er funderet på baggrund af undersøgelser omkring inkludering af en seksuel krænker i menighedens fællesskab. Her har man spurgt kirkeligt ansatte og ikke krænkere ad. Jeg har noget af dette materiale med som supplement til mit empiriske materiale, da dette har en anden vinkel på kirkens omsorg som er vigtig at se mine fund i forhold til.

Der er også forsket på formidling til børn der er blevet krænket seksuelt og hvilken effekt det har på barnet når overgrebet sker i en kristen kontekst. Selv om det er relevant for kirkens omsorg i mødet med seksuelle krænkelser, har jeg fravalgt at have dette med i opgaven, da mit fokus er på den der har krænket. Den krænkede part er vigtig at tage sig af, men i denne opgave er fokus på den der har krænket og hvordan kirken kan møde denne.

Da der ikke er skrevet meget om kirkens omsorg for mennesker, der har krænket børn seksuelt, vil jeg trække på litteratur der ser med forskellige vinkler på kirkens omsorg for seksuelle krænkere. Mit fokus på omsorg, er omsorg ud fra kristent perspektiv, rette mod mennesker der har krænket børn seksuelt. Til at undersøge hvad kirken kan tilbyde på omsorgsområdet, hvilke teologiske udfordringer og erfaringer, der er omkring omsorg på dette område, har jeg valgt at tage udgangspunkt i litteratur om kristen diakoni, sjælesorg og tilgivelse samt specifik litteratur om håndtering af seksuel misbrug i en kristen kontekst.

Til at belyse kirkens rolle tager jeg bla. udgangspunkt Marie Fortunes bøger; ”Sexual violence, the sin revisited”⁷ og ”Is nothing sacred?”⁸ Hendes tilgang til kirkens omsorg for seksuelle krænkere, er kirkens unikke bidrag ved at adresserer seksuelle krænkelser som synd og hjælp til krænkeren, for at denne kan tage ansvar for sine handlinger. Hendes vinkel på kirkens omsorg og kritiske syn på behandlingen, kan bidrage med vigtige input i forhold til kirkens omsorg og hvilke overvejelser en menighed bør gøre sig, inden de yder omsorg.

Til at belyse menneskesynet og hvordan krænkeren bliver mødt, har jeg valgt Knut Hermstads perspektiv på mennesket bag krænkelsen ud fra hans teologisk ståsted, da dette er vigtigt i forhold til at belyse min vinkel på kirkens omsorg for mennesket, der har krænket børn seksuelt. Hans perspektiv kommer frem gennem bogen; Forbrytelse og selvforståelse⁹, hvor han ud fra interviews med mennesker der har begået seksuelle overgreb, tegner et billede af krænkerens

⁶ Kleiven, 2010

⁷ Fortune, 2005

⁸ Fortune, 1999

⁹ Hermstad, 2010

afmagt bag den seksualiserede magthandling og hvordan vores menneskesyn kan påvirke synet på krænkeren.

Jeg har fundet materiale om tilgivelse der relateres til krænkelser; ”Forgiveness and abuse, Jewish and Christian reflections”, men tilgangen til bogen er igen den krænkede part. Da jeg ikke går ind i problematikken omkring tilgivelse af krænkeren ud fra den krænkede part, men dennes selvtilgivelse, har jeg valgt ikke at have dette perspektiv med i opgaven selv om jeg ser på tilgivelse. Til at belyse tilgivelse ser jeg derimod på Benedicte Ericsons artikel: “Tilgivelsens prosess og nådens paradoks”¹⁰ fra tidsskriftet; Koinonia og Paul Leer-Salvesens bog: ”Tilgivelse”¹¹, da de begge kommer ind på selvtilgivelse og Ericson endvidere tilgivelse i forhold til seksuelle krænkelser.

¹⁰ Ericson, 2003

¹¹ Leer-Salvesen, 1998

1.7 Opgavens struktur

Med opgaven vil jeg undersøge forskellige aspekter ved kirkens omsorg for mennesker der har krænket børn seksuelt. Ud over at interviewe mænd, der har krænket børn seksuelt, vil jeg interviewe omsorgspersoner, der har kontakt med disse mennesker, bla. fængselspræster, sognepræster, for at få omsorgsgivernes vinkler på kirkens omsorg for seksuelle krænkerere.

Jeg vil også i løbet af opgaven, komme ind på det kristne menneskesyn, sjælesorg som omsorg for det hele menneske, tilgivelsens kompleksitet og hvordan kirken og andre aktører forstå seksuelt misbrug, da disse vinkler kan være med til at belyse kirkens omsorg, i forhold til krænkeren som vores medmenneske.

Efter dette kapitel følger metodeafsnittet, efterfulgt af et kapitel med afklaring, omkring afhandlings forståelse af forskellige begreber, der er vigtige for at kunne gå ind i tematikker omkring kirkens omsorg for seksuelle krænkerere.

Gennem opgaven vil forskellige perspektiver om seksuel krænkelse, omsorg, diakoni og tilgivelse belyse det empiriske materiale. Her bidrager Hermstad med perspektiver på kirkens omsorg ud fra krænkerens vinkel, Fortune perspektiverer ud fra kirkens og den krænkedes ståsted mens Kleiven har en diakonalt perspektiv på krænkelsen og vigtige komponenter for udarbejdelse af retningslinjer.

Efter teoriafsnittet følger analysen af empirien i forhold til problemformuleringen og dernæst diskussionen mellem empiri og teori. Til slut konkluderer jeg på, hvilke overvejelser og udfordringer tematikken omkring kirkens omsorg for mennesker der krænker børn seksuelt, har rejst gennem opgaven.

2 Metode

Jeg vil i det følgende reflektere over mit metodiske valg i opgaven

I bogen; ”Som epler af gull”, kommer Anders Bergem ind på, at en sjælesørger må se på sit eget perspektiv som udgangspunkt for at kunne møde en konfident. For at kunne møde konfidenten må sjælesørgeren blive bevidst om sin egen forståelse af virkeligheden, etiske udgangspunkt, egne ønsker og behov, hvilken kontekst sjælesørgeren befinder sig i og hvilke retningslinjer dette kan munde ud i.¹²

Inden mødet med konfidenterne, gjorde jeg mig overvejelser omkring mit eget udgangspunkt, hvilke ønsker jeg havde med opgaven, hvilken kontekst jeg befandt mig i og hvilke mål jeg havde.

Dette er at finde i interviewspørgemålene (se bilag 3 og 4), hvor jeg først har spørgsmål til krænkerens virkelighedsforståelse, hvilke erfaringer og behov denne har og hvordan der kan sættes retningslinjer op, der kan møde disse behov. Samtidig ser jeg på hvordan mennesker, der ud fra et kirkeligt ståsted arbejder med mennesker der har krænket børn seksuelt, tilsvarende ser på krænkerens virkelighedsforståelse og dennes behov for omsorg og hvor kirken kan møde disse.

Mit udgangspunkt og tilgang til denne opgave er som kommende diakon, med udgangspunkt i diakoniforståelsen som ligger til grund for Den norske kirke. Jeg har mine rødder i den evangeliske lutherske kristne kontekst og er medlem af Den danske folkekirke. I forhold til denne opgave, vil jeg se med diakonale briller på problematikker omkring kirkens omsorg for mennesker der har seksuelt krænket børn.

Det diakonale perspektiv kommer på forskellig vis til udtryk igennem opgaven, dels i valg af problemformulering, interviewspørgsmålene, analysen af de empiriske fund og senere i diskussion af disse, set i forhold til relevant litteratur.

2.1 Kvalitativ empirisk undersøgelse

Jeg har valgt at skrive en kvalitativ empirisk opgave. Hermed tager jeg ikke udgangspunkt i statistiske data, men indsamler andres erfaring gennem interview, og bruge det som min materiale¹³ med henblik på at undersøge, hvilke overvejelser der rejses omkring at kunne række ud med omsorg til mennesker der krænker børn seksuelt.

2.2 Udvikling af empirisk teori

Da jeg ikke har fundet meget litteratur der fokusere på kirkens omsorg for mennesker der krænker børn seksuelt, bliver opgaven induktiv¹⁴ baseret ud fra det empiriske materiale og ikke med udgangspunkt i teori, men det jeg finder gennem andres vidensdeling bliver sammenholdt med relevant litteratur.

¹² Bergem, 2008, s.250

¹³ Bryman, 2012, s.23

¹⁴ Bryman, 2012, s.26

2.3 Ethiske overvejelser

Inden afholdelse af interviewene, udfærdigede jeg interviewguiden og fik denne godkendt, både i Norge og i Danmark og herefter kunne jeg gå videre. Alle potentielle informanter blev kontaktet med information om projektet (bilag 2). Inden interviewet startede, fik informanten en fuldmagt til gennemlæsning og underskrivning (i Danmark fik informanten 2 forskellige fuldmagter, en i forhold til forskningen og en i forhold til Kriminalforsorgen). Heraf fremgik, at al data ville blive slette efter afslutning af projektet og at al data ville blive behandlet konfidentielt samt at de kunne trække sig fra projektet på hvilket som helst tidspunkt.

2.4 Ontologi

Ontologi er hvordan vi forstår virkeligheden. Hver informant har hver deres virkeligheds forståelse, virkeligheden er altså ikke konstant eller helt flydende, med en erfaret virkelighed.¹⁵

For bedre at kunne forstå et menneske der har krænket børn seksuelt, ønsker jeg at se på deres virkelighedsforståelse. I interviewet tager jeg udgangspunkt i at hver informant deler deres viden om kirkens omsorg ud fra deres erfaringer. 9 informanter har indvilget i at deltage i dette projekt med deres unikke kundskab, som har været vigtig for gennemførelsen af projektet.

2.5 Fænomenologi

Til opgaven bruger jeg en forståelse af virkeligheden, som den erfarede virkelighed. Her tager jeg udgangspunkt i informanternes erfaring med kirkens omsorg for mennesker der har krænket børn seksuelt.

Til analysen af empirien, valgte jeg at systematisere informanternes svar i 5 temaer og i starten endvidere 3 perspektiver på disse 5 temaer. Disse perspektiver var en hjælp i gennemførelsen af analysen og diskussionens processen, og ligger underforstået i opgaven selv om dette ikke fremgår. Gennem erfaringsdeling kan nye overvejelser opstå, dels hos interviewerne, at svar føder nye spørgsmål, men også hos informanten. Mange af informanterne har været positive overfor min vinkel på afhandlingen og udtrykte at interviewet havde stille svære men relevante spørgsmål der gav stof til yderligere refleksion.

2.6 Semistruktureret Interview

Jeg ønskede at undersøge kirkens omsorg for mennesker, der har krænket børn seksuelt, ud fra krænkerens synsvinkel. Jeg valgte semistruktureret interview som metode, for at informanterne kunne få de bedste rammer for at dele deres erfaringer. Et semistruktureret interviewguiden har åbne spørgsmål der giver mulighed for fordybelse i det konfidenten deler.¹⁶ Herved bliver interviewet mere dynamisk men mindre sammenlignelig.

Hvert interview tog mellem 1½ og 2 timer og blev afholdt hvor informanter ønskede dette, enten privat hos dem eller på deres arbejdsplads. Interviewet blev optaget på diktafon og derefter transskriberet.

¹⁵ Justesen og Mik-Meyer, 2010, s.14

¹⁶ Bryman, 2012, s.471

2.7 Interviewers egen rolle

Som interviewer er jeg bevidst om at jeg ikke kan være neutral i mødet med en konfident og interaktionen med konfidenten var vigtig for mig, for at få informantens specifikke viden på dette område belyst bedst muligt.¹⁷ Jeg ønskede at være til stede i interviewet, ikke som neutral eller aktiv interagerende men ved at lytte til konfidentens erfarede viden, prøve at se problemstillingen fra informantens vinkel, for bedre at kunne forstå denne.

Det har været udfordrende og ensomt at arbejde med dette tema. Trods en del kendskab til emnet, inden jeg startede forskningsprocessen, har det været tungt stof at skulle sætte sig ind i og holde for mig selv, og i flere perioder har jeg været drænet for energi, både fysisk og psykisk.

2.8 Valg af informanter

Trods min forhåndskendskab til problematikker omkring seksuelle krænkelser, var min kontakt til mennesker der har seksuelt krænket børn begrænset. Det viste sig hurtigt, at være vanskeligt at få kontakt med nogle der ønskede at bliver interviewet. Jeg henvendte mig til folk, der havde skrevet bøger og artikler om dette emne, i håb om at nogle af deres informanter ville være interesseret i at deltage i dette projekt.

Andre henviste mig til nogle jeg kunne snakke med som henviste videre. Nogle kristne krænkere var nok var interesseret i udfaldet af opgaven, men turde ikke selv deltage, af frygt for at bliver genkendt trods anonymisering. Det var også vanskeligt at finde fængselspræster, der var villige i at deltage i projektet og flere henviste til andre mere kompetente end de selv. Derfor henvendte jeg mig til kriminalforsorgen i Danmark, som godtog mit projekt, hvilket førte til kontakt med både fængselspræster og seksuelle krænkere, som var villige til at deltage i projektet. Man kan dermed sige at jeg brugte snebolds effekten til at finde informanter. Bolden gik bare i stå mange gange i processen.¹⁸

Jeg har interviewet i alt 9 kristne mennesker, hvoraf 2 har krænket børn seksuelt. Derudover har jeg interviewet præster, fængselspræster, pårørende og kirkeligt ansatte, som udøver omsorg for mennesker, der har krænket børn seksuelt. Informanterne kommer fra både Danmark og Norge, og inden for begge køn og har stor spredning i alder. Dette giver en styrke i forhold til opgavens brede.

Interviewene med krænkerne, er foretaget i forlængelse af afsoning. De to krænkere har bidraget på en særlig måde, i forhold til kirkens omsorg for mennesker der har krænket børn seksuelt, da de begge er kristne, både før og efter krænkelsen og har erfaret kirkens omsorg på godt og ondt.

De præster jeg har interviewet har en baggrund som fængselspræster eller sognepræster. De kan se på problemstillingen fra forskellig vinkel, men tager alle udgangspunkt i kirkens omsorgen for den enkelte, derfor er det en styrke for opgaven at begge vinkler er repræsenteret.

To af informanterne har både teoretisk og praksis erfaring, med at arbejde med seksuelle krænkere og har haft kontakt med mange seksuelle krænkere gennem en årrække. Disse er i

¹⁷ Justesen og Mik-Meyer, 2010, s.25

¹⁸ Bryman, 2012, s.424

tillæg begge præster og kan derfor på en unik måde bidrage med input omkring kirkens omsorg for seksuelle krænkerere.

Her følger en forenklet oversigt over informanterne, forkortelserne bliver brugt i analysen.

- Krænker 1 (K1) erkendte overgrebet inden afsoning og modtager behandling
- Krænker 2 (K2) erkendte overgrebet under afsoning og modtager behandling
- Pårørende (På) har problematikken tæt inde på livet og er kritisk overfor kirkens håndtering af situationen ved seksuelle krænkelser og kirkens omsorg for seksuelle krænkerere
- Præst 1 (P1) er præst og har gennem sjælesorgssamtaler kendskab til ca. 10 seksuelle krænkerere i en kristen kontekst
- Præst 2 (P2) er præst i en kirke, hvor de har inkluderet en tidligere seksuel krænker¹⁹
- Præst 3 (P3) fængselspræst med teoretisk og praktisk tilgang til omsorg for mennesker der har krænket børn seksuelt.
- Præst 4 (P4) tidligere fængselspræst med teoretisk og praktisk tilgang til omsorg for mennesker der har krænket børn seksuelt.
- Frivillig diakonal medarbejder i fængslet (D1)
- Ansat diakonal medarbejder i fængslet (D2)

2.9 Repræsentativitet og kvalitetssikring

Denne opgave kan ikke generalisere, hvordan alle seksuelle krænkerere erfarer kirkens omsorg. Det er et øjebliksbillede, der viser hvordan nogle krænkerere erfarer mødet med kirken og hvordan præster i og uden for kirken erfarer mødet med seksuelle krænkerere. Men da jeg ikke har fundet anden forskning om dette, er denne opgave et bidrag til forskning på dette område. Dette materiale kan andre nu have med i overvejelser omkring, omsorg for seksuelle krænkerere.

For at kvalitetssikre de empiriske fund og se på dem subjektivt, har jeg sendt det jeg havde valgt at bruge i opgaven til hver informant, for at sikre mig at de var indforstået med min forståelse og tolkning af interviewet. 4 ud af 9 informanter har responderet på dette.

¹⁹ Denne seksuelle krænker havde betalt for at se børneporno og derved ikke selv været aktiv handlende i overgrebet, men medvirkende til at børn er blevet seksuelt misbrugt.

3 Begrebsforståelse

3.1 Seksuelle krænker

Ved at vælge betegnelsen; seksuelle krænker, om de mennesker der har udøvet seksuelle overgreb mod børn, har jeg valgt et ladet udtryk. Jeg vil her argumentere for brugen af dette udtryk, som betegnelse for de mennesker der forgriber sig seksuelt på børn, i forhold til Hermstads brug af udtrykket; seksuelle overgriber. Hermstad kritiserer betegnelsen seksuelle krænker flg.:

”Krenkelse er et verdiladet og nokså upresist ord, som beskriver følelser mer enn handlinger eller ytre realiteter. At en person er krenket behøver ikke å bety at noe galt er skjedd, det forteller først og fremst hvordan hendelsen tolkes”.²⁰

Ved at vælge at bruge udtrykket seksuel krænkelse i stedet for seksuel overgreb, anerkender jeg at overgrebet er sket og barnets erfaring af, at en krænkelse er sket og negligerer ikke dette. Herved placeres det fulde ansvaret for overgrebet hos den, der har forurettet barnet.

Dette udtryk viser min forståelse af seksuelle overgreb som krænkende, ud fra hvordan barnet erfarer overgrebet og ikke ud fra hvordan mennesket, der har udført handlingen, erfarer handlingen, da denne måske vil undskylde handlingen og negligere dette eller prøve at medansvarliggøre barnet. Dette er et valg fra min side.

Ved at bruge dette udtryk, ønsker jeg også for at bevidstgøre krænkeren om, at denne har udført en krænkende adfærd gennem det seksuelle overgreb og at definitionsmagten for handlingen ligger hos det barn de har forgrebet sig imod og krænket.

3.2 Seksuelt misbrug

Som udgangspunkt for at skrive opgave om seksuel misbrug, tilslutter jeg mig Fortunes forståelse af seksualitet, som noget godt og en gave der skal nydes i de rette rammer, inden for gensidighed og respekt og uden indflydelse af magt og frygt.²¹ Der hvor seksualiteten bliver et middel for at udøve magt over et andet menneske, bliver seksualiteten misbrugt og handlingen til seksuelt misbrug.

Min forståelse af seksuel krænkelse, tager udgangspunkt i at seksuel krænkelse er udøvelse af magt gennem en seksualiseret adfærd. Ved at bruge denne forståelse for seksuel misbrug har seksuel misbrug ikke primært noget at gøre med seksualiteten,²² men drejer sig om en seksualiseret adfærd af et asymmetrisk magtforhold.

3.3 Seksuelt misbrug af børn

FN vedtog 1989 Børnekonventionen for at beskytte alle børn basale rettigheder uanset religion, etnicitet, kultur, social status og/eller handicap. I artikel 19, stk. 1, står der flg.

²⁰ Hermstad, 2010, s.16

²¹ Fortune, 1999, s.38

²² Fortune, 1999, s.137

”States Parties shall take all appropriate legislative, administrative, social and educational measures to protect the child from all forms of physical or mental violence, injury or abuse, neglect or negligent treatment, maltreatment or exploitation, including sexual abuse, while in the care of parent(s), legal guardian(s) or any other person who has the care of the child”.²³

Af dette dokument fremgår det, at børn har ret til at blive beskyttet mod fysisk, psykisk og seksuel vold, inklusiv seksuel misbrug og udnyttelse.

For at forstå samfundets forståelse af seksuel misbrug, tager jeg udgangspunkt i Fuglestved og Muncks artikel om voksne krænkerere. Her defineres seksuelle krænkerere med udgangspunkt i udviklingen inden for retsvæsnets forståelse af seksuel misbrug og behandlerens tilgang til seksuelle krænkerere.²⁴

I artiklen bruger de udtrykket pædofil, om de mennesker der krænker børn seksuelle og kommer med en grundig gennemgang af forskellige typer pædofile med udgangspunkt i WHO's diagnoseliste ICD-10. Her betegnes pædofili som en seksuel afvigelse med forkærlighed for børn.²⁵ Fuglestved og Munck definere pædofile som flg:

”Ordet *pædofili* er af græsk oprindelse, sammensat af ’paidos’, der betyder barn, og ’philia’, der betyder kærlighed. Det er en tilstand, hvor en person tiltrækkes seksuelt af børn, har ønsker om seksuelt samvær med børn og eventuelt også lever disse ønsker ud i aktiv handling, dvs. pædofil adfærd. En pædofil er med andre ord noget man er, pædofil adfærd noget man gør”.²⁶

Hermstad tilføjer, i forhold til brug af betegnelsen pædofili, at alle mænd der begår seksuelle overgreb ofte betegnes som pædofile, men at der er nogle kriterier der må opfyldes for at man er pædofil.

”For å omfattes av diagnosen må personene ha hatt denne preferansen sammenhengende i 6 måneder eller mer, og den må være rettet mot objekter som ennå ikke har kommet i puberteten. Det er ikke nødvendig å ha hatt sex med barn, det er tilstrekkelig å ha fantasier eller seksuelle lyster om barn”.²⁷

Udgangspunktet for opgaven er både pædofile og ikke pædofile seksuelle krænkerere.

I bekendtgørelse af den danske straffeloven kap 24, § 222-235 gennemgås strafferammen for forskellige typer seksuelle overgreb mod børn, fra samleje til anden kønslig omgang end samleje. Her fremgår det, at besiddelse af børneporno og distribuering af dette, samt blufærdighedskrænkelse af et barn også er strafbart. I strafferetslig regi i Danmark er et barn; et barn under 15 år, hvor den seksuelle lavalder i Norge er 16 år. Der er skærpede omstændigheder hvis overgriberen har en omsorgsrelation til barnet, da er barnets aldersgrænse forhøjet til et barn under 18 år. En omsorgsrelation kan f.eks. være indad i familien til børn, børnebørn og plejebørn

²³ Convention on the Rights of the Child (1989)

²⁴ Fuglestved og Munck, 2007, s.2

²⁵ Fuglestved og Munck, 2007, s.2

²⁶ Fuglestved og Munck, 2007, s.2

²⁷ Hermstad, 2010, s.17

eller hvor den voksne har en undervisnings- eller opdragelsesrelation til barnet under 18 år.²⁸ Af dokumentet fremgår de handlinger, der går ind under betegnelsen anden kønslig omgang end samleje som flg.

”Handlingerne strækker sig fra befamling uden på eller under tøjet, over onani eller oral sex med barnet eller de voksne som den aktive til fuldbyrdet analt eller vaginalt samleje. Nogle overgreb består i blufærdighedskrænkende beluring under bad eller foto- og videoptagelser af barnet eller den unge”.²⁹

Mit perspektiv, i forbindelse med kirkens omsorg for mennesker der har krænket børn seksuelt, er dét menneske der har udøvet den seksuelle krænkelse af et barn. Definition af seksuel misbrug til brug i denne afhandling bliver derfor, at seksuel misbrug er et asymmetrisk magtforhold udøvet gennem seksualiseret adfærd, på baggrund af den krænkede parts erfaring.

3.4 Behandling

Der er groft sagt to forskellige behandlingsformer, den ene; kognitiv terapi, har fokus på krænkerens adfærd, mens psykodynamisk terapi har fokus på, at finde og fjerne årsagen til adfærden. I praksis bliver disse to terapeutiske metoder ofte kombineret i behandlingen.³⁰

Ved kognitive terapi arbejder terapeuten med klientens selvværd, forvrængninger og seksuelle afvigelser, kort sat den adfærd der ligger forud for krænkelsen.³¹ Denne behandling er i flg. Hermstad den mest almindelige behandlingsform med samtaleterapi, der kan kombineres med hormonbehandling, også kaldet medicinsk kastration. Ved kognitiv adfærdsterapi får krænkeren hjælp til at ændre tankemåder og adfærd, gennem symptombehandling eller adfærdsregulering.

3.5 Omsorg

Begrebet omsorg har en bred betydning og rummer både den almindelig omsorg gennem primære omsorgspersoner, som vi står i en nær relation til og professionel omsorg udøvet af uddannede personer, som har omsorg som deres profession.³² Nogle af kerneværdierne, som er fælles for omsorg, uanset om det er den almindelige menneskelige omsorg eller kirkens diakonale omsorg er; barmhjertighed, gensidighed, respekt, ansvarlighed og evnen til at inkludere.³³

3.6 Kirken

Med kirke mener jeg den universelle kirke, forstået som Jesu Kristi kirke på jorden og tænker ikke i specifikke kirkesamfund.

²⁸ Fuglested og Munck, 2007, s.4

²⁹ Fuglested og Munck, 2007, s.5

³⁰Fuglested og Munck, 2007, s.8

³¹ Kristensen, 2009, s.266

³² Fanuelsen, 2009,s.141

³³ Nordstokke, 2009,s.80

Definitionen af kirke, forstået som det kristne fællesskab, finder jeg hos en af den lutherske kirkes bekendelsesskrifter; Confessio Augustana (CA), som definerer det kristne fællesskab som forsamlingen af de hellige, der evangeliet bliver forkyndt rent og sakramenterne forvaltet ret.³⁴

Kirke kan forstås som fællesskab af troende og har sit udspring i det græske udtrykket for fællesskab; koinonia. Koinonia udtrykker bl.a. fællesskabet omkring troen, sakramenterne, bekendelsesskrifterne og det diakonale.³⁵ Ud fra denne betydning, bliver kirke altså ikke én bestemt kirkelig retning, men kirke set meget overordnet som det kristne fællesskab.

3.7 Kirkens omsorg

Diakoni kan bla. forstås som kirkens omsorg. Den nuværende diakoniplan, der ligger til grund for det diakonale arbejde i Den norske kirke, breder omsorgsbegrebet ud til ikke kun at omfatte det enkelte individ, men også de mellem menneskelige relationer og resten af skaberværket. Dette er en meget bred definition af diakoni, som er defineret flg.:

”Diakoni er kirkens omsorgstjeneste. Den er evangeliet i handling og kommer til udtryk gennem nestekjærlighed, inkluderende fællesskab, vern om skaperværket og kamp for rettfærdighed”.³⁶

Gennem kirkehistorien kan man se, at diakonitjenesten udvikler sig forskelligt, inden for de to hovedgrene i kirkens tradition. I den ortodokse og katolske tradition, har diakonen primært en liturgisk tjeneste indad i kirken og ses som en forberedelse til at blive præst, mens diakonens tjeneste, i den protestantiske tradition, er mere rettet udad mod samfundet, gennem omsorgsopgaver af mere praktisk karakter. Det er fælles for alle kirkesamfund, at diakonitjenesten har rødder tilbage til den første kristne tid. Forskning fra 2006 viser, at diakonerne på Nye Testamentes tid, havde en slags brobygningsfunktion mellem det kristne fællesskab og samfundet.³⁷

Kirkens diakonale arbejde er primært, at rækker ud til den svage i et magtforhold og derfor kan det være udfordrende, at se på kirkens omsorg for det menneske der krænker og ikke umiddelbar fremstår som den svage. Jeg vil gerne undersøge, om et menneske, der har krænket børn seksuelt, har brug for kirkens omsorg og støtte for at undgå udøvelse af nye overgreb. Samtidig er det også kirkens opgave, at beskytte svage i menigheden og da børn pr. definition har mindre magt end voksne, er de potentielt i farezonen, hvis et menneske med en krænkende adfærd bliver en del af en menighed.

3.8 Menneskesyn

Menneskesynet som ligger til grund for opgaven, er et kristent menneskesyn, der ser hver enkelt som værdifuldt og skabt i Guds billede, omfattende det hele menneske med krop, sjæl, sind og ånd.

³⁴ Hegstad, 2009, s.17

³⁵ Bergem, 2008, s.74

³⁶ Kirkerådet, 2010, s.9

³⁷ Dietrich, 2009, s.46

4 Teori

4.1 Teori inden for det terapeutiske fagfelt

4.1.1 Seksuelle krænkelser

Hermstad ser seksuelle krænkelser som et samfundsproblem vi alle må forholde os til, da seksuelle krænkelser er svært stigmatiserede efter fængselsopholdet, pga. kombinationen af seksuelle krænkelser og kriminalitet som forstærker hinanden.³⁸

Han forstår seksuel misbrug som seksualiseret magt og kommenterer, at retsvæsnets forståelse af seksuel krænkelser forstås ud fra et magt perspektiv, hvor sundhedssektoren forstår seksuelle krænkelser som afvigende adfærd. Han tager højde for følelsen af afmagten bag den krænkende magthandling og ikke som retsvæsnets, der forstår de seksuelle overgreb som rene magthandlinger. Endvidere påpeger han vigtigheden af, at koble magtaspektet til seksualiteten.

”Mange velger å si at seksuelle overgrep ikke må forstås som seksuelle handlinger... seksuelle overgrep er nettopp også seksuelle handlinger, hvor lite jevnbyrdig og gjensidig aksepterende denne seksualiteten enn er. Konflikter knyttet til forventningen av seksualitet og intimitet utgør grunnelementer i det problemkompleks gjerningspersonene sliter med; det er ikke tilfeldig at disse problemene blir seksualisert og deretter utagert i form av seksuelle handlinger.”³⁹

Senere kommer han ind på, at det ikke kun er krænkerens afmagtsfølelse der er vigtig at se på, men også hvordan omgivelsernes syn på de seksuelle overgreb kan påvirke og forstærke krænkerens afmagtsfølelse.⁴⁰ Dette har stor betydning for at kunne forstå mennesker, der krænker børn seksuelt og vigtig at være opmærksom på, i tilgangen til at kunne drage omsorg for disse mennesker.

”Hvis vi skal forstå hvordan overgriperer oplever seg selv er det nettopp usikkerheten og avmaksfølelsen hos dem vi må se etter.”⁴¹

Men at se efter usikkerheden og afmagtsfølelsen er ikke nok, der må tages udgangspunkt i et menneskesyn, der ser den enkeltes værdi, uanset dennes krænkende adfærd. Med dette syn er det muligt at møde den seksuelle krænker som sit medmenneske ved møde mennesket bag de seksuelle krænkelser.⁴² Den seksuelle krænker har brug for mennesker, der kan stå sammen med dem, møde dem som de er og tale sandt og åbent med dem om deres handlinger. Hermstad citere Katie Eriksson;

”Den som lider trenger å møte et medmenneske som kan bekrefte lidelsen slik den er, uten å komme med innvendinger eller forklaringer.”⁴³

³⁸ Hermstad, 2010, s.26

³⁹ Hermstad, 2010, s. 17

⁴⁰ Hermstad, 2010, s. 163

⁴¹ Hermstad, 2010, s. 45

⁴² Hermstad, 2010, s. 35

⁴³ Hermstad, 2010, s. 41

Kleiven citeres i en artikel i Vårt Land, at det billede mange har af en overgriber ikke stemmer overens med virkeligheden og at dette billede kan farve, hvordan vi drager omsorg for et menneske, der har krænket børn seksuelt.

”Det er et stort problem at begrepet ”overgriperen” gir oss et bilde av noe monsterlignende og umenneskelig. Det handler ikke om hvordan et fellesskap kan ta imot en ”overgriper” men om hvordan vi kan ta imot enkeltpersoner.”⁴⁴

Hermstad ser også på, hvordan stereotypen af et menneske, som har krænket andre seksuelt, kan påvirke, hvordan vi ser mennesket og at denne stereotyp ikke passer med virkeligheden.

”Der er en forestilling om den onde forbryter. Men overgriperne er ikke onde forbrytere. Først i det øyeblikk deres sårbarhet udfordres, mister de kontrollen, og reagerer med å gjøre tilsynelatende uforståelige handlinger.”⁴⁵

4.1.2 Seksuel krænkelser i en kristen kontekst

Seksuelt misbrug i en kristen kontekst er ofte blevet benægtet og tiet ihjel. Men trods fortællelse finder det sted i alle kirkesamfund. Litteratur påviser, at der også findes seksuel misbrug inden for kirkerne i Asien, Latin Amerika og Afrikanske lande, selv om der her stadig er stor fortællelse om dette.⁴⁶

I den katolske kirkes kontekst, har der i længere tid været fokus på den katolske kirkes problem med seksuel misbrug af børn og Vatikanet virker nu til at tage dette alvorligt.

I litteratur omkring seksuelle krænkelser i den evangelisk lutherske (amerikanske) kirkes kontekst, er det ofte enkelte lederes seksuelle overgreb mod andre medlemmer i kirken, der har været løfter frem og hvilke følger dette har fået for den krænkede og menigheden. Set fra et kristent perspektiv, er det skræmmende at læse flg af O Grady;

”there is a great deal of research for such behavioral psychologists to try and formulate a profile of sex abusers.... A large number of the abusers claim to hold conservative Christian values.”⁴⁷

Fortune forstår seksuelle overgreb som synd og derfor som det mest naturlige, bør adresseres af kirken. Hun forstår synd som adskillelse, adskillelse i relationen mellem Gud og mennesket og mellem mennesker indbyrdes, ved psykisk, fysisk, åndelig og social adskillelse.⁴⁸ Ud over at forklare hvad hun forstår med synd, tydeliggør hun også, hvordan hun ser Gud og denne forståelse af Gud ønsker jeg at benytte i opgaven.

“God is that dimension of divine presence which is the source of all life, offers persons grace and reconciliation and dwells in and among all persons always. It is a God that seeks justice, not revenge. It is a God who stands with the oppressed and over against the oppressor. It is a God

⁴⁴ Arntsen, 2011, s. 24

⁴⁵ Hermstad, 2010, s. 131

⁴⁶ O’Grady, 2001, s. 19

⁴⁷ O’Grady, 2001, s. 40

⁴⁸ Fortune, 2005, s. 13

who suffers with the suffering of people. It is a God who calls to account those who harm others.”⁴⁹

Fortune beskriver hvordan en menighed kan reagere, når seksuel krænkelse bliver synlig i en menighed. Selv om dette ikke er fokus for min opgave, ønsker jeg alligevel af have dette med, da der er fællestræk til, hvordan en menighed kan reagere, når en tidligere seksuel krænker ønsker at komme i et menighedsfællesskab efter afsoning.

Hun påpeger det vigtige i, at turde konfrontere krænkeren og holde denne ansvarlig, for det denne har gjort i stedet for at benægte at dette kunne ske og ville tilgive hurtigt for at kunne glemme det hele.⁵⁰ Senere ser Marie Fortune på hvad kirken kan gøre som vidne til krænkelsen, at vælge at fortie eller vælge at involvere sig, både i forhold til den der er blevet krænket og den der har krænket et andet menneske.

”We need bystanders with good boundaries who are willing and able to be witnesses and advocates, who can walk with a victim/survivor or perpetrator as they confront their own particular experiences and choices. This is the fundamental role of ministry in response to sexual violence and abuse.”⁵¹

4.1.3 Kirkens forståelse af seksuel misbrug

For bedre at forstå kirkens forståelse af seksuel misbrug, bruger jeg Kirkerådets definition af seksuel krænkelse, fra udgivelsen om perspektiver på overgrebsproblematikken og håndtering af seksuelle overgreb, udgivet af Kirkelig ressourcecenter mod vold og seksuelle overgreb.⁵² Dette materialet er tilgængelig for alle inden for Den norske kirke og dermed velkendt i den norske kontekst, hvori jeg studerer og aflevere denne opgave.

Af hæftet defineres seksuelle krænkelse, som seksuelle overgreb og grænseoverskridende seksuel adfærd. Med seksuelle overgreb forstås;

”Misbrug af magt i form af fysisk eller psykisk krænkelse af et andet menneskes seksuelle integritet; ofte utført i en relation af tillit, trusler eller tvang.”⁵³

Uderligere uddybes det, at seksuelle krænkelse sker, hvor et menneske overskrider et andet menneskes grænser, ved at udnytte sin magtposition i relationen.

Kleiven kommer ind på, at man må være bevidst om hvilket perspektiv man tager, når man ønsker at forstå seksuelle krænkelse. Hans perspektiv er diakonalt, med udgangspunkt i den der er blevet udsat for seksuel misbrug. Han fremhæver, at en seksuel krænkelse sker i en relation

⁴⁹ Fortune, 2005, s. 14

⁵⁰ Fortune, 2005, s. 113

⁵¹ Fortune, 2005, s.187

⁵² Forebygging og håndtering av seksuelle overgrep (2013)

⁵³ Forebygging og håndtering av seksuelle overgrep (2013) s. 8

mellem to aktører, gennem en ydre handling der erfares krænkende af den, der bliver udsat for krænkelsen.⁵⁴

”Overgrep kan bare forstås rett med fokus på den utsatte. Vi må kjenne den utsattes situasjon. Bare da er vi i stand til å møte den lidelsen og nøden som også er hos overgriper... og møte nøden på en rett måte.”⁵⁵

Kleiven ønsker at følgende forståelse af seksuel krænkelse bliver en integreret del af kirkenes teologiske og diakonale selvforståelse.

”Med seksuelle krænkelse menes at den som har størst makt i en relasjon mellom personer i et asymmetrisk maktforhold, anvender en seksualisering av relasjonen på en slik måte at den andres intimitetsgrænser blir krenket.”⁵⁶

Ved at bruge denne definition, kan kirken støtte mellem menneskelige relationer og sunde grænser for intimitet i menigheden, så menigheden måske på sigt, kan rumme og møde mennesker, der udfordres i deres relationer og håndtering af intimitetsgrænser.

I Journal of psychology and theology volume 49, issue 4 skriver Victor I. Vieth om, hvordan kirken kan relater til mennesker, der krænker børn seksuelt. Problematikken; hvordan præsten skal gribe det an hvis/når et barn i menigheden fortæller om, at denne er blevet seksuelt misbrugt, bliver i artiklen analyseret i forhold til en kristne forståelse af lov og evangelium.

Med fokus på det krænkede barn, gennemgår Vieth hvilke overvejelser en præst kan gøre sig i mødet med den der har krænket og den der er blevet krænket. Artiklen har, modsat nogle af de andre tekster jeg har valgt, en anden vinkel på problematikken, og jeg har valgt at have denne tekst med, da den belyder nogle faldgrupper man skal være bevidst om i mødet med et menneske der har krænket børn seksuelt.

Selv om der findes mange forskellige typer seksuelle krænker, beskriver han krænkeren som stærkt manipulerende af såvel barnet som det kristne fællesskab. Han mener kirkeledere skal have professionel hjælp til at håndtere integrationen af krænker. Ud fra undersøgelser af Abel & Harlow fra 2001, henviser Vieth til at der er mange kristne blandt de seksuelle krænker.

“The faith community needs to be cognizant that sex offenders are often religious and many of them attend church. In a study of 3952 male sex offenders, 93% of these perpetrators described themselves as “religious”⁵⁷

Vieth går videre til at sige, at der må et ønske om åbenhed omkring sine handlinger til, for at kunne ændre sin adfærd og kunne integreres i et kristent fællesskab. For at være sikker på

⁵⁴ Kleiven, 2004, s.20

⁵⁵ Kleiven, 2004, s.25

⁵⁶ Kleiven, 2010, s.358

⁵⁷ Vieth, 2012, s.262

oprigtigheden i krænkerens anger opfordrer han den kirkelige ansatte, der har fortrolige samtaler med krænkeren, til at spørge ind til åbenhed omkring krænkelserne.⁵⁸

Åbenhed er vigtigt, særligt åbenhed mellem krænker og krænkede, der kan skabe mulighed for dialog som fundament for at kunne lytte til hinandens virkelighedsforståelser. Men åbenhed er også vigtig i kirkelige sammenhænge, at kunne tale sandt om livet som det leves, både mellem kristne og gennem kirkens forkyndelse.⁵⁹

4.1.4 Behandling

Men medmenneskelig støtte og åbenhed er ikke nok. Det er vigtigt at krænkeren får behandling. Hermstad beskriver to forskellige tilgange til behandling af seksuelle krænkerere, hvor den behandling der tager udgangspunkt i kognitiv adfærds terapi primært anvendes i USA og Canada, mens behandling i Europa mere ser på årsagen bag handlingen gennem den psykodynamiske orienterede terapi.⁶⁰

Ved en kognitiv adfærds terapi er tilgangen til den seksuel krænker, at denne altid vil være en krænker, hvorimod den psykodynamiske terapi ser på årsagen bag ved den krænkende adfærd.

I tilgangen til behandling er vigtigt at være bevidst om, hvordan man forstår pædofili. Det er afgørende, om man forstår pædofili som en seksuel præference på linje med andre seksuelle præferencer som heteroseksuelle, homoseksuelle, biseksuelle præferencer eller om man ser pædofili som en lidelse eller sygdom. Hvis man ser pædofili som en seksuel præference, så får det konsekvenser for hvordan behandlingen gribes an og hvordan samfundet ser på pædofile. Her bliver behandlingen mere, at lære den pædofile at undgå situationer hvor behov for seksuel brug af børn opstår og lære hvordan de kan agere i de situationer, uden at krænke.⁶¹

”It is clear with these offenders that insight, confession, and remorse are not sufficient to change their behavior. Long-term, behavior-oriented treatment is required. There is no cure; the optimal outcome is management of the offending behavior and protection of the community, which means that even a child molester who has completed treatment can never be trusted alone with children. So if this person is a member of our congregation, then we must provide structure for that person’s participation in church activities. They must always be supervised by a responsible adult to support them in their effort to repent and not reoffend.”⁶²

Selv om terapiforståelser har forskellige udgangspunkt, er de enige i at adfærden er problematisk og begge terapeutiske tilgange ønsker at ændre dennes krænkende adfærd.⁶³ For at ændre adfærd har krænkeren, udover at gå i terapi, brug for menneskelig støtte, i hverdagen og i at fortsætte i behandling.

⁵⁸ Vieth, 2012, s.271

⁵⁹ Kleiven, 2004, s.117

⁶⁰ Hermstad, 2010, s.139

⁶¹ Hermstad, 2010, s.18

⁶² Fortune, 2005, s.203

⁶³ Hermstad, 2010, s.140

Hermstad kommer også ind på den menneskelige støtte:

”Overgriperen må leve med sorgen over å ha vært årsak til store lidelser hos mennesker som har stått ham nær... Det trengs vedvarende støtte og oppmuntring for ikke å falle ned i depresjon, selvbebreidelser og selvdestruktivitet.... En fordel vil det også være dersom det finnes forståelsesfulle og støttende medmennekser i de daglige omgivelsene.⁶⁴ Dersom klienten kommer i kontakt sin skyldfølelse uten å bli tatt vare på av støttende og nærende omgivelser, kan den blottstille sårbarheten og bidra til at risikoen for nye overgrep øker.”⁶⁵

Hermstad utfordrer leseren til at blive inspireret af behandlingsmetoder brugt i Australien, Canada og i Sydafrika, hvor hele lokalsamfundet inddrages i behandlingsforløbet. Gennem denne behandling støttes krænkeren til at erkende og tage ansvar for sine handlinger og genoprette alle der er påvirket af kränkelsen. Herved er hele samfundet med i omsorgen og opfølgningen efter en forbrydelse, både i forhold til krænker og krænkede part.⁶⁶

Behandling kan være for samfundets skyld eller for det enkelte menneskes skyld. Man kan tilbyde behandling til krænkeren, fordi man ønsker at mindske risikoen for nye kränkelse i samfundet eller fordi krænkerne tränger hjælp til at arbejde med deres kränkende adfærd. Hermstad slår motivet bag behandling af mennesker med en kränkende adfærd fast;

”Behandling av overgripere er nødvendig fordi overgriperne selv trenger det, ikke fordi samfunnet ellers tjener på det.”⁶⁷

⁶⁴ Hermstad, 2010, s.155

⁶⁵ Hermstad, 2010, s.158

⁶⁶ Hermstad, 2010, s.197

⁶⁷ Hermstad, 2010, s.168

4.2 Teori inden for det teologiske og diakonale fagfelt

4.2.1 Menneskesyn

Kirkens menneskesyn har udviklet sig gennem historien, hvor det udsprang af et holistisk menneskesyn med rod i det gamle testamente, til et mere opdelt dualistisk menneskesyn inspireret af gnosticisismen.⁶⁸ Det dualistiske menneskesyn er ikke Bibelsk men inspireret af den daværende samtid. Det bibelske menneskesyn ser mennesket som en helhed og det har konsekvenser for sjælesorgens praksis og udøvelse af omsorg.

”Hele mennesker er en ”levende sjel/skaping”, skapt i ”Guds bilde” (1 Mos 1,27). ”Sjelen” er ikke noe mennesket har, men noe mennesket er - sett i et religiøst perspektiv. Beskrevet som sjel, er det tanken på mennesket som et relasjonsvesen som står i sentrum av oppmerksomheten, særlig dette at mennesket er utlevert til Gud og avhengig av ham.”⁶⁹

Hvis vi forstår mennesket, som skabt i Guds billede og at Gud er en treenig Gud i relation med sig selv, er vi også skabt til relation til Gud og resten af skaberværket. Ud fra denne forståelse af mennesket, er mennesket skabt til relationer og fællesskab.

At se mennesket før vi ser kränkelsen, dette menneske har udøvet, er for fængselspræst Stein Rune Ottesen vigtigt.

”Vi har alle behov for å bli sett, bekreftet og elsket som den vi er. Og menneskeverdet sier oss at vi er mer enn våre handlinger.”⁷⁰

Han uddyber endvidere at dette menneskesyn udfordrer, hvordan vi møder et andet menneske og om vi kan formidle dette og møde dem med værdighed som et medmenneske. Dette ser han som muligt, hvis han som kernen i troen, tager udgangspunkt i et gudsbillede af den korsfæstede der lider på korset.

”Hos ham ser jeg Gud, en Gud som er gått inn i virkeligheten, inn i lidelsen, og som deler kår med alle som opplever smerte og utstøtelse, en Gud som elsker alle sin forkomne skapninger.”⁷¹

Denne forståelse af Gud er meget lig Fortunes forståelse af Gud, som en retfærdig og medlidende Gud, der står på den undertrykte side,⁷² og denne Guds forståelse, er det vigtigt at have for øje i mødet med seksuelle kränkere.

⁶⁸ Bergem, 2008, s.41

⁶⁹ Bergem, 2008, s.55

⁷⁰ Ottesen, 2008, s.155

⁷¹ Ottesen, 2008, s.165

⁷² Fortune, 2005, s.14

Kleiven beskriver hvordan det holistiske kristne menneskesyn er blevet splittet op til at separere menneskets fysiske, psykiske, åndelige og sociale dimension. For at forstå hvor skadeligt seksuelt misbrug er, fremhæver han at den seksuelle krænkelse sker i en relation. Da et menneske er defineret ud fra relation til andre, til primære omsorgsperson og sekundære relationer i sociale sammenhænge og i en kristen sammenhæng i tillæg, relationen til Gud, får seksuelle overgreb store konsekvenser. Ud over den fysiske og psykiske krænkelse påvirke seksuelle overgreb også barnet åndeligt og socialt. Herved er det alle dimensioner ved barnet der rammes på en gang.⁷³

Det bibelske menneskesyn har både dimension af at være skabt i Guds billede og at skabningen er faldet og mennesket har mulighed for både at vælge at gøre det gode og det onde ud fra dens frie vilje.⁷⁴

I bogen "Fængselsliv og menneskeverd" kommer Kjersti Wernø ind på krænkerens oplevelse af kirkens omsorg i fængslerne. Hun beskriver en kvindelig indsat, der satte pris på at kunne tale med én, som troede på Gud, var underlagt tavshedspligten og kunne møde hende uden fordømmelse.⁷⁵

4.2.2 Omsorg

Kirkens omsorg for mennesker der har krænkede børn seksuelt er komplekst, idet kirken ser på helheden og yde omsorg for alle i menigheden og det samfund denne er en del af. Omsorgen inkluderer at beskytte børnene mod evt. nye overgreb, tage hånd om børn der evt. er blevet krænkede og krænkeren og deres familier.

For at kunne fordybe sig i kirkens eventuelle omsorg for mennesker, der har krænkede børn seksuelt, er det vigtigt at undersøge hvordan kirken forstå sig selv og sin omsorgstjeneste. Med dette afsnit undersøger jeg kirkens forståelse for omsorg og hvilke grundlæggende overvejelser der ligger til grund for at yde omsorg.

4.2.3 Diakoni

Ordet diakoni kommer af det græske; diakonia og bliver normalt oversat med forskellige ord for tjeneste; og bruges om de tjenester, som en efterfølgelse af Jesu resulterede i, i den tidlige kirke.⁷⁶

Diakonien har sit udgangspunkt i den Bibelske åbenbaring, med Jesus som forbillede for handlingen og dermed funderet i skabelsteologien og kristologien. Motivet bag diakoni grunder i et holistisk menneskesyn, med omsorg for hele mennesket og et ønsket om at møde medmenneskets psykiske, sociale, åndelige og fysiske behov.⁷⁷ Hermed tager diakonal omsorg

⁷³ Kleiven, 2004, s.23

⁷⁴ Kleiven, 2004, s.43

⁷⁵ Wernø, 2008, s.84

⁷⁶ Blennberger og Hansson, 2008, s.31

⁷⁷ Nordstokke, 2009, s.70

udgangspunkt i et bibelske menneskesyn, hvor alle har værdi, skabt ligeværdigt og med gensidig ansvarlighed overfor skaberen og medskabningen.⁷⁸

Omsorg der bygger på skabelsesteologien tager, udover det bibelske menneskesyn, udgangspunkt i læren om, at Gud har nedlagt en erkendelse af ham i skaberværker. Diakonien knyttet til skabelsesteologien har fokus på at alle er skabt og at alle er kaldet til at udføre kirkens omsorgsarbejde.

Diakonien tilknyttet den Kristologiske teologi, tager også udgangspunkt i det bibelske menneskesyn og ser udøvelsen af diakoni som et specielt kald, som følge af at man er kommet til tro. Forbilledet for handlingen er at efterfølge Jesu eksempel; at række ud til de fattige, sultne, ensomme og syge, både i ord og handling.⁷⁹

Der er to sider ved den diakonale opgave, dels at støtte mennesker i særligt udsatte livssituationer og være talsperson og kæmpe for at forandre de vilkår der skaber risiko for at komme i en udsat livssituation.⁸⁰ Wichern udtrykker i flg. citat det vigtige i, at kirken ikke mister sin kritiske stemme overfor samfundet og fremhæve det kristne menneskesyn i handling;

”Kirken skal kritisk overfor de offentlige myndigheter og deres velferdsarbeid, holde fram meneskets verd og rett, påpeke urettferdighet og inspirere til nestekjærlighet og barmhjertighet ved eget eksempel - ikke være et speilbilde av samfunnet, men et korrektiv”.⁸¹

Dette kan give sig udtryk gennem en politisk orienteret diakoni, et arbejde med fokus på kamp for retfærdighed, i ønsket om at sætte undertrykte i stand til at bryde med den virkelighed de er bundet af.⁸²

4.2.3.1 Sjælesorg

Sjælesorg kan ses som en konkret måde at udøve diakoni på og i mødet med den seksuelle krænkelse er dette derfor relevant at se nærmere på.

Sjælesorg eller omsorg for sjælen, som man også kan oversætte det med, bunder i et kristent menneskesyn. Ser man på oprindelsen til ordet sjæl i forhold til omsorg for sjælen, med udgangspunkt i Bibelen, forstås sjæl som det levende væsen, hvorved sjælesorg ud fra det bibelske menneskesyn, bliver til omsorg for det hele menneske, med krop, sjæl, sind og ånd.⁸³

”Gjensidige omsorgen som kjennetegner kirken som koinonia, har alltid gitt seg utslag i sjelesorg i vid forstand.”⁸⁴

⁷⁸ Fanuelsen, 2009, s.149

⁷⁹ Fanuelsen, 2009, s.149

⁸⁰ Blennberger og Hansson, 2008, s.234

⁸¹ Oftested, 2005, s.44

⁸² Fanuelsen, 2009, s.141

⁸³ Bergem, 2008, s.50

⁸⁴ Bergem, 2008,s.79

Grevbo gennemgår i bogen; ”Sjælesorgens vei”, 8 hovedretninger inden for international sjælesorg, hvor jeg har valgt at tage udgangspunkt i den menighedsfunderet sjælesorg som ses som kirkens omsorg for livet og troen.

Menighedsfunderet sjælesorg har en bred forståelse af sjælesorg, set fra menighedens fællesskab, som sjælesorg både indad i fællesskabet og udad til den kontekst menigheden befinder sig i. Denne kan både udtrykkes gennem generelle sjælesorg, udøvet i det større menighedsfællesskab gennem nådemidlerne under gudstjenesten og ved specifik sjælesorg, hvor den enkelte kan møde nådemidlerne fra gudstjenesten, gennem samtalen med en sjælesørger og f.eks. modtage nadver, skrifte og bede sammen med sjælesørgeren.⁸⁵

Eksemplet på den menighedsfunderende sjælesorgsforståelse som Grevbo beskriver, kunne til forveksling bruges i mødet med et menneske der har krænket børn seksuelt. At starte med støtte til at leve og hjælp til at tro, at de psykiske problemer tages alvorligt som en del af helheden og henvise til nødvendigheden af at modtage behandling hos professionelle terapeuter. Sjælesørgeren tager udgangspunkt i egne kompetencer og bruger de specifikke muligheder som kirken råder over, skriftemål, nadver og velsignelsen samt at inkludere i fællesskabet.⁸⁶

De 8 hovedretninger skal ses som dele af en helheden og i hver samtale skal vurderes hvordan sjælesorgssamtalen bedst gribes an, afhængig af situationen. Sjælesørgeren kan således ved bevidsthed om de forskellige indfaldsvinkler, trække på forskellige elementer, så konfidenten bedst mulig bliver mødt.

Bergem gennemgår i bogen ”Som epler af gull”, forskellige forståelser af sjælesorg og definerer, at det kristne omsorgsfællesskab er hele grundessensen i den kristne kirke,⁸⁷ der udmønter sig både individuelt og kollektivt som fysisk og åndelig omsorg.⁸⁸

Bergem gennemgår 4 perspektiver på sjælesorg som er relevante, også i forhold til seksuelle krænker. Det første perspektiv han henviser til, er sjælesorg udøvet ud fra et helbredelsesperspektivet, gennem akut hjælp i en livstruende situation. Sjælesorg som støtte i vanskelige situationer, har lidt en anden vinkel, det fokuserer mere på at kunne leve med og mestre livet, mens man er i den vanskelige situation. Der hvor sjælesørgeren opsøges for at få hjælp til at træffe sunde valg i livet, enten ud fra et personligt medvandreskab med sjælesørgeren eller gennem kirkens doktriner og bekendelsesskrifter, får sjælesorgen mere karakter af vejledning. Som den sidste nævner Bergem sjælesorg som forsoningsarbejde. Her ønsker sjælesørgeren at hjælpe konfidenten, til at genoprette brudte relationer, ved at komme til en erkendelse af egen skyld og bekendelse af synd ved brug af skriftemålet.⁸⁹ Disse 4 perspektiver kan supplere hinanden.

⁸⁵ Grevbo, 2006, s.345

⁸⁶ Grevbo, 2006, s.349

⁸⁷ Bergem, 2008, s.19

⁸⁸ Bergem, 2008, s.22

⁸⁹ Bergem, 2008, s.35

”I utøvelsen av sjelesorgen handler det om å bidra til at hindringer kan fjernes, ødeleggende strukturer rives ned, fordommer ryddes av veien og mennesker utfordret til tjeneste for hverandre. I dette arbeidet er det i første rekke snakk om at det kan skje endringer i menneskers holdninger og forståelsesmodeller, slik at opplevelser kan tolkes på nye og frigjørende måter.”⁹⁰

4.2.4 Omsorg for seksuelle krænkerere

Omsorgen for den seksuelle krænker ser Paul Leer-Salvesen som en del af kirkens diakoni, at bidrage til at støtte krænkeren gjennom et menneskelig fællesskab ud fra et kristent menneskesyn.⁹¹ Omsorg er ikke bare at være venlig og imødekommende, men også at sætte sunde grænser i en ligeværdig og respektfuld relation. Når kirken overvejer at række ud til mennesker der krænker børn seksuelt, vil en fasthed i udøvelsen af denne omsorg være nødvendig.

“When a person who is known to have committed a sex offence against children seeks to renew membership in the church, he should be received with openness but with strict reservations.”⁹²

En måde at adressere udfordringen omkring at inkludere mennesker, der har seksuelt krænket børn, har været gennem at udfærdige en kontrakt med krænkeren, for at denne kan komme i kirken. Dette er en del af et forebyggelses arbejde som bruges i omkring 4000 kirken i USA og Canada.

”The manual advocates disignating someone to accompany a sex offender while at church. Hopefully with an attitude of friendship rather than an obvious guard, ... thus protecting the children while encouraging the person ... to strengthen his or her determination never to reoffend.”⁹³

Domelen skriver i bogen: “Darkness Now Light”, ud fra hans egen erfaring som seksuel krænker og involveret i et kristent arbejde for seksuelle krænkerere, kaldet Broken Yoke Ministries. Han gør opmærksom på det vigtige i, at der er mennesker, som ønsker at hjælpe seksuelle krænkerere med at blive reintegreret i samfundet.

“By holding fast to those principles and at the same time offering love and encouragement, the Christian community is presenting not only a God who loves and forgives but also a God whose way is narrow. It is the only way. This is the God an offender needs. A warm, fuzzy God concerned only about whether or not we feel good is of no use. Just as useless is a God unwilling or unable to bring change.”⁹⁴

Med det som udgangspunkt kan kirken gennem et kristent fællesskab støtte mennesker, der har krænket børn seksuelt, gennem fællesskabets rammer, styrke deres tro, støtte dem i at gå i

⁹⁰ Bergem, 2008, s.164

⁹¹ Leer-Salvesen, 2008, s.197

⁹² O’Grady 2001:73

⁹³ Liautaud, 2010, s.16

⁹⁴ Domelen, 1996, s.35

behandling, opmuntre dem i de ændringer de udviser og ved at én fra menigheden kan være en fortrolig der er tæt på.⁹⁵

Vigtigheden af støtte kommer Fortune også ind på, når hun hævder, at krænkeren har brug for mennesker der er villige til at støtte krænkeren, også i at fortsætte i behandlingen og våge at vandre sammen med dette menneske.⁹⁶

“The community of faith can be a valuable resource to victims and offenders if its members are able and willing to open their eyes to the reality of sexual violence. A congregation’s fear and discomfort can be reduced as information is presented and discussed.”⁹⁷

Kleiven analyserer og diskuterer seksuelle krænkelser i et diakonifagligt perspektiv. Dette perspektiv indebærer solidaritet med den svage part, kritisk røst overfor uret, at skabe indsigt omkring magtmisbrug og være forankret i den kristne tro.⁹⁸ Dilemmaet for kirkens omsorg i forhold til den seksuelle krænker er, når det inkluderende fællesskab til tider bliver et ekskluderende fællesskab, når krænker og krænkede kommer samme menighed.

”Fællesskapet har en verdiforankring som setter klare rammer for hva som kan inkluderes, og et bevisst forhold til den relasjonelle maktens potensial til å fungere ekskluderende. Det inkluderende fellesskap gir den svakeste i en relasjon fortrinnsrett. En slik fortrinnsrett har som konsekvens at det som hindrer at den svake part kan være en del av fellesskapet, setter også rammer for hvem som kan inkluderes i fellesskapet.”⁹⁹

4.2.4.1 Tilgivelse

Den kristne kirke har et kald til at formidle Guds kærlighed og omsorg til alle mennesker. Hvor vores samfund er bygget på forståelse af juridisk retfærdighed, inkluderer den kristne kirke Guds retfærdighed med nåde og tilgivelse. Men kan kirken række ud med kærlighed, nåde og tilgivelsen overfor det utilgivelige og tale sandt og åbent om seksuel misbrug, også inden for kirkens mure.

Tilgivelse kan iflg. Paul Leer-Salvesen opsummeres til, at der findes to forskellige former for tilgivelse, idet tilgivelse retter sig både mod mennesker og mod Gud.¹⁰⁰ Den ubetingede tilgivelse kan kun gives af Gud og foregår mellem den enkelte og Gud mens den betingede tilgivelse er mellem mennesker og kræver at erkendelse eller anger er gået forud.¹⁰¹

For overhovedet at kunne tilgive, ud fra et betinget synspunkt, må et menneske, der har krænket et barn seksuelt, først komme til en erkendelse af krænkelsen og hvilken indvirkning det har haft på barnet, ved at overgriberen f.eks. ser krænkelsen fra barnets perspektiv og forstår at deres adfærd og handling som krænkende. Herved kan overgriberen bliver bevidst om dennes skyld

⁹⁵ Domelen, 1996, s.48

⁹⁶ Fortune, 2005, s.222

⁹⁷ Fortune, 2005, s.225

⁹⁸ Kleiven, 2010, s.83

⁹⁹ Kleiven, 2010, s.464

¹⁰⁰ Leer-Salvesen, 1998, s.168

¹⁰¹ Leer-Salvesen, 1998, s.180

over handlingen og påtage sig ansvaret. Ved at erkende sit ansvar kan modtagelse af tilgivelse fra offeret være en mulighed, dersom offeret ønsker dette.

Et indlæg på Faith Trust Institute's hjemmeside den 31 maj 2007 under overskriften; "Don't forgive us so quickly"¹⁰² vækkede min interesse, hvordan mennesker der har krænket børn seksuel ser på tilgivelse i mødet med andre og i mødet med dem selv.

I indlægget udtrykker 24 aktive kristne mænd, dømt til behandling for seksuelle krænkelser mod børn, at kirken tilgiver seksuelle krænkelser for hurtigt. I artiklen bliver der henvist til, at mændene havde brug for tid til synds erkendelse og bearbejdelse af hvad det havde gjort og det var den proces de var i gang med mens de var i fængslet. Derfor virkede det for hurtigt, når kirken tilgav dem i starten af forløbet.

Fortune kommer i bogen "Sexual violence" ind på samme problematik om tilgivelse og adresserer det som de kristne krænker påpegede i artiklen.

"The response of justice to the offender who has genuinely repented through rehabilitation and restitution is *forgiveness*... Such forgiveness can only *follow* the offender's acknowledgment of the offense and its impact and his or her repentance. Otherwise, forgiveness is an empty gesture."¹⁰³

Tilgivelse kan for den krænkede føles som et krav fra kirkens side, at de som gode kristne skal tilgive. Men det afhænger også af hvordan den krænkede ser mennesket bag krænkelsen.

"Når vi innser at det menneske som har såret oss og som vi bare har vært i stand til å se ut fra krænkelsen, er mennekselig på samme måte som vi selv er menneskelig, da har vi oppdaget grunnlaget for tilgivelsen."¹⁰⁴

For nogle kan det føles lettere at bede Gud om tilgivelse, end at bekende det overfor et medmenneske, der tilsiger mig Guds tilgivelse, for det tvinger mig til at se mig selv i øjnene og jeg bliver holdt ansvarlig for, hvordan jeg lever mit liv. Kleiven fremhæver skriftemålet som vigtig i forhold til at bekende sin synd.

"Gud sier vi skal bekjenne syndene for hverandre. Det er ikke fordi Gud setter vilkår for sin tilgivelse. Det er fordi han ser vi trenger det for å se oss selv – og bli friske."¹⁰⁵

Der hvor krænkeren ikke erkender overgrebet, vil tilgivelse ikke være på sin plads. Ved uændret eller ureflekteret adfærd, tager krænkeren ikke ansvar for sine handlinger og der kommer ikke en synlig ændring, hvorved muligheden for at fortsætte med en krænkende adfærd er til stede.

4.2.4.2 Selvtilgivelse

¹⁰² Fortune, 2007

¹⁰³ Fortune, 2005, s.116

¹⁰⁴ Ericson, 2003, s.48

¹⁰⁵ Kleiven, 2004, s.40

Problematikken omkring tilgivelse i forhold til seksuelle krænker er både i forholdet til Gud, til den krænkede part og tilgivelse af sig selv. I det flg vil jeg undersøge tilgivelse af sig selv i forhold til krænkeren, da dette er relevant i forhold til diskussionen med empirien.

Ericson henviser til teologen James N. Lapsley, der ser tilgivelse som en 2 ledet proces, dels som tilgivelse og frigjørelse for skyld i forholdet til andre mennesker og dels tilgivelse af en selv. I forhold til det vanskelige ved at tilgive sig selv skriver hun flg.

”I det overgriper angrer, tar han avstand fra det han selv har gjort. En ekte anger innebærer en vilje til å erkjenne handlingen som gal, for dermed å skille seg fra handlingen. Idet overgriper gjør dette, gir han sitt offer muligheten til å se ham som noe annet og mer enn den fordømte handlingen. Og jeg får samtidig muligheten til å se meg selv som noe mer og annet enn det som er gjort mot meg. Men incest-overgriperer angrer sjelden. Silk er det, tror jeg, nettopp fordi selvførdømmelsen fyller hele dem.”¹⁰⁶

Hermstad kommer også ind på nødvendigheten af selvtilgivelse og at kirken støtte til den tidligere dømte her kan spille en afgørende rolle, for at den tidligere seksuelle krænker kan overleve etter afsoningen.

”For å kunne gå videre med et minimum verdighet og fremtidstro er det nødvendig at den dømte evner å tilgi seg selv – hvordan skulle han ellers holde ut erkjennelsen av den smerte han har forvoldt? Det spørres likevel om han ikke i tillegg også trenger støtte fra noen utenforstående, eventuelt et livssyn eller en tro.”¹⁰⁷

4.2.4.3 Skam og skyld

De seksuelle krænkelser påvirker såvel den krænkede som den der krænker. I det følgende vil jeg først se Kleiven syn på skam ud fra den krænkedes perspektiv.

”Seksuelle overgrep skaper opplevelser av skyld og skam hos den utsatte. Dette er de sterkeste maktmidlene overgriper kan ta i bruk for å bevare taushet og dekke til overgrepene. En åpenhetskultur som inviterer til åpenhet også om det skyldbelagte og skambelagte inviterer den utsatte til å fortelle om overgrepene.”¹⁰⁸

Men den krænkede part er ikke den eneste der føler skam. Leer-Salvesen skriver i bogen; ”Tilgivelse” om forskjellen på skyld og skam, som jeg ser som relevant i forhold til at yde omsorg for seksuelle krænker. I flg ham oppstår skyld, når et menneske krænker et annet menneske.¹⁰⁹ Ved at henvise til John Braithwaite forstår han skam som negativ og positiv.

”Den negative skam er for ham kjennetegnet av stigmatisering av utøveren og av mangel på evne og vilje til å skille mellom personen og det personen har gjort. Den positive skam er båret oppe

¹⁰⁶ Ericson, 2003, s.30

¹⁰⁷ Hermstad, 2010, s.62

¹⁰⁸ Kleiven, 2004, s.120

¹⁰⁹ Leer-Salvesen, 1998, s.85&102

av ønsket om å vinne den utstøtte tilbake til fellesskapet, ta ham tilbake igjen i det fellesskapet som blev forstyrret i og med forbrytelsen.”¹¹⁰

Fisknes kommer ind på hvordan samfundet og kirken, som en del af samfundet, kan komme til at påføre andre mennesker skam, både i forhold til den krænkede og krænkeren. Han skriver bla.

”Stigmatisering fører til selvstigmatisering. Man overtar de andres synn på seg selv og gir dem rett: Jeg er et dårligt papir. Selvstigmatisering er en indre respons på den ytre erfaringen. Resultatet blir et selvbilde preget av skam og skyld.”¹¹¹

Skammen kan stikke dybt og bunde i en følelse af eksistentiel skam, påført fra barndommen af. Dette er iflg. Hermstad, en af de primære faktorer i krænkerens selvforståelse. Udover den eksistentielle skam, nævner Hermstad sårbarhed og manglende kærlighed som andre faktorer, der præger et menneske der krænker andre seksuelt.¹¹²

”Seksuelle overgrep et uttrykk for manglende evne til å forvalte nære, intime relasjoner på en moden og gjensidig måte.”¹¹³

”Deres problem er at de ser ut til å mangle erfaring i å håndtere sammensatte og kompliserte følelser. En slik manglende emosjonell kompetanse kommer særlig til uttrykk gjennom tendensen til å seksualiserer nærhet og intimitet.”¹¹⁴

Han ser bl.a. skam, som skammen over at have en tabubelagt seksual adfærd og en erfaring af ikke at være værdig til at modtage andres kærlighed, ud fra en erfaring om en grundlæggende manglende kærlighed gennem opvæksten.¹¹⁵

Ericson henviser til, at noget af tilgivelsens problem kan ligge i, at følelsen af skam er blevet set som en del af følelse af skyld. Men skyld og skam er to forskellige følelser, og iflg. Ericson er skyld relateret til en handling vi udfører, hvor skam er relateret til den person vi er. Hun citere John Patton syn på skam, hvordan skam kan bruges konstruktivt i forbindelse med erkendelse af skyld.

”Patton ser i skammen en vesentlig side ved vår selverfaring som vi må bli kjent med for å være i stand til å erkjenne vår egen skyld og vår ansvarlighet for eget liv.”¹¹⁶

Krænkerens erkendelse af skyld er vigtig for at den krænkede part kan tilgive.¹¹⁷ Her er Ericson kritisk i forhold til, hvordan kirken formidler tilgivelse og mener at der mangler psykologisk

¹¹⁰ Leer-Salvesen, 1998, s.102

¹¹¹ Fisknes, 2008, s.94

¹¹² Hermstad, 2010, s.95

¹¹³ Hermstad, 2010, s.82

¹¹⁴ Hermstad, 2010, s.95

¹¹⁵ Hermstad, 2010, s.165

¹¹⁶ Ericson, 2003, s.35

¹¹⁷ Ericson, 2003, s.70

kendskab til mennesker, der er blevet krænket og kundskab om seksuelle overgreb, til at kunne formidle tilgivelse til mennesker der er berørt af dette.¹¹⁸

Hendes fokus er på den, der er blevet krænket og hun ser tilgivelsen ud fra dette perspektiv. Tilgivelse bliver først muligt hvor krænkeren angrer og den krænkede part derved kan adskille personen fra den seksuelle krænkelse de har været udsat for.

Det er vigtigt ikke at blande skam og skyld sammen. Skyld ses i forholdet til handlingen hvor den eksistentielle skam er den del af menneskets selvforståelse.¹¹⁹ Fisknes henviser til Leer-Salvesen, at skyld opstår i en relation, når et menneske krænker et andet menneske og at alle mennesker har ret til at komme videre efter krænkelsen. Her har den seksuelle krænker brug for støtte.

”Skal det gå, må klienten møde mennesker som ikke løfter skylden av skuldrene hans/hennes, men som tåler å stå i smerten.”¹²⁰

4.3 Litteratur om krænkeres erfaring med kirkens omsorg

I 2011 udkom tidskriftet; ”Brethren in Christ history and life” med en artikel skrevet af Michael Harley, hvor han knytter tanker til en dokumentarfilm om tidligere kriminelles kamp for at blive reintegreret i samfundet. Filmen handler ikke specifikt om integration af seksuelle krænker, men viser at det ikke kun er i samfundet, en tidligere krænker møder udfordringer, dette sker også inden for kirken.

Han kommer i artiklen ind på hans egne erfaringer som tidligere krænker og skriver bla om det stigma mange tidligere krænkerer erfarer i samfundet når de reintegreres efter afsoning.

“The reality is that I am an ex-offender and always will be. People do not forget the past. It is very similar to someone who is recovering for alcoholism. Once an alcoholic, always an alcoholic: the same is true for an ex-offender. The past always seems to come to the surface in one way or another, even at times that are unexpected. This is reality. The stigma exists as much in the church as in society.”¹²¹

Kirkens omsorg for seksuelle krænkerer, bliver taget op i tidskriftet; Christianity today. Artiklen følger op på en undersøgelse fra foråret 2010, som undersøger forskellige syn på kirkens inkludering af mennesker, der havde krænket andre seksuelt. Af de 2864 adspurgte kirkelige ledere, ansatte eller aktive medlemmer, svarede 8 ud af 10, at de vil tillade tidligere seksuelle krænkerer at komme i menigheden, hvis de var registrerede som seksuelle krænkerer, underlagt supervision og begrænset i deres udfoldelsesmuligheder. Flertallet i undersøgelsen fremhævede at den mest afgørende faktor for at kunne komme i en menighed var at den tidligere krænker udviste anger.

¹¹⁸ Ericson, 2003, s.22

¹¹⁹ Fisknes, 2008, s.95

¹²⁰ Fisknes, 2008, s.109

¹²¹ Harley, 2011, s.152

I artiklen fortæller en mand, der tidligere har seksuelt krænket børn, hvilke konsekvenser åbenhed omkring det seksuelle misbrug har haft for ham og hvorfor han alligevel vælger dette.

“I never want to blindside church leaders and have them hear from someone else; “Hey, did you know he is on the sex offender registry?” Craig said; “I know that not everyone is able to accept me and my past as a sex offender, and I respect their feelings. Rejection is one of the consequences of my sin.”¹²²

Præsten Dick Witherow som arbejder som fængselspræst og blandt tidligere indsatte, omtaler i artiklen de seksuelle krænker som vor tids spedalske, da bestemmelser i nogle områder af USA dikterer hvor tidligere seksuelle krænker kan bosætte sig. Som modvægt til dette, har Witherow dannet et lille lokalsamfund hvor tidligere seksuelle krænker kan bo sammen med deres familier.

”He is on a mission to educate people and undo the hysteria that has build up around sex offenders... Witherow says, ”When you look at recidivism rates for criminals, sex offenders are the least likely to reoffend.” That is true if offenders are part of a thoroughgoing accountability system.”¹²³

Hvorfor et sådant arbejde er vigtigt og hvordan kirken kan agere som part i dette, kommer den tidligere krænker ind på senere i artiklen.

”The sex offender is the broken and bruised man,” says ex-offender Craig. “He is isolated by the nature of his crimes. To come alongside and reflect Christ through accountability and assistance, to offer mentorship – these would be the most helpful thing a church could do. But most churches don’t even want to talk about sex. Much less sex offenses. And yet to have someone to talk to honestly and openly about their struggles - that’s what being a Christian is all about.”¹²⁴

Hvordan dette kan gøre konkret, kommer frem sidst i artiklen, hvor et koncept for tidligere krænker kaldet; ”Circles of support and Accountability” bliver beskrevet. Her har den tidligere indsatte en støttegruppe af mennesker der kender til krænkelsen, der støtter ham praktisk, fysiske, følelsesmæssige og åndelig gennem nære relationen.

Den samme undersøgelse kommer Leadership Journal ind på samme efteråret og de to artikler er delvis identiske, da de har samme forfatter. Men her tilføjes, at det er en krævende opgave at tage sig af en tidligere seksuel krænker og en opgave som ¼ af de adspurgte ikke ønskede at påtage sig. Begrundelsen er, at de ikke tror på, at det var muligt at fjerne risikoen for nye overgreb, fordi de i bund og grund ikke tror på, at krænkeren kan integreres fuldt ud i samfundet igen. Her er vi tilbage ved spørgsmålet hvordan vi ser på seksuelle krænkelser, krænkeren og behandling. Organisationen; “Association for the Treatment of Sexual Abusers” beskriver dette sådanne.

”Although many, if not most, sexual abusers are treatable, there is no known ‘cure.’ Management of sexually abusive behavior is a lifelong task for some sexual abusers.” The organization says

¹²² Liautaud, 2010, s.50

¹²³ Liautaud, 2010, s.50

¹²⁴ Liautaud, 2010, s.52

repeat sexual crimes can be reduced significantly through prevention, assessment, treatment, supervision, and collaboration involving all parties.”¹²⁵

Dette tages også op i en norsk kontekst gennem en artikel i; Vårt Land skrevet af Erlend Ofte Arntsen. Artiklen omhandler en mand, der tidligere har begået seksuel krænkelse og hans forsøg på at komme tilbage i det kristne fællesskab efter afsoning. I artiklen deler præsten hans tanker omkring inkludering af denne mand i fællesskabet.

”Vårt utgangspunkt er at livet til tider er i overkant krevende for oss alle. Spørsmålet er hvem vi skal være kirke for. Bare de vellykkede? Skal vi ha en kultur der vi bare snakker om livet slik det skulle vært? Eller orker vi å fremelske en kultur der vi lever i lyset med hverandre?”¹²⁶

Denne kirke udarbejdede retningslinjer omkring inkludering for den pågældende krænker. Retningslinjerne gik bl.a. ud på, at den tidligere krænker kun kunne deltage i møder hvor ledere, med kendskab til problematikken, var tilstede og opfølgning gennem løbende samtaler med præsten. Forudsætningen for at kunne inkluderes finder den omtalte krænker, ved sin egen åbenhed og beskriver i artiklen, hvordan han oplever dette i praksis;

”Han forteller at de viste ham en tillit som sakte bygde ham opp igjen som menneske. Lederne viste fasthet og tydelighet, men ikke uten nåde og forståelse.”¹²⁷

I artiklen henvises til en spørgeskemaundersøgelse som Vort Land har gennemført, hvor 81 ud af 327 adspurgte menigheder har svaret på spørgsmål ang inkludering af en tidligere seksuel krænker i det kristne fællesskab. Af de 81 menigheder manglede de fleste retningslinjer for hvordan dette skulle gribes an og kun 15% af de 81 menigheder havde gennemført inkludering af et menneske der har udøvet overgreb.¹²⁸ I flg 9 ud af 10 menigheder *ville* inkludering være muligt, såfremt den krænkede viste anger, åbenhed og villighed til at underlægge sig kirkens retningslinjer for inkludering.¹²⁹

De to undersøgelser i USA og i Norge kan ikke sammenlignes, da konteksten og regelværket omkring afsoning er meget forskelligt, alligevel er det interessant at se sammenfald i, hvad menighederne ser skal til, for at de kan inkludere en seksuel krænker.

I artiklen fra Vårt Land kommentere flere specialister på dette, bl.a. Hermstad. Han fremhæver i artiklen at det er vigtigt, at se både på den krænkede og den der har krænket, i relation til at kunne inkludere den, der har krænket et barn, i menighedens fællesskab. Forud for dette behøves grundig forberedelse og professionel hjælp udefra.

At opstille retningslinjer og have åbenhed omkring seksuel misbrug, ser Ericson også som nødvendig for at kunne inkludere en tidligere krænker i menighedens fællesskab og ser inkludering som vigtige for hele fællesskabet.

¹²⁵ Liautaud, 2010, s.72

¹²⁶ Arntsen,2011, s.26

¹²⁷ Arntsen, 2011, s.28

¹²⁸ Arntsen, 2011, s. 23

¹²⁹ Arntsen, 2011, s.29

”Vi tjener alle på at de største synderene blant oss har en plass i fellesskapet. Ved å nekte dem kjærlighet, hindrer vi dem å komme ut av de destruktive livene sine.”¹³⁰

Elisabeth Torp, leder af Kirkens ressource center mod vold og seksuelle overgreb, er i artiklen enig i, at et menneske der har seksuelt krænket børn har brug for at blive inkluderet i fællesskabet.

”Også en overgriper trenger felleskap med Gud og andre mennesker. Men vi må heller ikke være naive. Å inkludere er utrolig krevende og komplisert..... Dette stiller store krav til lederskapet i det lokale fellesskapet. Kirkens ledere må dessuten ha kunnskap om overgriper, ikke bare utsatte, og være modig i å gjøre kirken til et trygt sted for alle.”¹³¹

Hvor mit fokus på retningslinjer, er i forhold til hvordan kirken kan yde omsorg for en tidligere krænker, er Kleivens tilgang til retningslinjer, hvordan kirken skal håndtere en anklage om seksuelt misbrug i en kristen kontekst.

Han henviser til Jürgen Habermas’ 2 begreber for samspillet mellem mennesker i et samfund og ser disse i forhold til retningslinjer. Hvor retningslinjer dannes ud fra upersonlige regler, uden fælles forståelse af handlingen, har disse udgangspunkt i systemverden, mens retningslinjer der leder til handling ud fra en fælles forståelse af forskellige virkeligheds opfattelser gennem erfaringsdeling, tager udgangspunkt i livsverden.¹³²

I 1996 udkom bispedømmet i Den norske kirke med retningslinjer for kirkens håndtering af seksuelle krænkelssager. I dette er perspektivet på omsorg for krænkeren ikke med. Dette kan skyldes at retningslinjerne drejer sig om håndtering ved mistanke om seksuel misbrug og ikke i mødet med en seksuel krænker, efter at denne har afsonet sin straf ønsker at komme i en kirke.

Ud over de vigtige punkter i retningslinjen for, hvordan kirken skal håndtere seksuelle misbrug; at kirken må erkende at der sker seksuelle overgreb, turde tale om dette, støtte personer som er blevet krænket, forebygge nye overgreb og stå på den udsattes side, ønsker jeg at tilføje, at det er vigtigt at kirken rækker ud med omsorg til krænkeren og støtter denne i at leve et liv uden nye overgreb.¹³³

Mere konkrete retningslinjer, i mødet med en bestemt seksuel krænker, må tilrettelægges ud fra kendskab til dette menneske og den fælles erfaring og ikke ud fra et direktiv, dikterer ovenfra som gældende for alle krænker. Her er det vigtigt at lytte til krænkerens livsverden. Dette kan gøres ved først at opbygge en tillids relation mellem den seksuelle krænker og en omsorgsperson underlagt tavshedspligt, hvor der kan opstå en fælles forståelse som der kan bygges videre på.

¹³⁰ Arntsen, 2011, s.29

¹³¹ Arntsen, 2011, s.29-30

¹³² Kleiven, 2004, s.108

¹³³ Kleiven, 2004, s.110

5 Analyse af det empiriske materiale

5.1 Konteksten

Konteksten for afhandlingen er den skandinaviske kirkelige kontekst, da mine informanter er fra både Danmark og Norge. Min baggrund er den Evangeliske Lutherske kirke, som Den danske folkekirke er den del af og jeg er studerende i en norsk kontekst inden for Den norske kirke. Da jeg bevæger mig inden for begge kirkelige landskaber, er det vigtigt for mig at forstå kirke bredt, som det kristne fællesskab, defineret som forsamlingen af de hellige.

Flere informanter fremhæver at samfundet bliver mere og mere seksualiseret, hvilket kan skabe udfordringer for hvad der er normalt, hvis grænserne for udfoldelse af seksualitet flyder. Kirken er en del af dette samfund og kan, som kirke, yde omsorg på en unik måde, gennem formidling af håb, tilgivelse og imødekommenhed, hvor alle andre synes at vender den seksuelle krænker ryggen.

5.2 Analysen

I analysen og diskussionen benytter jeg de 5 temaer som jeg delte interviewet ind i, da de belyser problemstillingen på en god måde. (se bilag 3-4) De første temaer fokuserede på krænkerens virkelighedsforståelse og behandling, som baggrund for bedre at kunne forstå de flg. tre temaer. Jeg finder disse temaer nødvendige, for bedre at forstå hvor krænkeren er, dennes forståelse af livet og virkeligheden og hvilken behandling de modtager. Dette kan nemlig have indflydelse på hvordan vi ser på mennesket, der har krænket børn seksuelt og derfor også indvirke på kirkens overvejelser omkring at yde omsorg for seksuelle krænkerere.

De efter følgende temaer omhandler omsorg, dels krænkerens erfaring i mødet med det kristne fællesskab og hvordan det kristne fællesskab kan yde omsorg. Informanternes input om krænkerens teologiske refleksioner er med, for at afklare hvilke temaer der *kunne* tages op, hvis sjælesorg var en af områderne hvor kirken valgte at vise omsorg for krænkeren.

Beskrivelsen af projektet er godkendelse hos Personsværnsombudet for forskning i Norge. Efter godkendelse af det semistrukturerede interviewguide, har jeg tilføjet endnu et spørgsmål;

"Hvordan ville du forholde dig, hvis en kirke krævede at du, som seksuel krænker der ønskede at komme i deres kirke, skulle have en kontaktperson for at du kunne komme i kirken?"

Dette spørgsmål er stillet, ud fra kendskab til retningslinjer fra en menighed i USA, som brugte dette i arbejdet med at inkludere tidligere seksuelle krænkerere i deres menighed.¹³⁴

¹³⁴ Adams, (2010)

5.2.1 Krænkerens virkelighedsforståelse og selverkendelse

De to informanter, som er dømt for at have krænket børn seksuelt, har begge erkendt at de har udøvet seksuelle overgreb mod børn, den ene inden afsoning, den anden efter først at have benægtet overgrebene, men siden vedkendt sig sin skyld i fængslet.

Den pårørende ser krænkerens virkelighedsforståelse, som at leve i en verden ved siden af dig selv, at selv om krænkeren siger at denne ikke ønsker at krænke børn seksuelt, så agerer de i en misbrugscirkel, hvor krænkelserne gentages igen og igen. Selv om de ikke ønsker at krænke bygges krænkelsen langsomt op indtil overgrebet fuldbyrdes, efterfulgt af anger og en ny opbygning til det næste overgreb. Dette mønster kan de ikke selv komme ud af i.flg. den pårørende.

Krænkerne er enige i. For at komme til en forståelse og erkendelse af det kriminelle de har foretaget sig, har de brug for hjælp. Som en af krænkerne udtalte;

Jeg vidste godt at det var forkert, men jeg bildte mig selv ind at jeg ikke forvoldte skade. Det fandt jeg siden ud af at jeg så absolut havde. Jeg kom til en erkendelse af, hvad jeg havde gjort, da jeg fandt ud af hvordan én af dem jeg havde krænket, reagerede og hvordan krænkelsen havde påvirket ham. Da gik det op for mig hvad jeg havde gjort. (K1)

De diakonale medarbejder i fængslet delte, hvordan det er vigtigt for mange indsatte, at nogle mennesker ønsker at sætte sig ind i deres situation og prøve at forstå dem. I følge den tidligere fængselspræst ved mange seksuelle krænker, at det de har gjort er forkert, men samtidig har de brug for hjælp for at komme til en erkendelse og en forståelse af deres krænkende adfærd.

Stort set alle seksuelle overgribere her en erkendelse af, at det er forkert at krænke børn seksuelt. De ved udmærket godt at det er moralsk forkert, men de ændrer ikke deres adfærd. Mange føler sig uretfærdigt behandlet når de bliver tiltalt og straffet for en adfærd, som de selv er vokset op med som værende normalt. (P4)

Den nuværende fængselspræst fastholder dog, at ikke alle kommer til en erkendelse af hvad de har gjort. At komme til en erkendelse kan tage lang tid og flere komponenter er vigtige for at komme dertil, bl.a. samtaler og at bliver mødt uden forkastelse.

Den ene sognepræst, har ligesom den tidligere fængselspræst, erfaret at krænkelse har været en del af krænkerens virkelighedsforståelse af normalitet og at deres virkelighedsforståelse ikke stemmer overens med samfundets virkelighedsforståelse.

Når de har delt deres levnedsløb, så har rigtig mange af dem delt, at de er blevet udsat for krænkelser gennem deres opvækst og dette her indgået i deres forståelse af normaliteten.

Krænkeren føler ikke de har gjort noget forkert, men alligevel oplever de fra samfundet, at der er noget forkert i dette (P1)

Erfaringen med, at mange seksuelle overgribere har en erkendelse af, at det de har gjort er forkert deles ikke af alle præsterne. Her er det snare den erfaring, at det er de færreste krænkerere, der har reflekteret over *hvorfor* de har krænket børn seksuelt.

En af sognepræsterne ser erkendelse som udgangspunktet for at kunne inkludere i et menighedsfællesskab. Hvor krænkeren er kommet til en erkendelse af sin skyld og taget ansvar for krænkelsen, er der mulighed for at *kunne* inkludere.

En erkendelse af, at det er krænkerens skyld, ikke samfundets eller opvækstens skyld, men krænkerens *egen* skyld. Hvis der ikke er en selverkendelse og krænkeren ikke påtager sig det fulde ansvar, så kan vedkomne ikke bliver inkluderet i menigheden. (P1)

Opsummere.

Krænkerens virkelighedsforståelse og erkendelse af krænkelsen bliver tydeligere, når denne får støtte i processen og bliver konfronteret med hvad der er sket. I denne proces er støtte udefra, gennem behandling og samtaler, fra et ikke fordømmende menneske, vigtig. Hvor fængselspræsterne har en erfaring af, at mange seksuelle krænkerere har en erkendelse af deres handling er forkert, har præsterne en anden erfaring af, at de færreste krænkerere har reflekteret over dette.

5.2.2 Behandlingens betydning

Jeg har valgt i dette afsnit, at starte med den tidligere fængselspræsts perspektiv på behandling, da denne har et godt kendskab til behandlingens indhold. Han fremhæver at den kognitive terapi og den psykodynamiske terapi er ved at nærme sig hinanden i behandling af seksuelle krænkerere. Han beskriver målet for behandlingen på flg måde:

Målet for terapiforløbet er, at krænkeren tager ansvar for sine handlinger, forstå sin egen rolle i overgrebshandlingen og den smerte han som krænker har påført en anden. Målet er at krænkeren gennem behandlingsforløbet skal se sig selv, som den person der har udført en smertefuld handling og få hjælpemidler til, hvordan de kan leve med smerten over deres handlinger. (P4)

Han deler også hvordan behandling i fængslet kan lede til en erkendelse af overgrebet, men at denne erkendelse ikke nødvendigvis holder, når krænkeren bliver løsladt. Krænkeren har brug for hjælp og støtte for at fastholde deres erkendelse og at leve med smerten over hvad de har gjort.

Man kan komme til en erkendelse af, at det er forkert det man har gjort mens man er i et terapiforløb, men når krænkeren kommer ud og måske kommer tilbage til det gamle nærmiljø, kan erkendelsen bliver til benægtelse. (P4)

En af krænkerne valgte at gå i terapi, for at få set på hvad krænkelserne bundede i og komme på den anden side af krænkelserne. Begge krænker fortæller hvad de har lært af værktøjer til at agere i samfundet, hvis de skulle komme i en situation hvor de tidligere agerede med krænkelser. Som eks. nævner de begge, at de bevidst tænker på noget andet, når tanker om seksuel misbrug af børn dukker op og fokusere på at opbygge gode relationer til voksne og bryde mønstret med primært at henvende sig til børn. Dette havde de brug for hjælp til.

Jeg havde brug for nogen der på en ikke fordømmende måde kunne lære mig, at selv om jeg var en blid krænker, så forvoldte jeg reel skade på de børn jeg krænkede. (K1)

Fængselspræsten er inde på, at menneskelig støtte ikke er nok, der må også behandling til.

Det er nødvendigt at få behandling for at kunne ændre grundlæggende forhold knyttet til krænkerens seksualitet og seksuelle overgreb. (P4)

En af præsterne ser det som et nødvendigt onde, at den fængslede skal modtage behandling for at komme ud i samfundet igen og ud af de 10 seksuelle krænker, som denne har været i sjælesørgerisk kontakt med, er det kun 1 ud af 10, hvor der virkelig er sket en forandring i adfærd ellers ser han det mere som en justering og tilpasning, for at kunne være i samfundet igen. Den pårørende ser ikke, at behandlingen grundlæggende kan forandre krænkeren.

Det er vigtigt at huske at en tidligere krænker er en krænker, selv om denne ikke krænker, *er* vedkomne en krænker. (På)

Opsummere.

Uden behandling har straffen ingen virkning, hævder de som arbejder tæt på krænkeren, men samtidig er det vigtig hvilken behandling denne modtager. Den erkendelse som krænkeren kan komme til i fængslet holder ikke altid, hvis det ikke følges op af menneskelig støtte. Krænkerne har brug for hjælp til at fastholde deres erkendelse og til at leve med konsekvenserne af, hvad de har gjort. Krænkerne kommer også frem til, at de har brug for hjælp efter afsoning. To af informanterne er kritisk overfor, om behandlingen i fængslet overhovedet har den effekt der skal til, for at forandre krænkerens adfærd.

5.2.3 Overvejelser omkring kirkens omsorg

I det følgende vil jeg komme ind på flere forskellige komponenter, som er vigtige i spørgsmålet omkring kirkens omsorg for mennesker der har krænket børn seksuelt.

5.2.3.1 Menneskesyn i det kristne fællesskab

Når man rækker ud med omsorg, er det vigtigt at være sig bevidst hvilket menneskesyn der ligger bag omsorgen, om objektet for omsorgen enten er en nødlidende der trænger hjælp eller et ligeværdigt medmenneske man vandrer ved siden af et stykke af vejen. Menneskesynet og forståelse af krænkeren som et menneske eller krænkeren som et bæst, afspejles i den måde vi møder krænkeren på, og dette møde er ikke altid let.

Det kan generelt være vanskeligt at adskille sagen og personen, når det kommer til seksuelle krænkelser. (P4)

Netop derfor, bliver det vigtigt hvordan et menneske, der har krænket andre seksuelt, bliver mødt. De diakonale medarbejdere i fængslet ser nødvendigheden af, at møde medmennesket bag forbrydelsen og de har erfaret, at mange indsatte har et stort relationelt underskud. Derfor ønsker de gennem deres arbejde, at være med til at opbygge sunde relationer mellem indsatte og folk udenfor fængslet.

De indsatte får genskabt deres værdighed gennem relationer og venskaber, ved bla. at møde nogle, der bliver ved med at ville dem og ved at blive inkluderet i et fællesskab uden bagtanker. Ved at inkludere en tidligere krænker i et kristent fællesskab, kan dette være med til at opbygge dem som mennesker og de kan få værdigheden tilbage som menneske. Det er vigtigt at krænkeren føler sig mødt og accepteret af mennesker, der kender hans baggrund og at han derigennem bliver bygget op som et nyt menneske og lærer at elske sig selv, fordi han er blevet elsket af andre. (D1)

Generelt har krænkeren et positivt menneskesyn, men en negativ erfaring med det menneskesyn, han har mødt i kirken. En af krænkerne udtrykker dette positive menneskesyn således;

Jeg ønsker at behandler andre, som jeg selv ønsker at blive behandlet. (K1)

Præsterne kan genkende dette positive menneskesyn fra adskillige sjælesorgssamtaler, gennem sjælesorgssamtaler med seksuelle krænker. Når krænkelserne er blevet kendt, er det ikke et positivt menneskesyn krænkeren har erfaret i mødet med kirken. Hvor de tidligere havde mange venner i kirken oplever de nu, at blive fuldstændig ignoreret og udelukket fra menigheden.

Krænkerne deler deres erfaring af at være uden for fællesskabet, både før og efter overgrebene. Efter overgrebene har de mødt megen mistro og afvisning og udtrykker, at de er blevet meget fintfølede overfor de mindste tegn på afvisning og flere gange har valgt at trække sig fra fællesskab, for at beskytte sig selv. I fængselskirken har de mødt åbenhed og inkludering som

gør, at forventningerne til at komme i et nyt kristent fællesskab efter afsoning er positive. En af krænkerne ser det, at tage sig af mennesker der krænker børn seksuelt, som en udfordring for kirken.

Det kristne fællesskab har svært ved at blive ved med at række ud og acceptere mennesker når de er anderledes. Men lige som alle andre mennesker, har de også brug for nærhed og fællesskab. (K1)

I mødet med seksuelle krænkere, vægter fængselspræsten at det er vigtigt, at møde mennesket bag krænkelsen som vores medmenneske, mens man bevarer sin sunde fornuft, og hverken ser på krænkerne som vor tids spedalske eller blindt inkluderer dem i fællesskabet.

Vi må tænke det bedste om andre mennesker men samtidig have realismen i behold, være åben og sætte grænser for alle, ellers står vi i fare for at gøre menigheden til et slaraffenland for psykopaten og andre misbrugere. Åbenhed uden grænser gør, at en psykopat kan have rigtig gode kår i en menighed. (P3)

Fængselspræsten delte, hvordan synet på mennesket bag krænkelsen kan ændre sig gennem en sjælesorgssamtale. Hvordan mennesket kan træde frem, når handlingen træder i baggrunden.

I starten af samtalen var det dét kriminelle, han havde gjort, der fyldte alt. Men efter nogle samtaler voksede han ligesom frem som menneske, og han blev et menneske, der havde gjort noget kriminelt. Det er vigtigt i mødet med et menneske, der har krænket andre seksuelt, at vi møder mennesket først og ikke gerningen først. Det er et menneske, der har udført en kriminel gerning. Hvis mennesket *kun* er sin gerning, er det bæstet vi ser. Et menneske er altid uendeligt meget mere, end det det har gjort. Og ved at se mennesket kan vi prøve at forstå dette menneske. (P3)

En af præsterne har et kritisk blik på fællesskabet, et fællesskab som ikke altid stemmer overens med kirkens ønsket om at række ud til alle.

Kirken tilstræber at være et sted hvor vi alle kan få lov at komme som dem vi er, samtidig med at der er en mulighed for at blive noget andet end det vi er, nemlig en lige dannelse med Kristus. Men samtidig ser kirken på sig selv om et fællesskab, hvor alle er ok og når et menneske i fællesskabet krænker, så falder denne uden for fællesskabets normer og rammer, fordi denne har krænket og derved er denne ikke længere ok (P1)

5.2.3.2 Tillid og tilgivelse

Menneskesynet og forståelse af behandling er vigtige komponenter for, hvordan menighedens fællesskab ser på krænkeren og om fællesskabet kan og ønsker at vise denne tillid.

Krænkerene deler hvordan de i kristne sammenhænge er blevet mødt med alt andet en tillid. Der hvor der var kendskab til overgrebshandlingerne, men ikke nogen dybere relationer, har de følt

sig overvåget. Der hvor der har været kendskab til overgrebshandlingen og dybere relationer, har de nogle gange oplevet, at de blev mødt og vist tillid og den tillid har de ønsket at leve op til, ved at bevise at de var tilliden værdig. Krænkeren kan opleve mistillid, hvis denne hele tiden møder andres negative forventning, et syn på ham som krænker, at han ikke kan forandre sig. Dette syn deler fængselspræsten;

Hvis man siger: ”èn gang krænker, altid krænker”, viser man mistillid. (P3)

Præsterne er enige om, at tillid er grundlægende i det kristne fællesskab og at fællesskabet består af mennesker fra forskellig livsbaggrunde, der har tillid til og tror det bedste om hinanden. Det er vigtigt at møde andre med tillid, men hvis tilliden brydes er den svær at genoprette.

Det kirkelige miljø er et miljø med megen tillid og når tilliden bliver brudt, har mange svært ved at forholde sig til den, der har brudt tilliden på andre måder end ved afvisning og afstandstagen. (P1)

Begge krænkerne kommer ind på, at tilgivelse for dem mere handler om at kunne tilgive sig selv, for det de har gjort mod andre, end det er at modtage tilgivelse fra dem de har krænket. En af krænkerne udtrykker dette således;

At tilgive mig selv er et livslangt proces. Et af de skriftsteder som virkelig betyder meget for mig i forhold til tilgivelse er; ”hans nåde er ny hver morgen”, for hvis han nåde virkelig er ny hver morgen, så er der håb for sådan en som mig. (K1)

En anden krænker udtrykker dette

Jeg kan ikke tilgive mig selv, for jeg har forbrudt mig mod børn og det er utilgiveligt i mine øjne. (K2)

Den pårørende ser intet problematisk ved at tilgive uden at have tillid til personen. Han finder det dog, ud fra egne erfaringer, problematisk at repræsentanter fra kirken kan komme med tilgivelse og afvisning på samme tid. Han ser tilgivelse, som at elske krænkeren med en vis varsomhed;

Du kan godt tilgive i nogle situationer hvor det ville være fuldstændig absurd at have tillid. Det er ikke altid at tilliden kan genoprettes. (På)

De som arbejder med mennesker, der har krænket andre seksuelt, er enige i, at det er vanskeligt for krænkeren at tilgive sig selv. Men hvor krænkeren bruger udtrykket; at tilgive sig selv, ser de mere, at anger og ansvar for handlingen skaber en indre konflikt hos den indsatte, når kirkens repræsentanter møder dem med tilgivelse. Den tidligere fængselspræst ser det mere som, at krænkeren må forsone sig med sig selv, end at tilgive sig selv.

De må forsone sig med det som ikke kan forandres og dette er en sorg. Måske skal vi mere set dette som en sorgproces end at tilgive sig selv. Krænkeren har brug for at forsone sig med det denne har gjort. (P4)

Men ikke alle har en erkendelse af det de har gjort er forkert og hvis det ikke er tilfældet kan tilgivelse blive en åbning for dem, til at forsætte samme adfærd. Som en fremhæver:

Hvis krænkeren ikke angres, så bliver der måske blot tale om tilgivelse i en teoretisk form. (P3)

Ligesom den pårørende, reflektere præsterne over, om tilgivelse og tillid hænger sammen og hvordan det påvirker måden det kristne fællesskab forholder sig til krænkeren på.

Tilgivelse og tillid hænger måske sammen ved et guddommeligt perspektiv, men set fra et menneskeligt perspektiv, er det ikke den erfaring vi har. Når tilliden bliver brudt er det ikke sikkert at den kan blive genoprettet igen. (P1)

I sjælesorgssamtaler med mennesker der har seksuelt krænket børn, har denne præst mere hørt udtrykket, at føle sig accepteret som menneske, end udtrykket, at bliver tilgivet. Men trods forskelligt udtryk, har også denne præst erfaret, at krænkerne har vanskeligt ved at acceptere/tilgive sig selv.

5.2.3.3 Sjælesorg

Krænkerne udtrykte begge, at de havde brug for samtaler med en præst og at tilliden til præsten nogle gange fik dem til at dele ting de ellers ikke ville have delt. Krænkeren ser krænkelsen som en smerte han må bære alene.

Der er en bred forståelse for at visse smerter bliver mindre når de deles. Det her er en smerte som bare bliver større for hver gang det bliver delt. Det er MIN smerte at bære. (K1)

Den pårørende ser at kirken kan spille en afgørende rolle for krænkeren i mødet med sin smerte. Gennem medmenneskelig omsorg og specifik sjælesorg kan smerten mødes og adresseres.

”Jo mere kærligt netværk du kan skabe rundt om en krænker jo mere vil han kunne begynde at bearbejde de dybe sår han har og løsne op for den dybe fortvivlelse og skam. Krænkeren er den helt svage”. (På)

Den tidligere fængselspræst har mødt seksuelle krænkerer, der tidligere havde et ønske om at samtale omkring krænkelserne, men ikke mødte den fornødne tillid til trygt at kunne dele. Han vurderer, at mange krænkeren går med tanker, det ville være vigtigt at dele, for at komme til en erkendelse af krænkelserne. Sjælesørgerens opgave, er iflg. ham, at hjælpe krænkeren til at leve med sin eksistentielle smerte, den smerte som krænkeren omtalte tidligere.

Smerten er knyttet til handlinger de ikke kan ændre og hvis konsekvenser ikke vil ophøre, derfor må de hjælpes til at leve med smerten og acceptere at det er blevet en del af deres liv. Det er et privilegium at få lov til at eje sin smerte og vrede. (P4)

En af præsterne, med erfaring fra sjælesorgssamtaler med flere seksuelle krænkerere, finder at sjælesorg kan tilbyde en opfølgning på og en bekræftelse af krænkerens ændrede adfærd og at skriftemålet i den sammenhæng kunne vægtes højere.

Skriftemål kan være en støtte i erkendelse af hvad jeg, som menneske kommer fra og et håb til det jeg stræber efter. Det optimale ville være, hvis det kunne blive en fortsat samtale omkring det man kæmper med, ikke for at holde krænkeren fast i det der var engang, men som en opfølgning for at bekræfte den udvikling der er sket. (P1)

5.2.3.4 Tavshedspligten

Præsterne i og uden for fængslet påpeger alle at præstens tavshedspligt, er meget positiv i mødet med et medmenneske, da det skaber et rum for tillid allerede inden samtalen. Denne tillid er forudsætningen for at turde åbne sig, som en af krænkerne deler:

Alle præster har tavshedspligt og et eller andet sted kommer du til at gå lettet fra en samtale med præsten, at det var dejligt at få det sagt, så behøver jeg ikke at have det med i aftenbønnen eller gå forbi kirken for at bede om tilgivelsen, den tog jeg sku lige med præsten. (K2)

I brobygningen mellem fængselskirken og tilknytning til en menighed, må fængselspræsten ikke videregive informationer til menighedens præst eller ledelse om den tidligere indsatte, da de er underlagt tavshedspligten. De kan kun give gode råd og opfordre præsten for menigheden til, at tage kontakt med den tidligere indsatte når denne begynder at komme i kirken.

Den diakonale medarbejder tilføjer i forhold til dette.

Jeg har fuld tavshedspligt, men i praksis bliver det, efter aftale med den indsatte, aftalt hvor meget der må fortælles til en leder i en kirken. Det er en del af aftalen for at kunne hjælpe ham. (D2)

5.2.4 Erfaringer med omsorg

Krænkeren har flere gange i interviewet nævnt at han har mødt afvisning. I spørgsmålet omkring kirkens omsorg, kommer hans ønske om inkludering frem på baggrund af hans egne erfaringer af afvisning. At bliver ignoreret er værre end at føle folks vrede.

Jeg har egentlig ikke erfaret speciel megen fordømmelse, mere umiddelbar vrede fra nogle venner og fortielse fra resten af dem jeg kendte i kirken. Ligegyldigheden og tavsheden er det værste. Så hellere skælde mig hæder og ære fra og fortælle mig at jeg er en idiot. Jeg ville ønske at folk ikke ville blive ved med at bære nag men sige, vi kan se at han er kommet videre, der er gået mange år siden han kom ud fra fængslet og der har ikke været seksuelle krænkelser siden. (K1)

Oprigtig omsorg fra kirkens side ville iflg. krænkerne være, at krænkeren kunne blive fuldt accepteret og vist omsorg, ikke på trods af den kriminelle fortid og ud af medynk, men blive mødt og rummet som det menneske de er.

Jeg ønsker at folk skal have en chance for en ny start, den chance jeg ville ønske jeg selv havde fået. (K1)

Den pårørende deler ønsket om inkludering i menigheden men siger på samme tid at menigheden ikke skal være naiv.

Det er vigtigt at kirken ikke er blåøjet og siger til den tidligere krænker; nu har du fået din dom og sonet din straf, så nu snakker vi ikke mere om dette, alt er fint igen. I stedet skulle kirken være en foregangssted for at vise omsorg og give menneskelig støtte. Jeg ville ønske at kirken havde hjerte for de skæve, de marginaliserede og hermed også for de pædofile. (På)

En konkret måde at vise denne omsorg på kunne, iflg. den pårørende være, at den kirke krænkeren tidligere kom i, stod til rådighed og tilbød en besøgsven, indtil en ny menighed var fundet, der kunne tage imod krænker når denne kom ud af fængslet.

Mangel på opfølgning fra det tidligere fællesskab, som den pårørende nævner, kommer fængselspræsten også ind på. Han ser at den erfaring som krænkeren har af afvisning inden de kom i fængsel og den nye erfaring af at bliver mødt og rummet, gennem dem de har mødt gennem fængselskirkens arrangementer og besøgsvennerne, er komponenter i udslusningen fra fængslet.

Tidligere mødte de fordømmelse hele vejen rundt, men nu oplever noget andet gennem den udslusning vi laver, at der faktisk er nogle, der vil have med dem at gøre og tager imod dem. (P3)

Efter afsoning er den tidligere krænker meget følsom overfor afvisning og som menighed må man derfor være varsom i mødet med et tidligere krænker.

Når du har været igennem en afsoning, efter at have begået et seksuelt overgreb, blevet dømt og sonet straffen, så bliver du meget følsom overfor hvordan folk behandler dig. Nogle kan misforstå henvendelser om omsorg, at der kun vises omsorg til dem, fordi andre har ondt af dem, at de bliver genstand for en kristen næstekærlighedsgerning mere end oprigtig omsorg. En tidligere krænker er følsom overfor alle signaler der kan tolkes som afvisning og det hænger sammen med, at de ofte har vanskeligt ved at etablere nære relationer pga tilknytningsskader. Det ville være optimalt hvis der fandtes nogle kristne fællesskaber, der kendte til problematikken og kunne møde dem fordomsfrit og åbent. (P4)

Det er dog ikke alle fængselspræsten ville være tryk ved at sende ud til en menighed. Denne utryghed deler en af præsterne som har inkluderet en tidligere krænker. Denne udtrykker at det ikke altid er muligt at vise omsorg for en tidligere krænker og at der er en risiko ved at vise

omsorg. I overvejelserne omkring at vise omsorg, for en seksuel krænker, må kirken være bevidst om hele ansvaret.

Ikke alle her en erkendelse af hvad de har gjort og hvor der ikke er et ønske om at ændre sig, kan kirken ikke række ud med omsorg, for vi er nød til at tage vare på hele menigheden med familier og børn. (P2)

Alligevel ser denne præst, det at drage omsorg som et kerneområde i kirkens liv og at kirken skal tage sig af de svage.

Kirken må tage sig af de svage mennesker, Det var jo sådanne Jesus omgikkes og var i front til at vise kærlighed og omsorg. (P2)

At vise omsorg, også ved mistanke om seksuelle krænkelser, kan få konsekvenser for menighedens liv. At se på den enkeltes behov og helheden kan skabe et dilemma for hvordan omsorg skal gribes an.

Kirkens rygte har fået nogle gevaldige skrammer, fordi vi valgte at tage os af ham, inkludere ham i fællesskabet og behandle ham som et medmenneske. (P2)

At inkludere en der er mistænkt for seksuelle krænkelser i det menighedsfællesskab som vedkomne tidligere kom i er ikke enkelt, da der skal tages højde for potentielle ofre. Men at blive inkluderet i et fællesskab, hvor man i forvejen er kendt, kan være gavnligt.

Fordelen ved at blive i den samme menighed er, at dem der kender ham godt kan holde øje med ham, at i stedet for én kontaktperson har vedkomne en menighed der kender til ham og alle kan holde øje med, hvad han går og laver. Det skal selvfølgelig være ud af kærlighed ellers bliver det til kontrol og ikke omsorg. (P2)

5.2.4.1 Åbenhedens betydning

De informanter, som er dømt for seksuel misbrug, ønsker at være åbne om deres fortid, hvis de føler sig fuldt ud accepteret. Hvis de ikke fornemmer, at der er fuld accept af dem som menneske, bliver de bange for afvisning og ønsker ikke at åben op. Dette bunder ud af tidligere erfaringer af afvisning, når deres fortid som seksuel krænker er blevet kendt. Her har de mistet de fleste af dem de har delt deres fortid med. En af krænkerne er kritisk overfor åbenhed;

Generelt kan folk, der ikke er professionelle ikke tåle at høre, at en person er seksuel krænker og derfor må det holdes skjult for almindelige mennesker. (K1)

Der hvor ledelsen kender til den tidligere krænkers baggrund og møder denne med fuld accept, er det med til at skabe et ønske om åbenhed hos den tidligere krænker.

Jeg ville ikke have noget imod ikke at være anonym hvis jeg kunne blive 100% accepteret i en kirke. Det har været positivt de gange, jeg har sagt det til ledelsen, så vidste jeg at nu vidste ledelsen det, og jeg behøvede ikke at være bange for at de skulle finde ud af det. (K1)

En anden informant fremhæver det vigtige i, at være åben omkring ens fortid for at kunne blive en del af samfundet igen. Som den eneste af informanterne, synes den pårørende det er rimeligt, at der er åbenhed omkring krænkelser, når en tidligere krænker flytter til et lokalområdet ved at informere lokalområdet, når en tidligere krænker flytter til området. Denne åbenhed skulle så også inkludere kirken.

Hvis alle vidste det i kirken ville man tænke, han skal ikke have noget med mine børn at gøre, men vi elsker ham alligevel. (På)

Fængselspræsten er enig i, at åbenhed omkring seksuel misbrug og ens baggrund er vigtig for at komme videre, men så hører enigheden også op. Det er nødvendigt at denne åbenhed sker til en der er underlagt tavshedspligt, så det netop ikke er hele menigheden der skal have det at vide.

Det betyder meget at have en fortrolig, én man kan lette sit hjerte til og dele sin fortid med. Det kan være en lettelse, når det ikke forbliver ens egen hemmelighed. (P3)

En anden fremhæver, at det er vigtigt at kirken kan møde et menneske, der har krænket børn seksuelt, med åbenhed og respekt og dette kun er muligt ud fra kendskab til menneskets baggrund.

De (krænkeren) har mest behov for et menneske som de ved, ved, men som alligevel ikke fordømmer dem. (P4)

Åbenhed omkring temaer som seksuelle krænkelser, forudsætter at kirken tør have åbenhed og tale sandt om livet som det er og at mennesker i kirken kan klare at høre åbenheden.

Det kræver et fællesskab der ikke er skræmt over at høre om seksuelle krænkelser og ikke er bange for at se det i øjnene. Det signalere at her i fællesskabet er mennesker der *ved* hvad der er foregået, vi ser det i øjnene og vi er villige til at tale om det, snare end fornægte, at det sker hos os, for det sker også i det kristne fællesskab. På samme tid påvirker det fællesskabet og vores fælles adfærd og derfor har vi brug for at kende hinanden og møde hinandens svagheder for ellers bliver svaghederne aldrig til styrker(P1)

En af informanterne ser åbenhed overfor kirkens ledelse som en nødvendig for at kunne komme i fællesskabet. Men åbenhed for præsten betyder ikke, at mennesket der har krænket et barn seksuelt bliver fastlåst i det der er sket.

Det levede liv efter krænkelsen, skulle gerne vise en ændring i adfærd. Gennem åbenhed viser den tidligere krænker dennes grundstødning og gennem åbenhed, kan de have en vedvarende

erkendelse af den tidligere destruktive adfærd, som kan hjælpe den tidligere krænker til at holde fast i sin erkendelse af sin tidligere adfærd. (P1)

Både krænker og præster kommer ind på åbenhed som i AA regi, hvor det giver prestige at kunne sige at man har været alkoholfri i 10 år. Præsten fremhæver:

Hvis det var socialt acceptabelt at være åben omkring seksuel alkoholisme, så var det måske nemmere for alle at navigere i et her. (P1)

Hertil ser krænkeren udfordringer ud fra sin erfaring med mødet med det kristne fællesskab.

Det er ikke ligesom en alkoholiker der er medlem af AA og efter 10 år kan få en medalje fordi han nu har været alkoholfri i 10 år. Jeg ville blive dømt i det øjeblik jeg stod frem og sagde at jeg ikke havde krænket et barn seksuelt i 10 år. Men ud over det kunne jeg ikke forestille mig, at mødes et sted hvor der *kun* var folk der havde begået seksuelle overgreb, det ville hurtigt blive meget usundt. (K1)

Den pårørende ønsker åbenhed men ser at den kan have den modsatte effekt af AA regi og det kan få konsekvenser.

Hvis man bliver afvist hver gang man siger noget, så holder man op med at sige noget. Hvis du møder en mur af modstand og ingen tror på dig, hvorfor skulle du så lade være at krænke, der er jo alligevel ingen der tror på at du kan lade være alligevel. (På)

Opsummere

Ud fra en erfaring af afvisning, kommer krænkerne frem til at åbenhed er muligt, hvis han mødes med accept som menneske. Den pårørende ønsker at krænkerens åbenhed skal være overfor alle i kirken, mens fængselspræsten ønsker åbenhed overfor få underlagt tavshedspligten.

For at kunne møde og lytte uden forudfattet fordømmelse til krænkeren, er det nødvendigt at menigheden har en åbenhedskultur, hvor man tør tale om livet som det leves. Hvis krænkerens åbenheden resultere i afvisning, kan det være en medvirkende faktor til, at krænkeren blive ved med at holde sin krænkende adfærd skjult og dermed have mulighed for at fortsætte den krænkende adfærd.

5.2.5 Rammer og retningslinjer

For at kunne drage omsorg på en forsvarlig måde, både overfor den tidligere indsatte og overfor menighedsfællesskabet, er det nødvendig med nogle rammer og retningslinjer for, hvordan man griber dette an. Et af spørgsmålene i interviewguiden var;

Fortæl om hvilke overvejelser du ville have, i mødet med og inkludering af én der har krænket andre seksuelt, hvis du var leder af en menighed?

Her fik jeg mange interessante svar, der viste konkret omsorg for den seksuelle krænker og stor lighed mellem informanternes svar.

Begge krænkere ville møde et menneske, der ønskede at komme i deres menighed, med åbenhed og tilbud om en fortrolig samtale. Den ene krænker var meget klar, han ville aldrig nægte et menneske adgang til kirken. Under interviewet kom det frem at han tidligere havde erfaret, at blive nægtet at komme i en menighed, da det er blevet kendt at han var tidligere krænker. Måske var det denne smertefulde erfaring der gjorde hans svar så tydeligt.

Reelt set ville han, pga. tavshedspligten jo ikke vide at det var en tidligere seksuel krænker han stod overfor. Derfor ville han til den første samtale være meget lyttende og spørge ind, for at lære personen at kende. Hvis han blev bekendt med, at det var en seksuel krænker, ville han have afklaret, om denne havde erkendt overgrebet, for at afklare hvorvidt der ville være en risiko for en gentagelse af seksuelle overgreb. Hvis det var uafklaret hvorvidt den seksuelle krænker kunne begå nye overgreb, ville han få en negativ mandsopdækning, men ikke blive afvist. Desuden ville han inkludere krænkeren i et mindre fællesskab for sårbare mennesker, som var blevet udstødt af andre kirker.

Informanterne der havde krænket børn seksuelt, var begge positive overfor at have en kontaktperson i menigheden, underforstået at kontaktpersonen ikke *kun* skulle følge dem til gudstjenesten om søndagen og ellers ikke have nogen relation til dem. Hvis der kunne blive en venskabsrelation mellem den tidligere krænker og kontaktpersonen ville dette være optimalt.

Jeg ville egentlig ikke have noget imod at have en bodyguard med mig, for han ville jo kunne dokumentere overfor hvem som helst, at jeg på et givent tidspunkt var hvor jeg sagde jeg var og stå inde for at der ikke var sket nye overgreb. (K1)

Ligesom de to krænkere, havde den pårørende en respektfuld måde at møde en ny kirkegænger, der var tidligere seksuel krænker, på. Her ville han blive tilbudt at tage en bisidder med til den første samtale. Under samtalen ville præsten spørge ind til hvilke tanker krænkeren selv havde gjort sig, omkring rammerne for at kunne være i menigheden, for at se hvilken erkendelse og selvrefleksion denne havde. Forud for at kunne tage imod krænkeren, var det vigtigt at kirken var bevidst om sine kompetenceområder og kun tilbød medmenneskelig støtte og overlod behandlingen til professionelle rådgivere.

I forhold til åbenhed så den pårørende det som en nødvendighed at kontaktpersonen vidste, at det var en tidligere seksuel krænker de var kontaktperson for.

Set ud fra de, som arbejdede med seksuelle krænker, var ønsket også, at række ud og tage imod en tidligere krænker og byde ham velkommen ind i fællesskabet. Også de ønskede at lære vedkomne at kende, opbygge tillid og ikke være berøringsangste, men spørge ind til hvordan det i virkeligheden gik. Det tætte følgeskab med den tidligere krænker skulle ikke blive til overvågning, men være kærligt og vise tillid. Yderligere så de det vigtigt, at fællesskabet allerede havde nogle klare retningslinjer for børnearbejdet i kirken som den tidligere krænker blev informeret om.

Det er vigtigt, når folk sluses ud af fængslerne, at de oplever, at der er brug for dem. Som præst ville jeg derfor prøve at finde et sted hvor der er brug for ham og finde en kontaktperson og opbygge tillid dem imellem. Men vi skal selvsagt ikke vælge et menneske, der tidligere har krænket børn, til at være leder i børnearbejdet. (P3)

Fængselspræsten gik et skridt viderer på påpegede at det var vigtigt, at menigheden havde gjort sig overvejelser og besluttet hvordan man ville gribe integrering af en tidligere krænker an, inden denne kom i menigheden.

At man har en plan for integrationen, der bla. kan indebære en kontrakt som både indsat og menighed underskriver. Den tidligere indsatte er i kontrakten bekendtgjort med vilkårene for at kunne komme i menigheden og menigheden forpligter sig til at tage imod den indsatte. (P3)

For at gøre overgangen fra fængslet til menigheden så god som mulig, ville det optimale være, hvis kontaktpersonen, i en overgangsperiode inden udslusningen, blive den indsattes besøgsven. Yderligere ville en kontaktperson, underlagt tavshedspligt, få en vigtig rolle i den indsattes integrationen i menigheden.

Det ville være optimalt hvis kontaktpersonen også havde den sjælesørgeriske kontakt med den tidligere indsatte, så denne kan følges tæt og kærligt gennem et tillidsfulgt mentorskab. (D2)

Præsten udenfor fængslet ville ligeledes møde vedkomne med tillid og tilbyde en samtale, men her ville samtalen være fortløbende, for at bedømme hvordan personen fortsætter med at have det. Desuden ville denne præst kræve at ledelsen og børnearbejderne var bekendt med situationen og sætte regler op omkring, at denne aldrig måtte være alene sammen med børn.

Rammer kunne være med til at skabe tryghed for den tidligere krænker. Hvis han bevæger sig inden for disse rammer kan han være en del af fællesskabet. (P1)

I forhold til at have en kontaktperson, så præsterne meget positivt på dette, da dette kunne være med til at skabe nogle synlige ydre rammer.

Hvis der skulle opstå rygter omkring den tidligere seksuelle krænker, vil en kontaktperson kunne støtte den tidligere krænker og forsvare vedkomne, underforstået at denne selvfølgelig kender detaljerne bag krænkelserne og har en nutidig relation. (P1)

Opsummering

Informanterne er meget ens i deres tilgang til, hvordan de vil møde et menneske, der har krænket børn seksuelt. Alle ønsker at møde dette menneske med tillid og invitere til en fortrolig samtale, for at finde ud af hvor dette menneske er og hvad denne har brug for af støtte fra menigheden. Desuden nævner en af informanterne at det er vigtig at finde ud af, om denne har erkendt krænkelsen og modtager behandling. Hvis dette var uafklaret ville der være en risiko for gentagelse, og han ville blive mandsopdækket, men ikke afvist.

Der bliver påpeget det vigtige i, at undersøge hvilken erkendelse og selvrefleksion krænkeren havde. For at skabe tryghed for såvel krænker som menighed, skulle der være en gensidig kontrakt mellem krænker og menighed, som ramme for omsorgen. Desuden ville den bedst mulige støtte for krænkeren, forudsætte at kontaktpersonen kender til krænkerens baggrund.

For at kunne tage imod en krænker må menigheden være godt forberedt, være sig bevidst om dens kompetence områder og overlade behandlingen til professionelle behandlere.

6 Diskussion

For bedst mulig at besvare problemformuleringen har jeg, ligesom i analysen delt diskussionen op i 5 hovedpunkter. Hoved problemformuleringen lyder igen;

Hvilke overvejelser og udfordringer rejser tematik omkring, at kirken drager omsorg for mennesker der har krænket børn seksuelt?

I diskussionen vil jeg belyse hvilken omsorg kirken kan tilbyde og hvilke overvejelser og udfordringer dette rejser. Her vil jeg sammenligne informanternes erfaringer gennem det empiriske materiale med den relevante litteratur jeg har gennemgået i teoriafsnittet.

Jeg vil først gennemgå krænkerens virkelighedsforståelse og selverkendelse, behandlings, omsorgens, åbenhedens og rammernes betydning for at kunne drage omsorg. På baggrund af dette diskuterer jeg overvejelser omkring kirkens omsorg for mennesker der har krænket børn seksuelt, ved bla. at se på det kristne menneskesyn i teori og praksis, tillid, tilgivelse, sjælesorg og tavshedspligt.

Er det overhovedet muligt at snakke om kirkens omsorg for mennesker der har krænket børn seksuelt? Har jeg ikke allerede i formuleringen af spørgsmålet, ved specifikt at benævne omsorg for krænkeren, netop fokus på den krænkelse som det menneske har udført og ikke mennesket?

Kleiven kommer ind til essensen af denne problematik, når han siger, at vi ofte har et billede af den seksuelle krænker som et monster og ikke ser mennesket bag den seksuelle krænkelse. Han tilføjer, at det i kirken handler om at tage imod mennesket, ikke for eller imod at tage imod en der har krænket. (afs.4.1.1)

Hermstad er inde på noget tilsvarende når han siger at seksuelle krænkerer ikke er onde mennesker og den nuværende fængselspræst deler hans erfaringer med, at synet på mennesket træder frem, hvor krænkelserne træder i baggrunden. (afs.4.1.1)

Jeg er enig i, at det er mennesket vi skal drage omsorg for og det vigtige i, at se mennesket først før vi stirrer os blinde på den krænkende handling.

Men i mødet med et menneske der har krænket børn seksuelt, er det vigtigt ikke bare blindt at inkludere dette menneske uden at være sig bevidst om det særligt udfordrende ved, at drage omsorg for en tidligere seksuel krænker, samtidigt med at der drages omsorg for hele menigheden.

Ved netop at vælge at se mennesket bag handlingen og forholde sig til denne og forholde sig til handlingen, kan mennesket mødes ligeværdigt og omsorg være en mulighed. Hvis handlingen skygger for at se mennesket bag eller jeg ikke ønsker at forholde mig til handlingen, bliver omsorgen opdelt og hverken til gavn for det menneske der har krænket børn seksuelt eller for det menighedsfællesskab som inviterer denne ind. Set i den sammenhæng er vinkelen på omsorg for den seksuelle krænker vigtig og relevant.

6.1 Seksuelle krænkelser

Forståelsen af seksuelle krænkelser er ikke helt samsvarende mellem informanterne og litteraturen og litteraturen indbydes. Derfor vil jeg starte med at se på dette, da det er meget vigtigt at være bevidst om de forskellige syn på forståelsen af seksuelt misbrug.

Da jeg startede på opgave var min forståelse af seksuel krænkelse, at seksuel krænkelse var udøvelse af magt gennem en seksualiseret adfærd. Denne forståelse er blevet udfordret gennem arbejdet med afhandlingen, i mødet med litteratur om seksuel misbrug og ikke mindst i mødet med informanterne. Nogle af informanterne ville f.eks. godt inkludere en seksuel krænker men ikke en pædofil i menighedens fællesskab.

Ved at skelne mellem seksuelle krænkerne og pædofile, mødte jeg en vægtning af pædofile, som jeg ikke havde taget højde for, idet seksuelle krænkerer for mig inkluderede både pædofile og krænkerer, der ikke havde primær seksuel præference til sex med børn. Her er de kriterier som Hermstad henviser til vigtige at holde for øje, at ikke alle seksuelle krænkerer er pædofile og ikke alle pædofile handler på deres seksuelle præference og krænker børn seksuelt. (afs.3.3)

Fængselspræsten gør forskellen på en pædofil krænker og en ikke pædofil krænker tydeligt ved at sige, at det ikke er handlingen der gør én til en pædofil, pædofil er noget en person er. I kampen for ikke at fortsætte sin krænkende adfærd, har det stor betydning om man krænker fordi man er tiltrukket af børn eller fordi omstændighederne gør, at man bruger barnet for at få dækket et behov.

Dette tydeliggjorde for mig, at man bliver nød til at se denne problematik i forhold til den enkelte krænker og ikke enten inkluderer eller ekskludere seksuelle krænkerer fra kirkens omsorg. Min forståelse af seksuelle krænkerer indeholder stadig *alle* seksuelle krænkerer, men i stedet for at se disse mennesker som en gruppe, ser jeg dem nu som enkelt individer jeg må relatere til enkeltvis.

Hermstads syn på krænkerens afmagt bag den seksualiserede magthandling og hvordan omgivelsernes syn på mennesker der har krænket børn seksuelt kan forstærke krænkerens følelse af afmagt, synliggør kompleksiteten i og vigtigheden i at drage omsorg for seksuelle krænkerer. (afs.4.1.1)

Før kirken gør sig overvejelser omkring at yde omsorg, er det vigtigt at se på flere aspekter ved seksuel misbrug og krænkerens forståelse af virkeligheden og dernæst undersøge hvilken omsorg kirken kan tilbyde samt hvilket menneskesyn der ligger bag denne omsorg.

Det er foruroligende at blive gjort opmærksom på, at der er forholdsvis mange kristne med konservative værdier, blandt de mennesker der krænker børn seksuelt, som Grady og Vieth er inde på. (afs.4.1.2 og afs.4.1.3) Fortunes forståelse af seksuel misbrug som synd bidrager med endnu en dimension i mødet med mennesker der krænker børn seksuelt og stadfæster vigtigheden af, at kirken drager omsorg for mennesker der kæmper med denne adfærd. (afs.4.1.2)

6.2 Virkelighedsforståelse og selverkendelse

De empiriske fund viser, at der er forskelligt syn på krænkerens virkelighedsforståelse og villighed til at erkende den krænkende adfærd.

De to informanter der har afsonet en dom for seksuelle krænkelser af børn, har begge erkendt deres krænkende adfærd og ønsket behandling. En af krænkerne er enige i, at overgrebet binder i et skævt magtforhold hvor krænkeren mere eller mindre luller barnet ind i omsorg, pseudo kærlighed og grænserne skrider. Selv om denne følte at et barn signalerede, at grænsen godt måtte overtrædes, så var krænkeren alligevel godt klar over at det altid var hans ansvar som voksne, at grænsen blev overtrådt.

Dette støttes af fængselspræsterne som også har en erfaring af, at mange seksuelle krænker har en erkendelse af, at deres handling er forkert. Sognepræsten har en anden erfaring, nemlig at de færreste har reflekteret over dette og derfor ikke kommet til en erkendelse af hvad de har gjort. Her ser præsten at kirken kan hjælpe krænkeren til at komme til den erkendelse bla. gennem sjælesorgssamtaler og skriftemål.

Trods forskellige syn på krænkerens virkelighedsforståelse og selverkendelse, er informanterne enige i, at mennesker der krænker har brug for hjælp, for at komme til en erkendelse af overgrebet.

Denne forskel kan skyldes, at præsterne uden for fængslet møder krænkeren i andre situationer end fængselspræsten, enten i processen op til en offentlig afsløring hvor krænkeren måske prøver at benægte det skete eller at præsten uden for fængslet møder krænkeren efter afsoning, hvor denne ikke ønsker at snakke mere om krænkelserne. Fængselspræsten har derimod kontakt med krænkeren når denne er dømt og fængslet og derfor ikke kan løbe fra konsekvenserne af handlingen, men er nød til at se på den og derved kan komme til en erkendelse.

Ericson påpeger, at seksuelle krænker sjældent angriber og kommer til en erkendelse, hvilket igen udfordrer til at se på mennesket individuelt og ikke se på seksuelle krænker som en gruppe, da nogle erkender og andre ikke. (afs.4.2.4.3)

Der kan være langt mellem at erkende at en handling er krænkende, til at holde op med at gøre den krænkende handling. En af informanterne fremhæver at overgrebsfamilierne har en egen kultur, der viser at virkelighedsforståelsen hos krænkeren kan være meget dybt funderet.

Den pårørende beskriver nogle krænker som velovervejede og blide krænker, der bruger lang tid på optakten til selve overgrebet, også kaldet grooming. Ligesom Hermstads beskrivelse af en misbrugsfamilie, beskriver den pårørende hvordan seksuelle krænkeres adfærd grundlægges tidligt i barndommen, pga. grundlæggende svigt gennem en psykisk belastende opvækst og at familien i flere slægtled kan have misbrugt på forskellig måde og at misbrug derved er blevet normen i den dysfunktionelle familie. (afs.4.2.4.3)

Dette støttes af Hermstad, som ser afmagt bag magthandlingen og at denne afmagt kan være dannet tidligt i udviklingen, en afmagt der relaterer til krænkerens seksualitet da de vælger at

krænke seksuelt. At de bruger seksualiteten til at krænke andre med, ser han som en måde at genoprette deres egen tidlige skader inden for deres egen seksualitet.

Den tidligere fængselspræst har gennem samtaler med seksuelle krænkeres set, at denne ofte har en umoden personligheds struktur, der viser sig ved at de har vanskeligt ved at være i et ligeværdigt seksuelt forhold med jævnaldrene partnere. Årsagen til de seksuelle overgreb kan, iflg ham, bunde i denne dysfunktionelle opvækst.

Hermstad kommer ind på følelsen af skam i relation til de seksuelle krænkelser. Her ser han skammen have rødder i skader fra krænkerens opvækst, at en skambelagt ensomhed er dannet ud fra manglende følelsesmæssig støtte og nærvær fra krænkerens primære voksne. (afs.4.2.4.3)

Denne eksistentielle skam kan adresseres af forskellige aktører og dette felt ligger inden for kirkens sjælesørgeriske kompetencefelt. Men først vil jeg se på forskellige syn på behandling og dennes indvirkning på, om kirken yder omsorg for en seksuel krænker.

6.3 Behandling

Forskellige tilgange til behandling kan også have indflydelse på om kirken ser de kan drage omsorg for en krænker, da det kan påvirke synet på krænkeren og bevidstheden om risikoen ved at inkludere denne i fællesskabet. I flg. Hermsted (afs.4.1.4) har kirken i USA og Canada som udgangspunkt det syn på en seksuel krænker, at trods ændret adfærd vil denne aldrig helt slippe af med den krænkende adfærd og derfor vil krænkeren altid være krænker. Dette kan forklare de meget rigide retningslinjer som sættes op i Adams artikel. (afs.5.2)

Som tidligere nævnt fremhæver en af informanterne, at krænkerens tilgang til behandling og behandlerens tilgang til krænkeren afhænger af, om denne krænker pga. seksuel tiltrækning til børn eller ej.

I kognitiv terapi tages udgangspunkt i krænkerens adfærd mens det i psykodynamisk terapi tages udgangspunkt i at finde og behandle årsagen til den krænkende adfærd. Hvilken terapi man vælger, kan afhænge af, om den seksuelle krænker forstås som pædofil eller ej. Da en pædofil har præference til sex med børn vil tilgangen til en pædofil være, at lære denne at undgå situationer hvor behovet for at udøve denne præference kan finde sted. Da pædofili er noget et menneske er, kan dette ikke ændres grundlæggende men adfærden kan forsøges tilpasset.

Det er godt at ændre den krænkende adfærd, men endnu bedre hvis roden til adfærden bliver afdækket og behandlet. Dette er muligt hvis der hos en ikke pædofil seksuel krænker tages udgangspunkt i psykodynamisk terapi.

De to informanter, der har været dømt for seksuelle krænkelser af børn, kommer i interviewet ind på den behandling de har modtaget. Bla. nævner de nogle af de værktøjer de har tilegnet sig i terapien, en hjælp til at agere ikke krænkende, hvis de kommer i en situation hvor de tidligere ville agere med krænkelser. De nævner begge at de har fået hjælp til hvordan de kan ændre tankemønstre, bryde handlemønstre og opbygge sunde relationer til jævnbyrdige.

Selv om kognitiv og psykodynamisk terapi praksis ikke fremstår i deres rene form (afs.3.4) forstås jeg det, de to informanter deler, at de begge har modtaget en behandling der mere bunder

i kognitiv terapi end i psykodynamisk terapi. Jeg er ubekendt med om de har fået stillet diagnosen pædofil og derfor kun kan modtage en kognitiv terapi eller om de er ikke pædofile seksuelle krænkerer, der har modtaget kognitiv terapi.

I flg. Fortune er langstrakt adfærdsorienteret behandling nødvendig for at krænkeren kan tillære og fastholde en ikke krænkende adfærd. Men behandling er ikke nok, lige som bekendelse, anger og viden om seksuel misbrug heller ikke er nok. Behandlingen må suppleres af støtte og struktur fra det samfund eller den menighed som krænkeren kommer i. Hermstad supplerer, at krænkeren har brug for medmenneskelig støtte sideløbende med terapien. (afs.4.1.4)

I flg. en af informanterne er målet for behandling, erkendelse af og at tage ansvar for de krænkende handlinger og få livshjælp til at leve med konsekvenserne. Her er informanterne og litteraturen enslydende når de fremhæver at krænkeren, ud over behandling, har brug for hjælp og støtte til at komme til og fastholde en erkendelse og støtte i at fortsætte i behandling. Før jeg vil se nærmere på det specifikke omsorg kirkens kan tilbyde, vil jeg se på menneskesynet der ligger bag omsorgen.

6.4 Menneskesyn

I gennem opgaven er det blevet tydeligt at synet på seksuelle krænkelser påvirker, hvordan jeg ser på mennesket bag krænkelsen, som igen påvirker om jeg har tillid til det menneske og ønsker at møde vedkomne med omsorg. Mit syn på den seksuelle krænker påvirker også krænkeren syn på sig selv og forudsætningen for at åbne op er, at denne erfarer at blive mødt med tillid. Synet på krænkeren bunder, ud over forståelse for seksuelle krænkelser og behandling, også i hvilket menneskesyn jeg møder et andet menneske med.

Det bibelske menneskesyn, der tager udgangspunkt i hvem mennesket er og ikke i hvad mennesket har gjort, ser Ottesen ud fra fængslets hverdag. (afs.4.2.1) Her bliver menneskesynet konkret i mødet med den indsatte, som elsket af Gud uanset hvad dette menneske har gjort. At mennesket har værdi, på trods af handlinger, udfordrer kirken til at møde mennesker der har krænket børn seksuelt ligeværdigt som deres medmenneske.

Empirien viser forskelle på menneskesynet i teori og praksis. Hvor menneskesynet i kirken burde bunde i et bibelsk menneskesyn, er erfaringen en anden. Her erfarer krænkeren og de som arbejder med seksuelle krænkerer, at krænkelsen ofte står i vejen for at se mennesket bagved og at dette resultere i, at mennesket ikke bliver mødt som et medmenneske der er ligeværdigt og værdifuldt.

Når man rækker ud med omsorg er det vigtigt at være sig bevidst hvilket menneskesyn der ligger bag omsorgen. Det er vigtigt at møde et menneske med ligeværdighed og ikke som et objekt for omsorg. I en gensidig relation kan man give og modtage omsorg og for at møde krænkeren ligeværdigt, må omsorgen springe ud af en medmenneskelig omsorg som medvandrere.

I den nuværende diakoniplan er det et ligeværdigt medmenneskeligt udgangspunkt for omsorgen hvor den tidligere diakoniplan så på mennesket i nød, som en man skulle tage sig af. (afs.3.7)

I det følgende vil jeg se på kirken omsorg for seksuelle krænkerere. Det diakonale syn på seksuel krænkelse, med udgangspunkt i den krænkedes oplevelse og den svage part, udfordrer når jeg i denne opgave ser på omsorg for krænkeren. Den pårørende opfordrer til, at se krænkeren som den helt svage, der har brug for omsorg.

At se mennesker der har krænket børn seksuelt som den svage kan være vanskeligt, hvis man fokuserer på handlingen. Ved at se på mennesket og ikke stirre os blinde på handlingen, men være bevidst om handlingen, kan vi møde mennesket som vores medmenneske. Vi kan også se på de seksuelle krænkelse, som en reaktion på andet bagvedliggende, som de har brug for behandling for, kan mennesket bag handlingen træde frem i lyset. Herved adskilles mennesket fra handlingen og ligeværdig omsorg bliver muligt.

6.4.1 Kirkens omsorg

Hvor behandlerne kan hjælpe krænkeren fysisk og psykisk gennem medicin og terapi, kan kirken støtte krænkeren socialt og åndeligt. Denne støtte kan indvirke på hvorvidt krænkeren fortsat vil gå i behandling og kan blive et vigtigt supplement til behandlingen. I overvejelser omkring at drage omsorg for mennesker der har krænket børn seksuelt, må kirkens omsorgsgiver kende sin egen kompetence og begrænsninger, for at vide hvad denne kan bidrage med.

Forskning viser at diakoni i ny testamentelig tid havde en slags brobygningsfunktion mellem det kristne fællesskab og samfundet. (afs.3.7)

Dette er relevant i forhold til kirkens omsorg for mennesker der har krænket børn seksuelt. Krænkerne er i et slags ingenmandsland efter afsoning og kan have et ønske om, at blive en del af samfundet igen og komme i en menighed. Her kan diakonale medarbejdere være brobyggere mellem livet inden for murerne og livet udenfor murerne, med fokus på kamp for retfærdighed i ønsket om at sætte undertrykte i stand til at bryde med den virkelighed de er bundet af.

Ud fra diakoniplanen kan den kirkelige omsorgstjeneste bla. blive synlig gennem det inkluderende fællesskab og kampen for retfærdighed.

At vise omsorg er også ind imellem at sige fra, dette her kan vi ikke rumme eller dette har ikke ekspertise til, og henvise til andre der kan hjælpe. Udfordringen i en menigheds sammenhæng er, at der her er mange små børn og at præsten har ansvaret for hele menigheden samtidigt med at man ønsker at tage vare på den enkelte.

Kirkens omsorg tager i.flg. Nordstokke udgangspunkt i det før omtalte bibelske menneskesyn, at alle har værdi, skabt ligeværdigt og med en nedlagt evne til at vælge det gode/onde til og fra ud fra en fri vilje og dermed med evnen til at tage ansvar for sine handlinger. (afs.4.2.3)

Blennberger og Hansson løfter 2 sider ved diakonien frem, dels at støtte mennesker i udsatte livssituationer og kæmpe for forandring af de vilkår der skaber udsatte livssituationer. (afs.4.2.3) Set i lyset af seksuelle krænkelse, og erfaringerne fra informanterne, har en seksuel krænker både brug for støtte når krænkelsen afdækkes og i den udsatte livssituation under afsoning og i reintegrationen efter afsoning. Som det fremgår af bilag 5, har fængselskirken et projekt hvor de

følge krænkeren i overgangen mellem at være indsat i fængslet og tilbage i samfundet. Her spiller integration i en menighed en vigtig rolle.

Men er kirken klædt på til at kunne møde det menneske der har krænket børn seksuelt og efter afsoning, der er i en særlig udsat livssituation og samtidig være med til at forandre de vilkår der kan gøre, at den seksuelle krænker og kirken havner i en ny udsat situation.

Flere har ytret, at der er en risiko for gentagelser af krænkelser, hvis en tidligere krænker, efter at have erkendt sin skyld mødes med afvisning. Her kan smerten over krænkelsen og afvisningen være medvirkende faktor til nye krænkelser sker.

Med udover dette, har krænkeren også brug for at nogle står sammen med dem i kampen for at forandre de vilkår der skaber en udsat livssituation. Her vil kampen for at undgå nye overgreb gennem medmenneskelig støtte og åbenhed inden for fortrolighedens tavshedspligt være en konkret diakonal opgave.

Bergems gennemgår 4 perspektiver på sjælesorg som måder at udtrykke kristen omsorg på. (afs.4.2.3.1) Han kommer også ind på den akutte hjælp, efterfulgt af eller suppleret med hjælp til at mestre livet og træffe gode valg og gennem skriftemål at hjælpe til erkendelse af skyld. Disse perspektiver er relevant i forhold til sjælesorg for krænkeren. Dels den akutte hjælp når krænkelsen bliver afsløret, hvor der er risiko for psykisk ubalance og selvmord. Dernæst det længerevarende forløb med at leve med konsekvenserne af ens handling, både i fængslet og efter afsoning. Dette kan suppleres af vejledning og et ønske om en fortsat erkendelse af skyld. Dette er et unikt bidrag, kirken kan yde af omsorg i mødet med en seksuel krænker.

Disse perspektiver på kirkens omsorg set i forholdt til empirien, viser en sammenhæng i behovet for medmenneskelig støtte i håndtering af en krænkende adfærd. Om denne støtte skal springer ud fra et kendskab til krænkerens adfærd, er informanterne dog ikke helt enige i.

6.4.2 Tilgivelse og skam

Nogle af de temaer som informanterne løfter frem som vigtige, indebærer følelser af skam og skyld og vanskeligheden ved at tilgive sig selv. De krænker jeg har interviewet har gjort sig tanker om tilgivelse og finder deres seksuelle krænkelser utilgiveligt og har som følge af det svært ved at tilgive dem selv.

Hermstad ser også vigtigheden af at tilgive sig selv for at krænkeren kan leve med erkendelsen af hvad de har gjort. Han påpeger at krænkeren har brug for hjælp til dette og her kan kirken bidrage med omsorg på en unik måde, gennem sjælesorg og medvandreskab. (afs.4.2.4.2)

Følelse af skam over krænkelsen og erkendelsen af skyld, kan ses i relation til Leer-Salvesen opdeling af negativ og positiv skam. (afs.4.2.4.3) Her udfordres kirkens syn på mennesker der har krænket børn seksuel. Hvis vi møder et menneske der har krænket børn seksuelt med fokus på krænkelsen, bliver personen nemt lig med handlingen. Dette ser Leer-Salvesen som negativ skam. Ved negativ skam påføres omsorgsgiverens stigmatisering til mennesket der har krænket, som får øget hans egen stigmatisering og forvrænger dennes selvbillede yderligere.

I fængselskirken har medarbejderne erfaret, at krænkerene har behov for tid til anger og ikke formidling af nåde og tilgivelse, før de er kommet til en erkendelse af krænkelserne.

Kirkens syn på skyld og skam og formidling af dette, gennem forkyndelse og handling, har indvirkning på, hvordan en tidligere krænker kan blive mødt og hvordan denne vil erfare at blive mødt. Ved sjælesørgerisk hjælp til at erkende skylden, kan der opstå et ønske om behandling og åbenhed og derved en afdækning af skam. Hvis krænkeren, når denne åbner op, i stedet erfarer at blive mødt med foragt, vil denne miste støtten til at komme til en erkendelse af skyld og skammen bliver bekræftet.

Det er vigtigt i tilgangen til omsorg for krænkeren, at man ikke bare åbner kirkens døre på vid gab. Tilgivelse må hænge sammen med tillid. Hvis man bare siger; du er tilgivet og du må gerne komme i fællesskabet igen, men *ikke* sætter nogle retningslinjer eller rammer op for hvordan man kan være sammen igen, så bliver det usundt.

Informanterne har en meget lig tilgang til ønsket om at drage omsorg for krænkeren, ved at skabe tillid og en ligeværdig dialog mellem præst og krænker. Selv om krænkeren ikke ønsker at alle har kendskab til dennes fortid, giver han udtryk for, at det giver en indre ro, at en fortrolig kender til og kan spørge ind. Dette støtter den tidligere fængselspræst når han hævder at det er vigtigt at krænkeren ved, at den fortrolige kender til krænkelserne og alligevel ikke fordømmer dem.

Dette støttes også af Hermstad som ser den medmenneskelige støtte som vigtig for at krænkeren ikke skal få en selvdestruktiv og depressiv adfærd. (afs.4.1.4) Liautaud (afs.4.3) kommer ind på noget af det samme, at kirken kan tilbyde krænkeren mentorskab og medvandreskab som støtte og fastholdelse i erkendelsen af og ansvarlighed for krænkelserne som del af støtten til ikke at krænke igen.

Udover det inkluderende fællesskab, fremgår det også af diakoniplanen at diakoni udtrykkes gennem kamp for retfærdighed. Det er vigtigt at stå på den krænkedes side med støtte og hjælp, men det er også vigtigt at stå på den der har krænket side, for at støtte og hjælpe i processen med at tage ansvar, leve med konsekvenserne af sine handlinger og støttes i fortsat at modtage behandling.

6.4.3 Åbenhed og tillid

Når tillid bliver brudt, er den svær at hele igen, ikke kun mellem en krænker og den der er blevet krænket, men også i relationen til den menighed som krænkeren kom i, hvor tilliden til krænkeren er blevet ødelagt. For at genskabe tillid er åbenhed vigtig. Men åbenhed og tillid går begge veje. For at turde åbne op og tale om fortiden, har krænkeren brug for accept af dem som menneske og blive imødekommet uden afvisning.

Informanterne deler deres erfaringer med tillid og en af krænkerne har ofte mødt mistillid. Dog hvor han er blevet mødt med tillid, har han ønsket at leve op til denne tillid. Og hvor han følt tillid, har han ønsket at åbne op og hvor kirkens ledere har rummet ham når han har delt, har han følt sig mødt. Imødekommenhed og tillid er gensidig forstærkende og vigtig for at krænkeren tør åbne op omkring sin fortid.

Flere af informanterne kommer ind på dette, når de fremhæver det vigtige i at være i dialog, at have mange samtaler mellem krænker og menighedens præst og sammen lave en gensidig kontrakt, hvordan menigheden kan tage imod krænkeren og krænkeren skal agere i menigheden.

Den ene præsten uden for fængslet kommenterer, at kirken gerne *vil* møde krænkeren med tillid, men i praksis har vanskeligt ved at vise tillid overfor en, der har krænket børn seksuelt i kirkens kontekst og kan reagere med afvisning og eksklusion. Den anden præst, hvor de valgte at inkludere en seksuel krænker, valgte omsorgen, da den var en af kerneområderne i kirkens liv, men stadig med bevidstheden om den risiko det var at vælge at yde omsorg for en seksuel krænker og med øje for hele menighedens tarv.

Disse to præster taler ud fra hver deres kontekst, hvor den første præst ville reagere med afvisning og eksklusion når en krænker havde krænket i den pågældende menighed. Den anden præst der reagerede med omsorg gennem inklusion taler ud fra, at krænkeren ikke har krænket i den pågældende menighed. Dette viser vigtigheden af at se på konteksten og krænkerne som enkeltpersoner.

Fængselspræsten og den diakonale medarbejder i fængslet ser, lige som Patton, åbenhed og tillid som vigtige i sjælesorgen og at tillidsrelationen er vigtig for at genopbygge et menneske. (afs.4.2.4.3)

Fortune kommer ind på det grundlæggende i kirkens tjeneste i forhold til seksuelle krænkelser, som indebærer at vandre sammen med en seksuel krænker og konfrontere denne i dennes handlinger og valg. (afs.4.1.2) For at kunne konfrontere og hjælpe i processen, er det vigtigt at den der udfører denne tjeneste har kendskab om krænkelsen og kan spørge ind. At krænkeren har én person denne kan være ansvarlig overfor og her kommer vi ind på udfordringen med tavshedspligten.

6.5 Tavshedspligten

Den indsattes rettigheder byder, at der er tavshedspligt omkring hvad denne har været dømt for, også når denne skal ud i en menighed. Denne udfordring, i forhold til at inkludere en tidligere krænker i en menighed, kommer den diakonale medarbejder ind på. At der kun må videregives informationer efter aftale med den indsatte, men det er nødvendigt at kunne videregive noget information til kirken.

En anden dimension ved problematikken omkring åbenhed og tavshedspligt, er mødet mellem præst og en tidligere krænker. For bedst muligt at kunne tage imod og drage omsorg for denne i kirken, er jeg enig med den diakonale medarbejder, at der efter aftale med den dømte skal videregives information til præsten i den pågældende menighed.

Den nuværende og tidligere fængselspræst ser åbenhed inden for rammen af tavshedspligt som vigtig for krænkeren. At de derigennem kan bryde hemmeligheden om deres handlinger og få en fortrolig de kan tale med. Og at det netop er vigtigt, at den fortrolige kender til handlingerne og kan møde krænkeren uden fordømmelse.

Vieth ser åbenhed som forudsætning for at kunne integrere en krænker i det kristne fællesskab. (afs.4.1.3) Men åbenhed går også forud for at kunne møde krænkeren med omsorg, en åbenhed overfor livet i dens mangfoldighed, en inkluderende menighedskultur hvor der kan tales ærligt om livet, hvilket bla. kan formidles via forkyndelse og specifikt gennem information om seksuelt misbrug.

Det er vigtigt at der er nogle i menigheden der kender til problematikken og kan spørge ind og turde tale åbent om det skjulte med krænkeren, så det skjulte kommer ud i lyset i den fortrolige samtale med sjælesørgeren eller præsten

Den pårørende og en af sognepræsterne ser åbenhed som en nødvendighed for at komme i menigheden. Men åbenheden og imødekommenhed skal suppleres af klare grænser, da åbenhed uden klare grænser, i.flg. fængselspræsten, gør kirken til et sårbart sted.

6.6 Retningslinjer

Kan kirken skabe rammer der både beskytter udsatte og invitere krænker ind i fællesskabet? Jürgen Habermas tilgang til retningslinjer, som Tormod beskriver, er vigtige at være bevidst om i mødet med kirkens omsorg for seksuelle krænker. (afs.4.3) Laves retningslinjer uden først at høre og prøve at forstå krænkerens virkelighedsforståelse, gennem et upersonligt regelsæt eller tilstræbes der individuelt tilpassede retningslinjer. Det sidste påpeger informanterne som vigtigt.

Hvis retningslinjerne bliver for rigide, holder det den tidligere krænker fast i hvad der var og der er ikke mulighed for at være noget andet end en krænker. Så virker det nærmest som om kirken behandler krænkeren som spedalsk og så er det kirken der krænker krænkeren.

En gensidig kontrakt, enten skriftlig eller mundtlig aftalt med præsten, hvor både menighed og krænker skal skrive under, kunne være en ramme for at kunne tage imod en tidligere krænker.

Hvorvidt retningslinjer viser tillid eller mangel på tillid, er informanterne ikke enige i. Fængselspræsten mener godt man kunne have tillid og stadig sætter rammer op for relationen, hvor præsten, som havde inkluderet en tidligere krænker, mente det modsatte, at restriktioner ville signalere mistillid.

Informanterne var heller ikke helt enige, hvorvidt en evt. kontaktperson skulle kende til krænkerens fortid. Her vil jeg henvise til Fortune og Vieth, (afs. 4.1.2 og afs.4.1.3) at forudsætningerne for at kunne integrere og holdes ansvarlig og bliver konfronteret som en måde at støtte på, er ved viden om krænkelsen. Dette støttes af den nuværende og tidligere fængselspræst.

Et andet argument for vigtigheden af, at kontaktpersonen kender krænkerens fortid, findes hos Fisknes, som ser, at for at det er muligt for en krænker at bære den skyld, de har pådraget sig ved at krænke et andet menneske, har de brug for menneskelig støtte. (afs.4.2.4.3) Denne støtteperson må være bevidst om krænkelsen og om, at krænkeren skal bære skylden selv. Som støtteperson skal de kunne tåle at stå i smerten sammen med krænkeren, uden af fjerne skylden fra dem.

Det er ikke alle der kan omsluttet af kirkens omsorg og inkluderes i fællesskabet, men omsorg kan også udtrykkes uden at inkludere i fællesskabet. Den diakonale medarbejder og den tidligere fængselspræst næver begge vigtigheden af relationer mellem krænkeren og omsorgspersonen. Dette behøver ikke munde ud i at krænkeren bliver inkluderet i menighedsfællesskabet, men at omsorgspersonen, evt. den ordinerede præst eller diakon underlagt tavshedspligten, opbygger en tillidsrelation til krænkeren og viser konkret omsorg i den relation.

Opsummering

Kirken er ikke et behandlersted og det er vigtigt at kirken forstår din rolle og ikke optræde uden mandat i en rolle man ikke har kompetence til. På samme tid, kan et ikke terapeutisk miljø som kirken godt være gavnlig og virke terapeutisk for krænkeren.

Hvis kirken vælger at række ud til de mennesker der har krænket børn seksuel, ved at insistere på deres menneskeværd og inspirere til omsorg gennem deres eksempel med at yde omsorg, kan de som Wichern udtrykker der, inspirere andre til at drage omsorg og være kritisk overfor den manglende omsorg for disse mennesker.

Kirkens unikke bidrag ud fra det kristne menneskesyn, er at se mennesket bag handlingen, at formidle, at vi alle kommer til kort i vores afmagt og alligevel kan erfare, at blive mødt med Guds omsorg og kærlighed. Hver kirke må reflektere over om og evt. hvordan denne ønsker at yde omsorg for krænkeren. Som bilag har jeg vedlagt andres erfaringer med at drage omsorg for krænkeren.

7 Konklusion

Gennem interview med både krænkerer og professionelle der på forskellig vis yder omsorg for seksuelle krænkerer, er det blevet klart for mig at der mangler megen basal viden om hvad seksuel misbrug er. Mit ønske er at denne afhandling har reflektere og belyst aspekter ved seksuel misbrug som kan være en hjælp i mødet med mennesker der har krænket børn seksuelt og i hvordan kirken kan møde og drage omsorg for mennesker der har krænket børn seksuelt.

7.1 Hvilke erfaringer har mennesker der har krænket børn seksuelt med kirkens omsorg

Både informanterne og litteraturen der omhandler hvordan krænkerer er blevet mødt af kirken, henviser til tavshed og ligegyldighed som værre end vrede og afvisning fra kristne i kirken. De ser og forstår at kirken har vanskeligt ved at række ud til en krænker og acceptere en krænker som et menneske. En af krænkerne dele at afvisning er en del af konsekvensen som han må bære alene. Af materialet fremgår det, at krænkeren bærer på megen smerte over sine handlinger som det er vanskeligt at dele med andre og konsekvenserne vil ikke ophøre. Her har krænkeren virkelig brug for nogle at kunne tale med som kender til fortiden, som indenfor tavshedspligtens ramme kan støtte og spørge ind.

7.2 Hvilken omsorg kan kirken tilbyde

Da krænkeren ofte har et relationelt underskud kan kirken tilbyde relationer til krænkeren, og derigennem støtte og opmuntre til at leve i lyset, møde tillid og åbne op og dele med en fortrolig sjælesørger eller kontaktperson.

Menigheden der vælger at involvere sig gennem omsorg for krænkeren, må formidle et kristent menneskesyn og møde mennesker med værdighed, inklusion og en åbenhed med sunde grænser.

Det er vigtigt for krænkeren, at repræsentanter fra kirken vil møde dem med støtte og hjælp i processen med at tage ansvar, leve med konsekvenserne af sine handlinger og støttes i fortsat at modtage behandling. Krænkeren har også brug for hjælp til at håndtere synd, skam og selvtilgivelse. Disse behov kan blive mødt af kirken gennem sjælesorgs samtaler og ved en fortrolig samtalepartner de kan stå til ansvar overfor.

Kirken kan gennem sjælesorg bland andet tilbyde krænkeren, akut hjælp når krænkelsen bliver afsløret og et længerevarende forløb, i forhold til at kunne leve med konsekvenserne af dennes handling. Dette er et unikt bidrag, kirken kan yde af omsorg i mødet med en seksuel krænker.

Kirken kan være brobyggere mellem livet inden for murerne og livet uden for murerne, med fokus på kamp for retfærdighed i ønsket om at sætte undertrykte i stand til at bryde med den virkelighed de er bundet af.

Menigheden kan også være med til at påpege uretfærdighed og være medskabende i at forandrede vilkår, så krænkeren ikke komme i en udsat situation igen.

7.3 Overvejelser og udfordringer

I overvejelser omkring at drage omsorg for mennesker der har krænket børn seksuelt, må kirkenes omsorgsgiver kende sin egen kompetence og begrænsninger, for at vide hvad denne kan bidrage med af støtte og omsorg.

For at kunne møde krænkeren med omsorg er information om seksuel misbrug vigtig. Det er også vigtigt at man i kirken kan tale åbent om de ting, man kæmper med og åben op for, det legitime i, at have en sjælesørgerisk samtale med præsten.

Der er risiko forbundet med at vise omsorg for en krænker. Inde man evt. vælger at møde en seksuel krænker med omsorg, er det vigtigt, at ledelsen har gjort sig tanker om hvordan kirken vil gribe dette an, så det bliver sundt, både for den tidligere krænker, der ønsker at være i et fællesskab og for resten af menigheden. Her er det også vigtigt at opsætte sunde grænser for interaktion i fællesskabet.

Kirken er ikke et behandlersted og det er vigtigt at kirken forstår din rolle og begrænsninger. Kirken kan tilbyde krænkeren mentorskab og medvandreskab, som støtte og fastholdelse i erkendelsen af og ansvarlighed for krænkelsen, som del af støtten til ikke at krænke igen.

Hvis kirken ikke er parat til at møde denne problematik, der det bedst ikke at forsøge, da det kan gøre mere skade end gavn, for det menneske der trænger omsorgen. For at møde denne udfordring, må menigheden være klar til at tage imod på en ordentlig måde og være et sundt fællesskab, der kan håndtere denne udfordring.

Men det er ikke alle seksuelle krænker kirken kan drage omsorg for. Hvor der ikke er erkendelse af den krænkende adfærd og intet ønske om ændring, kan kirken ikke drage omsorg ved at inkludere denne i menigheds fællesskab. Men denne krænker har stadig brug for omsorg og hjælp til at komme til en erkendelse, så i stedet for inkludering i menighedens fællesskab, kan vægning af sjælesorgssamtaler og mentorskab være vigtig. Relationen er det vigtigste.

Hvis kirken vælger at række ud, til de mennesker der har krænket børn seksuel, ved at insistere på deres menneskeværd og inspirere til omsorg, gennem deres eksempel med at yde omsorg inden for sunde rammer, kan de inspirere andre til at drage omsorg. Dette vil være til glæde og gavn for den seksuelle krænker, for menigheden der forholder sig til denne problematik og for det omkringliggende samfund som kan blive inspireret til også at række ud med omsorg.

8 Bibliografi

Bergem, Anders (2008): *Som epler av gull, En bok om kristen sjelesorg. Bind 1: Sjelesorgens prinsipielle grunnlag og egenart*. Oslo: Kolofon Forlag AS

Blennberger, Erik og Hansson, Mats J.(red.) (2008): *Diakoni tolkning, historik, praktik*. Stockholm: Verbum Förlag AB

Bryman Alan (2012): *Social Research methods*. 4. udgave. Oxford: University Press

Fortune, Marie M. (1999): *Is nothing sacred? The story of a pastor, the women he sexually abused, and the congregation he nearly destroyed*. Ohio: United Church Press

Fortune, Marie M. (2005): *Sexual Violence, the sin revisited*. Ohio: The Pilgrim Press

Grevbo, Tor Johan S (2006): *Sjelesorgens vei. En veiviser i det sjelesørgeriske landskap – historisk og aktuelt*. Oslo: Luther Forlag

Hegstad, Harald (2009): *Den virkelige kirke, bidrag til ekklesiologien*. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag

Hermstad, Knut (2010): *Forbrytelse og selvforståelse, om menn som begår seksuelle overgrep mot barn*. Trondheim: Tapir akademisk forlag

Jenkins, Alan (1990): *Invitations to responsibility*. Adelaide: Dulwich Centre Publications

Justesen, Lise og Mik-Meyer, Nanna (2010): *Kvalitative metoder i organisations- og ledelsesstudier*. 1 udgave. København: Hans Reitzels Forlag

Kleiven, Tormod (2004): *Når den utsatte blir usynlig – om seksuelle overgrep i kristne miljøer*. Oslo: Luther Forlag

Kleiven, Tormod (2010): *Intimitetsgrenser og tillitsmakt*. Oslo: Diakonova,

Leer-Salvesen, Paul (1998): *Tilgivelse*. Oslo: Universitetsforlaget

O'Grady, Ron (2001): *The hidden shame of the church, Sexual Abuse of Children and the Church*. Geneva: WCC Publications

Van Domelen, Robert J. (1996): *Darkness now light*. Baltimore: Regeneration Books

Waldram, James B. (2012): *Hound pound narrative, sexual offender habilitation and the anthropology of therapeutic intervention*. USA: University of California Press

Artikler

Dietrich, Stephanie (2009): ”Diakontjenesten i Den norske kirke i et økumenisk perspektiv”, i Johannessen, Kai Ingolf, Jordheim, Kari og Korslien, Kari Karsrud, (red.), *Diakoni en kritisk lesebok*, (s.45-65),Trondheim:Tapir Akademisk Forlag

Fanuelsen, Olav (2009): ”Kirkens omsorgstjeneste”, i Johannessen, Kai Ingolf, Jordheim, Kari og Korslien, Kari Karsrud, (red.), *Diakoni en kritisk lesebok*, (s.141-158),Trondheim:Tapir Akademisk Forlag

Fisknes, Helge (2008):”Retten til å føle skyld”, i Harald Bekken,(red.), *Fengselsliv og menneskeverd, tekster om skyld og sorg, soning og forsoning*, (s.93-110),Oslo:Verbum

Kristensen, Ellids (2009): ”Pædofili og anden seksualkriminalitet”, i Erik Simonsen, (red.), *Personlighedsforstyrrelser*, (s.255-269), København: PsykiatriFondens forlag

Leer-Salvesen, Paul (2008):”Sorg over det onde – om å vinne den tapte bror tilbake”, i Harald Bekken,(red.), *Fengselsliv og menneskeverd, tekster om skyld og sorg, soning og forsoning*, (s.179-197),Oslo,Verbum

Nordstokke, Kjell (2009): ”Internasjonal diakoni”, i Johannessen, Kai Ingolf, Jordheim, Kari og Korslien, Kari Karsrud, (red.), *Diakoni en kritisk lesebok*, (s.69-85),Trondheim:Tapir Akademisk Forlag

Oftested, Alf B. (2005): ”den frie, den kirkelige og den borgerlige diakoni” i *Halvårstidsskrift for praktisk teologi nr.1*, Oslo:Luther Forlag A/S

Ottesen, Stein Rune (2008):”Menneskeverdet i fengselets hverdag”, i Harald Bekken, (red.), *Fengselsliv og menneskeverd, tekster om skyld og sorg, soning og forsoning*, (s.154-168),Oslo:Verbum

Wernø, Kjesti (2008):”Tekst i et lukket rom, om å være kirke bak murene”, i Harald Bekken, (red.), *Fengselsliv og menneskeverd, tekster om skyld og sorg, soning og forsoning*,(s.79-92),Oslo:Verbum

Artikler i tidsskrifter

Ericson, Benedikte (2003): "Tilgivelsens prosess og nådens paradoks", i *Koinonia*, 4, 3-76

Harley, Michael K. (2011): "Long road back : Ex-offenders' Struggle for Acceptance", i *Brethren in Christ history & life*, vol: 34, Iss: 1, 147-152

Liautaud, Mirian V. (2010): "Offenders coming to a church near you", i *Leadership Journal*, Fall, 69-72

Liautaud, Mirian V. (2010): "Sex Offenders in the Pew. How churches are ministering to society's most despised", i *Christianity Today*, September, 48-53

Vieth, Victor I. (2012): "What Would Walter Do? Applying Law and Gospel to Victims and Perpetrators of Child Sexual Abuse" i *Journal of Psychology & Theology*, vol:40 Iss.4, 257-273

Avisartikler

Bech-Jessen, F. (2014, 26. September). Har krænkeren ret til en stemme? *Kristelig Dagblad*, s.5.

Ofte Arntsen, E. (2011, 30. April). Veien tilbake. *Vårt Land*, s.21-30.

Internet henvisninger

Adams, Carol J. (2010) When the Abuser Is Among Us: One church's Response to a Perpetrator. Hentet 20.01.14 fra

<http://www.faithtrustinstitute.org/resources/articles/When-the-Abuser-Is-Among-Us.pdf>

Convention on the Rights of the Child. (1989, 20 nov): Artikel 19, del 1, hentet 16.02.14 fra

http://www.unicef.org.uk/Documents/Publication-pdfs/UNCRC_PRESS200910web.pdf

Forebygging og håndtering av seksuelle overgrep. (2013) Hentet fra

<http://www.kirkensressurssenter.no/Images/assets/frivilligheft%202013.pdf>

Fortune, Marie M. (31 Maj 2007) Don't Forgive us So Quickly! Part 2. Hentet 20 20.01.14 fra

<http://www.faithtrustinstitute.org/blog/marie-fortune/9?searchterm=offenders>

Fuglestved, Marianne og Munck, Else. (2007) Voksne krænkerere. Hentet fra

http://www.socialstyrelsen.dk/iso/filer/voksne_krnkere.pdf

Kirkerådet (2010), Plan for diakoni, Oslo, hentet fra

http://kirken.no/globalassets/kirken.no/om-kirken/slik-styres-kirken/planer-visjonsdokument-og-strategier/plan_diakoni_2010_bokmaal.pdf

Straffeloven, kap 24, hentet fra

<https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=164192#Kap24>

9.1 Bilag 1

Projektbeskrivelse.

Projekttitel

Kirkens omsorg for mennesker der har krænket børn seksuelt

Projektbeskrivelse

Master studiet i Diakoni ved Menighedsfakultetet og Diakonova i Oslo har bragt mig vidt omkring i det diakonale landskab. Under studiet er jeg blevet mindet om det vigtige i, både at yde omsorg for offer og krænker i en seksuel misbrugssituation.

Dette er én af grundene til at jeg har valgt at skrive masteropgave om kirkens omsorg for mennesker der har krænket børn seksuelt.

Formålet

Formålet med projektet er at kirken bliver bedre rustet til at kunne drage omsorg for mennesker der har krænket børn seksuelt, ved at øge kirkens kundskab og forståelse for hvilke tanker og virkelighedsforståelser et menneske der har krænket børn bærer på.

Hovedproblemformulering

Hvilke overvejelser og udfordringer rejser tematik omkring, at kirken drager omsorg for mennesker der har krænket børn seksuelt?

Jeg ønsker at undersøge virkelighedsforståelsen hos mennesker der krænker, for bedre at kunne møde krænkeren hvor denne er samt undersøge hvordan behandling af mennesker der har seksuelt krænket andre bliver fulgt op efter afsluttet behandlingsforløb eller efter endt afsoning. Da dette er en diakonal masterafhandling vil jeg se på omsorg ud fra et kristent perspektiv, særligt med fokus på, hvordan mennesker der har krænket børn seksuelt erfarer mødet med andre kristne og det kristne fællesskab og hvilke rammer der er vigtige i mødet med en tidligere krænker, for at denne kan inkluderes i et kristent fællesskab.

Undersøgelsestidspunkt

Forventet undersøgelsestidspunkt gennem interview af fængselspræster eller indsatte der er dømt for seksuelle krænker af børn og har eller har haft en kirkelig tilknytning, vil foregå snarest mulig indtil udgangen af august 2014

Afhandlingen

Master afhandlingen er et forskningsprojekt ved Menighedsfakultetet og Diakonova i Norge. Da jeg er studerende ved et norsk studiested, er en beskrivelse af projektet sendt til og godkendt af Personsværnsombudet for forskning i Norge. Se vedlagte fil i en tidligere mail.

Navn og kontaktoplysninger på studerende

Jeg hedder Birgitte Malmkjær Nielsen og har cpr nr 0305722758

Jeg er dansk statsborger og bosiddende i Danmark selv om jeg studerer på et norsk studiested.

Jeg kan kontaktes på flg adresse: Bygaden 53, 2630 Taastrup.

pr email på; malmkjaer@hotmail.com

pr telefon på 0045 25476620

Navn og kontaktoplysninger på vejleder

Min vejleder er Forskningschef og Doktor ved Diakonova; Tormod Kleiven

Han kan kontaktes på flg adresse:

Diakonova, Fredensborgveien 24Q, N-0177 Oslo Norge

pr email tok@diakonova.no

pr telefon; 0047 22986324/ 0047 95084275

Anvendt metode og data

Jeg benytter kvalitativ semi-struktureret interview som metode til indsamling af induktiv data.

Forventet afslutning af projektet

Jeg startede forskningsprojektet 28 januar 2014 og forventer det afsluttet 15 november 2014

Med venlig hilsen Birgitte Malmkjær Nielsen

9.2 Bilag 2

Forespørgsel om deltagelse i et forskningsprojekt ved Master studiet i Diakoni

Projektbeskrivelse.

Master studiet i Diakoni ved Menighedsfakultetet og Diakonova i Oslo har bragt mig vidt omkring i det diakonale landskab. Under studiet er jeg blevet mindet om det vigtige i, både at yde omsorg for offer og krænker i en misbrugssituation.

Dette er én af grundene til at jeg har valgt at skrive masteropgave om kirkens omsorg for mennesker der har krænket børn seksuelt.

Formålet med projektet er at kirken bliver bedre rustet til at kunne drage omsorg for mennesker der har krænket børn seksuelt, ved at øge kirkens kundskab og forståelse for hvilke tanker og virkelighedsforståelser et menneske der har krænket børn bærer på.

Hovedproblemformulering

Hvilke overvejelser og udfordringer rejser tematik omkring, at kirken drager omsorg for mennesker der har krænket børn seksuelt?

Jeg ønsker at undersøge virkelighedsforståelsen hos mennesker der krænker, for bedre at kunne møde krænkeren hvor denne er samt undersøge hvordan behandling af seksuelle krænker bliver fulgt op efter afsluttet behandlingsforløb eller efter endt afsoning. Da dette er en diakonal masterafhandling vil jeg se på omsorg ud fra et kristent perspektiv, særligt med fokus på, hvordan mennesker der har krænket børn seksuelt erfarer mødet med andre kristne og det kristne fællesskab og hvilke rammer der er vigtige i mødet med en tidligere krænker for at denne kan inkluderes i et kristent fællesskab.

Invitation til at deltage i projektet

Jeg ønsker at invitere dig til at dele din kompetence på dette felt, som på en særlig måde kan bidrage med kundskab om seksuel misbrug til det kristne fællesskab. På baggrund af den indsamlede viden, er det mit håb at kristne fællesskaber bliver mere bevidst omkring og i handling yder praktisk omsorg for alle der måtte komme til fællesskabet.

Ved at sige ja til at deltage i dette projekt, får du mulighed for at dele dine refleksioner omkring kirkens omsorg for mennesker der har krænket børn seksuelt og dele dine erfaringer omkring en krænkelsers møde med det kristne fællesskab, teologiske refleksioner i forbindelse med krænkelser og hvilke rammer du ser, der er vigtige i mødet med en tidligere krænker for at denne kan inkluderes i et kristent fællesskab.

Jeg har udfærdiget nogle spørgsmål som vi tager udgangspunkt i under interviewet med mulighed for at jeg kan stille yderligere uddybende spørgsmål undervejs. Interviewet optages på diktafon og lagres som en lydfil på computeren.

Opbevaring og håndtering af information

Alle person oplysninger vil blive behandlet konfidentielt. Min vejleder vil som den eneste ud over jeg være bekendt med person følsomme oplysninger under skrive processen. Oplysningerne opbevares særskilt og destrueres efter aflevering af masteropgaven.

Projektet afsluttes efter planen 15 november 2014 hvorefter al data bliver tilintetgjort af sikkerhedsmæssige grunde. Data bliver anonymiseret hvor en person vil kunne genkendes. Den pågældende informant får det anonymiserede materiale til gennemlæsning inden det bruges i afhandlingen.

Deltagelsen er frivillig

Det er helt frivilligt at deltage i dette projekt og du kan når som helst trække dig uden at måtte give nogen begrundelse. Dersom du trækker dig vil jeg ikke benytte de oplysninger du tidligere har delt.

Dersom du ønsker at deltage i dette projekt, men har yderligere spørgsmål, er du velkommen til at tage kontakt til; Birgitte Malmkjær Nielsen, 0045 25476620, malmkjaer@hotmail.com eller tage kontakt med min vejleder Tormod Kleiven, tok@diakonova.no

Da jeg er studerende ved et norsk studiested, er en beskrivelse af projektet og dette samtykke sendt til godkendelse hos Personsværnsombudet for forskning i Norge. Med deres godkendelse og dit skriftlige samtykke til deltagelse i projektet kan jeg fortsætte forskningsprojektet.

Dersom du, efter at have læst dette, ønsker at deltage i dette projekt vil jeg bede dig venligst om at udfylde følgende skriftlige samtykke.

Samtykke til deltagelse i forskningsprojektet

Jeg giver hermed skriftlig samtykke til at deltage i projektet.

Jeg har modtaget information om projektet og er villig til at deltage i projektet og indgår hermed kontrakt med vejleder; Tormod Kleiven og diakonistuderende Birgitte Malmkjær Nielsen

Jeg har modtaget og læst information om projektet og ønsker at deltage

(Underskrives af deltager, dato)

giver hermed mit samtykke til at deltage i et interview

giver hermed mit samtykke til at personfølsomme oplysninger kan publiceres i en anonymiseret form

9.3 Bilag 3

Kære informant

Jeg har valgt at skrive masteropgave med fokus på menighedens omsorg for mennesker der har krænket børn seksuelt.

Tak at du vil dele nogle af dine tanker og overvejelser med mig omkring hvordan kirken har mødt og kunne møde mennesker der er anklaget for eller dømt for at have seksuelt krænket børn.

Med spørgsmålene ønsker jeg at se på din vinkel på, beskrivelse af og forståelse af seksuelle overgreb. Dine overvejelser er vigtig for mig, for bedre at kunne forstå hvordan kirken kan yde omsorg for mennesker der har krænket børn seksuelt.

Til interviewguiden er der yderligere et spørgsmål

Hvordan ville du forholde dig, hvis en kirke krævede at du, som seksuel krænker der ønskede at komme i deres kirke, skulle have en kontaktperson for at du kunne komme i kirken?"

Tema: Krænkerens virkelighedsforståelse og historie, baggrund for overgrebene

Begrundelse: Jeg vil prøve at forstå krænkerens virkelighedsforståelse for bedre at kunne møde krænkeren hvor denne er.

- a) Fortæl om dit liv umiddelbart før den seksuelle hændelse skete, som er baggrunden for at vi snakker sammen om dette tema.
- b) Hvilke overvejelser og refleksioner havde du før overgrebene startede?
- c) Havde du mulighed for at tale med nogen omkring disse overvejelser?
- d) Hvilke tanker gør du dig omkring hvad der ville kunne have forhindret overgrebet?
- e) Hvis du havde haft en fortrolig medvandrers, hvilket kunne I da have snakket om for at forebygge at tankerne blev til handling og misbruget startede?
- f) Hvilke konsekvenser har overgrebene haft for dig i dit liv?

Tema: Behandling og opfølgning, også efter et evt. fængselsopholdet.

Begrundelse: Jeg ønsker at få indsigt i baggrunden for behandlingen, om det er adfærdsændring eller adfærdstilpasning der er i fokus og hvordan én der har været i denne behandling bliver fulgt op efter endt behandling.

- a) Beskriv det behandlingstilbud du har haft, evt. mens du var i fængslet?
- b) Hvordan oplevede du behandlingsforløbet?
- c) Hvilken opfølgning er der efter behandlingsforløbet, har du f.eks. stadig kontakt med behandler eller fængselspræsten?
- d) Hvordan bruger du de værktøjer, du har fået under behandlingen, i din hverdag?
- e) Oplever du at du har behov for nogen form for hjælp nu?
Hvis ja, hvilken hjælp trænger du?
- f) Hvilke yderligere tiltag har du brug for?

Tema: Mødet med det kristne fællesskab

Begrundelse: Jeg ønsker at finde ud af hvordan mennesker der har krænket børn seksuelt erfarer mødet med andre kristne og det kristne fællesskab.

- a) Beskriv hvad der er vigtigt for dig som kristen i forhold til en kirkelig tilhørighed? Fællesskabet, nadveren, gudstjenesterne, bønner, andet?
- b) Beskriv dit forhold til det kristne fællesskab inden krænkelserne begyndte eller blev synlige.
- c) Beskriv dit nuværende forhold til det kristne fællesskab.
- d) Hvordan forholdt andre kristne sig til dig efter de seksuelle overgreb blev kendt?
- e) Hvilke erfaringer har du fra møder med kristne efter afsoning, hvor de har kendt din baggrund?
- f) Hvilke erfaringer har du fra møder med kristne efter afsoning, hvor de efter et stykke tid får kendskab til din baggrund?

Tema: Teologiske refleksioner fra et menneske der har krænket børn seksuelt.

Begrundelse: Jeg ønsker at undersøge hvilke teologiske overvejelser et kristent menneske, der har krænket børn, gør sig om krænkelsernes indvirkning på troen og forståelsen af tilgivelse og ansvar.

- a) Fortæl hvordan dit syn på andre mennesker er.
- b) Fortæl om hvilket menneskesyn du har oplevet i et kristent fællesskab?
- c) Fortæl om hvilken påvirkning udøvelsen af seksuel krænkelser har haft på din tro.
- d) Hvordan har du erfaret tilgivelse i praksis?
- e) Hvordan er dit syn på at give og modtage tilgivelse?
- f) Hvilke overvejelser har du omkring misbrug af magt og at tage ansvar for sine handlinger?
- g) Hvordan forestiller du dig at et menneske kan ændre en krænkende adfærd?

Tema: Hvordan kan det kristne fællesskab yde omsorg for dig?

Begrundelse: Jeg vil undersøge hvilke rammer der er vigtige i mødet med en tidligere krænker for at denne kan inkluderes i det kristne fællesskab. Jeg inviterer informanten til at dele dennes kompetance, som gør at han på en særlig måde kan bidrage med kundskab om seksuel misbrug til det kristne fællesskab.

- a) Fortæl om hvilke overvejelser du ville have, i mødet med og inkludering af én der har krænket andre seksuelt, hvis du var leder af en menighed?
- b) Hvordan forestiller du dig, at det kristne fællesskab bedst kan støtte et menneske der har krænket børn seksuelt, så det både ivaretager og beskytter den enkelte og fællesskabet?
- c) Er der noget det kristne fællesskab kunne have gjort anderledes for at hjælpe dig før og efter overgrebet?
- d) Hvilke rammer ville du have brug for, for ikke at udøve nye overgreb?
- e) Hvis du skulle komme i et kristent fællesskab nu, hvordan ville du så ønske at blive mødt?

9.4 Bilag 4

Kære informant

Jeg har valgt at skrive masteropgave med fokus på menighedens omsorg for mennesker der har krænket børn seksuelt.

Tak at du vil dele nogle af dine tanker og overvejelser med mig omkring hvordan kirken har mødt og kunne møde mennesker der er anklaget for eller dømt for at have seksuelt krænket børn.

Med spørgsmålene ønsker jeg at se på din vinkel på, beskrivelse af og forståelse af seksuelle overgreb. Dine overvejelser er vigtig for mig, for bedre at kunne forstå hvordan kirken kan yde omsorg for mennesker der har krænket børn seksuelt.

Til interviewguiden er der yderligere et spørgsmål

Hvordan ville du forholde dig, hvis en kirke krævede at din bekendte, som seksuel krænker der ønskede at komme i deres kirke, skulle have en kontaktperson for at kunne komme i kirken?"

Tema: Krænkerens virkelighedsforståelse og historie, baggrund for overgrebene

Begrundelse: Jeg vil prøve at forstå krænkerens virkelighedsforståelse, for bedre at kunne møde krænkeren hvor denne er, ud fra hvad krænkeren har delt med andre.

- a) Fortæl om din relation til den person du kender, som har krænket et barn seksuelt, og dennes liv umiddelbart før den seksuelle hændelse skete.
- b) Hvilke overvejelser og refleksioner har din bekendte delt fra tiden før overgrebene startede.
- c) Havde din bekendte mulighed for at tale med nogen omkring disse overvejelser?
- d) Hvilke tanker gør han/hun sig omkring hvad der ville kunne have forhindret overgrebet?
- e) Hvis din bekendte havde haft en fortrolig medvandrers, hvilket kunne de da have snakket om for at forebygge at tankerne blev til handling og misbruget startede?
- f) Hvilke konsekvenser har overgrebene haft for din bekendtes liv?

Tema: Behandling og opfølgning efter et evt. fængselsopholdet.

Begrundelse: Jeg ønsker at få indsigt i baggrunden for behandlingen, om det er adfærdsændring eller adfærdstilpasning der er i fokus og hvordan én der har været i denne behandling bliver fulgt op efter endt behandling.

- a) Beskriv det behandlingstilbud din bekendte har haft, evt. men denne har været i fængslet?
- b) Hvordan oplevede din bekendte behandlingsforløbet?
- c) Hvilken opfølgning er der efter behandlingsforløbet, har din bekendte f.eks. stadig kontakt med behandler eller fængselspræsten?
- d) Hvordan bruger din bekendte de værktøjer, han/hun har fået under behandlingen, i sin hverdag?
- e) Oplever du at din bekendte har behov for nogen form for hjælp nu?
Hvis ja, hvilken hjælp trænges?
- f) Hvilke yderligere tiltag har din bekendte brug for?

Tema: Mødet med det kristne fællesskab

Begrundelse: Jeg ønsker at finde ud af hvordan mennesker der har krænket børn seksuelt erfarer mødet med andre kristne og det kristne fællesskab.

- a) Beskriv hvad der er vigtigt for dig som kristen i forhold til en kirkelig tilhørighed? Fællesskabet, nadveren, gudstjenesterne, bønner, andet?
- b) Beskriv hvad din bekendte har delt som vigtigt for ham/hende i forhold til en kirkelig tilhørighed?
- c) Beskriv din bekendtes forhold til det kristne fællesskab inden krænkelserne begyndte eller blev synlige.
- d) Beskriv din bekendtes nuværende forhold til det kristne fællesskab.
- e) Hvordan forholdt andre kristne sig til din bekendte efter de seksuelle overgreb blev kendt?
- f) Hvilke erfaringer har din bekendte fra møder med kristne efter afsoning, hvor de har kendt hans/hendes baggrund
- g) Hvilke erfaringer har din bekendte fra møder med kristne efter afsoning, hvor de efter et stykke tid får kendskab til hans/hendes baggrund?

Tema: Teologiske refleksioner set fra et menneske der har krænket børn seksuelt.

Begrundelse: Jeg ønsker at undersøge hvilke teologiske overvejelser et kristent menneske, der har krænket børn, gør sig om krænkelsernes indvirkning på troen og forståelsen af tilgivelse og ansvar.

- a) Fortæl hvordan din bekendtes syn på andre mennesker er.
- b) Fortæl om hvilket menneskesyn din bekendte har oplevet i et kristent fællesskab.
- c) Fortæl om hvilken påvirkning udøvelsen af seksuel krænkelse har haft på din bekendtes tro.
- d) Hvordan har din bekendte erfaret tilgivelse i praksis?
- e) Hvordan er dit syn på at give og modtage tilgivelse?
- f) Hvilke overvejelser har du omkring misbrug af magt og at tage ansvar for sine handlinger?
- g) Hvordan forestiller du dig at et menneske kan ændre en krænkende adfærd?

Tema: Hvordan kan det kristne fællesskab yde omsorg for seksuelle krænkere?

Begrundelse: Jeg vil undersøge hvilke rammer der er vigtige i mødet med en tidligere krænker for at denne kan inkluderes i det kristne fællesskab. Jeg inviterer informanten til at dele dennes kompetance, som gør at han på en særlig måde kan bidrage med kundskab om seksuel misbrug til det kristne fællesskab.

- a) Fortæl om hvilke overvejelser du ville have, i mødet med og inkludering af én der har krænket andre seksuelt, hvis du var leder af en menighed?
- b) Hvordan forestiller du dig, at det kristne fællesskab bedst kan støtte et menneske der har krænket børn seksuelt, så det både ivaretager og beskytter den enkelte og fællesskabet?
- c) Er der noget det kristne fællesskab kunne have gjort anderledes for at hjælpe din bekendte før og efter overgrebet?
- d) Hvilke rammer ville din bekendte have brug for, for ikke at udøve nye overgreb?
- e) Hvis du skulle komme i et kristent fællesskab, hvordan ville du så ønske at et menneske der har seksuelt krænket et barn bliver mødt?

9.5 Bilag 5

Tiltag i mødet med seksuelle krænker

Ud fra interviews har jeg fået kendskab til forskellige tiltage for seksuelle krænker i og udenfor fængselsregi. I det flg. vil jeg blot som tillæg til opgaven nævne flg tiltag.

Retræter og stille gudstjenester

I fængelskirken gøres et stort arbejde for de indsatte mens de er fængslede. Bl.a. arbejder de hen imod at kunne afholde retræter for sædelighedskriminelle, inspireret fra Fængsels klosteret i Kumla fængslet i Sverige. De afholder allerede stille gudstjenester og korte retræter hvor igennem de indsatte får mulighed for at arbejde med selvindsigt og fordybe sig i en længere periode af stilhed.

Sorggrupper for indsatte

Fængselspræsten og de diakonale medarbejder faciliterer sorggrupper og sjælesorgsgrupper for mænd dømt for samme kriminalitet. De ønsker at skabe et rum hvor de indsatte kan blive mødt og forstået, som kan være medvirkende til at de kan tale om den smerte de bærer på.

Fængsels Alpha

Ved brug af Alpha konceptet som en ramme, møder de indsatte engagerede kristne fra forskellige kirker der viser kristen omsorg på en praktisk måde. En tidligere indsat omtaler Alpha på flg. måde

Alle bliver modtaget med åbne arme i Alpha. Det er det eneste sted i fængslet vor vi (indsatte) kan mødes uden at vi fordømmer hinanden. (K2)

Kontakt med udslusningskirke

Et andet projekt er forsøgsprojektet omkring udslusning efter afsoning, hvor der ønskes at gøre overgangen mellem fængslet og samfundet nemmere for den tidligere dømte ved at skabe kontakt til kirker der vil tage imod en tidligere indsat.

Forberedelse af modtager-menighed

For at skabe denne overgang må der dannes et netværk af menigheder der ønsker at tage imod en tidligere krænker. Når en tidligere krænker bliver løsladt og ønsker at komme i den pågældende menighed efter godkendelse fra kriminalforsorgen, skal menigheden gøres klar til at tage imod den tidligere indsatte og en kontaktperson til den tidligere indsatte findes.

Forsoningsarbejde

En tidligere fængselspræst har erfaringer med forsoningsarbejde mellem krænker og den krænkede og fremhæver at forudsætningen for at kunne have forsoningsmøder er, at begge parter ønsker dette.